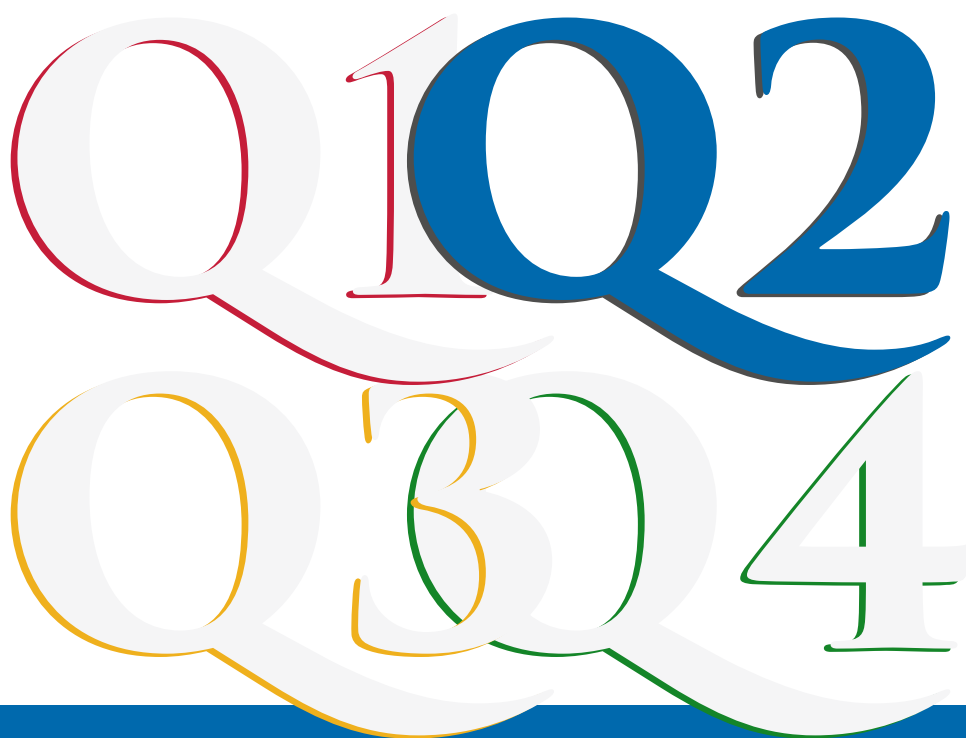

ТРЕНДОВИ

Q2

ТРЕНДОВИ

Трендови, II квартал 2024.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Бранко Јосиповић, в.д. директора

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Макроекономске прогнозе, Цене)

Марина Павловић, Сања Брадарић (Бруто домаћи производ)

Марија Вучуровић, Дуња Катић (Индустријска производња, Спољна трговина)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности, Тржиште рада, Зараде)

Дејана Ђорђевић (Грађевинарство)

Мелинда Токаи (Унутрашња трговина, Пословне услуге)

Милош Павловић (Туризам, Пољопривреда)

Петар Пецић (Саобраћај и телекомуникације)

Лектура: Емилија Бацковић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

УВОД

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена и др. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да велики број корисника, осим ускостручних, није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне супсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али коришћењем новог концепта приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију.

Издање за други квартал 2024. доноси преглед најважнијих економских кретања у овом периоду: Бруто домаћег производа, Индустијске производње, Грађевинарства, Спољне трговине, Унутрашње трговине, Цена, Тржишта рада, Зарада, Туризма, Индекса економске климе, Регионалних економских асиметричности и Пољопривреде. У овом издању *Трендова* објављујемо по први пут и два нова поглавља: Пословне услуге и Саобраћај и телекомуникације, које ће се од сада редовно приказивати у текућој динамици.

Стандардно, приказане су и прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела (у деловима: Индустија, Унутрашња трговина и Спољна трговина). Сет композитних водећих индикатора, који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде конјунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе, приказан је у делу Макроекономске прогнозе.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

САДРЖАЈ

1. Макроекономске прогнозе	7
2. Бруто домаћи производ	13
3. Индустијска производња	15
4. Грађевинарство	19
5. Спољна трговина	24
6. Унутрашња трговина	32
7. Цене	35
8. Тржиште рада	41
9. Зараде	46
10. Туризам	50
11. Индекс економске климе	53
12. Регионалне економске асиметричности	59
13. Пољопривреда	64
14. Пословне услуге	70
15. Саобраћај и телекомуникације	80

1. МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за један до највише два квартала и, у комбинацији са економетријским моделима, омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року. У наставку ће бити презентовани резултати прогнозе водећих индикатора потрошачких цена, инфлаторних очекивања, прогнозе БДВ-а индустрије, БДВ-а укупних услуга и БДВ-а грађевинарства.

1.1. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА ПОТРОШАЧКИХ ЦЕНА¹

Графикон 1.1. Поређење циклуса **композитног водећег индикатора** потрошачких цена РЗС-а (у ознаци ИПЦ РЗС) и укупних потрошачких цена у Републици Србији, десезонирани, детрендовани и стандардизовани подаци, одступање од просека периода, Q1 2007 – Q4 2024. (%)

Графикон 1.2. Међугодишње стопе потрошачких цена, оригиналне и **моделом инфлаторних очекивања** оцењене (прогнозиране) вредности, Q1 2019 – Q4 2024. (%)

¹ Водећи индикатор потрошачких цена РЗС-а (у ознаци ИПЦ РЗС) производ је истраживачко-аналитичког рада од стране РЗС-а. Индикатор се састоји од обухвата претходно развијених композитних индикатора цене хране (ИПЦ-Х), цене горива (ИПЦ-Г) и цене дувана (ИПЦ-Д) као највећих генератора инфлације у дугом року. Узимајући у обзир знатну промену структуре потрошачких цена у генерисању међугодишње стопе раста (пре свега, знатном расту утицаја њене енергетске компоненте од друге половине 2022), водећи индикатор прогнозе цена РЗС-а (ИПЦ РЗС), уз већ постојеће дугогодишње највеће стратешке елементе раста потрошачких цена (хране, дувана и горива за путничке аутомобиле), модификован је додатним директним укључењем и фактора раста цена ел. енергије, гаса и чврстих горива (огрева).

Табела 1.1. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста потрошачких цена, %

Квартал	Остварено	Прогноза	
	потрошачке цене, међугодишња стопа раста, %	модел водећег индикатора (ИПЦ РЗС)	модел инфлаторних очекивања
2023 Q1	16,0	16,0	14,9
2023 Q2	14,5	13,5	13,9
2023 Q3	11,4	12,6	12,1
2023 Q4	8,0	9,0	9,4
2024 Q1	5,7	5,3	5,9
2024 Q2	4,4	4,0	4,7
2024 Q3	(4,1)	3,9	4,9
2024 Q4	-	3,7	4,1

Напомена: Прогнозиране вредности модела водећег индикатора објављиване су у претходним бројевима *Трендова*, док су прогнозиране стопе раста модела инфлаторних очекивања за квартале 2023. године рађене ванредно, на „враћеном узорку“. Резултати прогнозе модела водећег индикатора давани су један квартал раније у односу на текући квартал, а модела инфлаторних очекивања два квартала раније (не рачунајући текући квартал), с тим што је у овом, септембарском броју *Трендова* прогноза за оба индикатора дата само до Q4 2024, како би се приказао биланс прогнозе за целу 2024. годину. Податак остварених вредности потрошачких цена у загради (прва колона табеле) у Q3 2024 је прелиминарно процењен.

Резултати модела оба индикатора у Q4 2024. указују, и даље, на смиравање инфлације, али много спорије него у првој половини 2024. године. У том смислу, сигнали модела водећег индикатора ИПЦ РЗС указују на међугодишње стопе раста потрошачких цена од око 3,7%, док, резултати модела инфлаторних очекивања (просечног потрошача и сектора трговине на мало²) указују на међугодишње стопе раста на око 4,1%. Занимљиво је приметити да је у последњих 5 квартала (тачније Q3 2023) модел инфлаторних очекивања давао много опрезније резултате од модела водећег индикатора, иако је, у просеку, грешка прогнозе оба модела приближна, али у супротним смеровима. Стога се остварена инфлација најчешће налазила у опсегу резултата оба модела. Важно је напоменути да се, након анализе сукцесивне месечне међугодишње инфлаторне динамике, закључује да се међугодишња инфлација у месецима 2023. године (тачније, од априла месеца, кад је контракција кренула) брже успоравала него у месецима 2024. године, и то скоро дупло (тачније 1,9 пута), перманентно се суочавајући са све нижом међугодишњом инфлаторном базом из месеца у месец 2023. године.

Очекује се да ће најављене мере акције „Најбоља цена“ у септембру и октобру месецу допринети бржем успоравању раста потрошачких цена, чији су симулирани прелиминарни ефекти укључени у приказане моделе прогнозе оба индикатора. Друге олакшавајуће околности односе се на цену горива, која ће, на основу модела и индикатора цене горива (ИПЦ-Г, РЗС), имати опадајућу путању до краја 2024, тако да се у Q4 2024. очекује да има чак и међугодишњи пад (-2,4%). Такође је битно напоменути да ће ефекат раста из новембра 2023. нивоа цена електричне енергије за домаћинства и гаса у Q4 2024. (тачније, у новембру и децембру) потпуно ишчезнути. На крају, раст цена дувана (према предвиђеном календарском јулском расту акциза) регистрован је тек у подацима за август месец (а не у јулу, као ранијих година), чиме је инфлација дувана додатно успорена један месец, што се одразило и на нешто нижу међугодишњу стопу цене дувана у целој 2024. на 7,9%, (уместо 8,2%).

² Модел инфлаторних очекивања потрошача заснива се на пондерисаној нумерацији потрошачких перцепција, и у обзир се узима: старосна граница испитаника, висина примања, ниво образовања, врста занимања, радно време и пол. Истраживање инфлаторних очекивања спроводи се на месечном нивоу, а податке прикупља и по методологији Европске комисије обрађује РЗС. За сваки месец, потрошачи дају одговоре о њиховим очекиваним перцепцијама о инфлацији потрошачких цена у наредном периоду, и то избором једне од следећих опција: „расте много“, „расте полако“, „расте незнатно“, „непромењена“, „пада“ и „не знам“.

Инфлаторна очекивања сектора трговине на мало обједињују месечна очекивања инфлације у наредном периоду: у продаји хране, непрехрамбених производа, моторних возила и горива од стране трговачких малопродајних ланаца у узорку. Комбиновани индикатор наведених инфлаторних очекивања предњачи кретању потрошачких цена за око 2 квартала.

1.2. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а ИНДУСТРИЈЕ

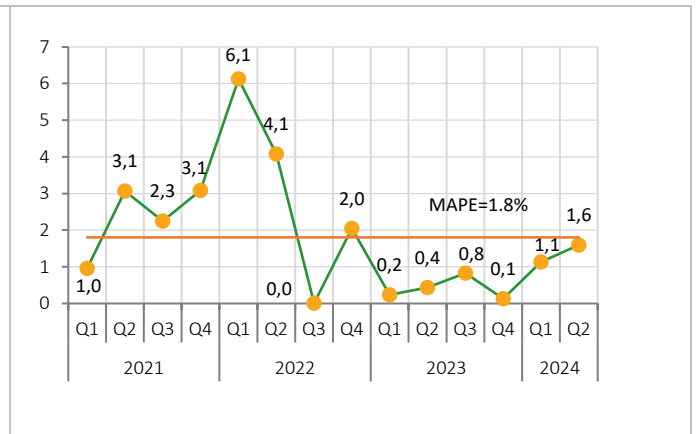
Графикон 1.3. Резултати модела водећег индикатора индустрије (ИНДИПАС-а), оригинални и моделом оцењени подаци годишње стопе раста физичког обима укупне индустрије, Q1 2010 – Q3 2024. (%)

Графикон 1.4. Компарација остварених и прогнозираних годишњих стопа раста БДВ-а индустрије (%), Q1 2020 – Q2 2024.

Графикон 1.5. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE)³, прогнозе раста БДВ-а индустрије (%), Q1 2020 – Q2 2024.

³ Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE) представља мерило поједностављене интерпретације грешке прогнозе модела у статистици. Дефинише се као однос

$$MAPE = \frac{100\%}{n} \sum_{i=1}^n \left| \frac{A_i - F_i}{A_i} \right|$$
, где је A_i стварна вредност, а F_i прогнозирана вредност. Њихова разлика је подељена са стварном вредношћу A_i . Апсолутна вредност овог односа сабира се за сваку прогнозирану тачку у времену и дели са укупним бројем временских тачака n . Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% одређено је интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора), који је, након извођења (MAPE) грешке, дефинисан као веродостојност модела, према формули ($v = 100 - [MAPE]$), изражено у процентима. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности. Прогнозиране вредности наведене у графикону објављене су у претходним бројевима Трендова.

1.3. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а УКУПНИХ УСЛУГА

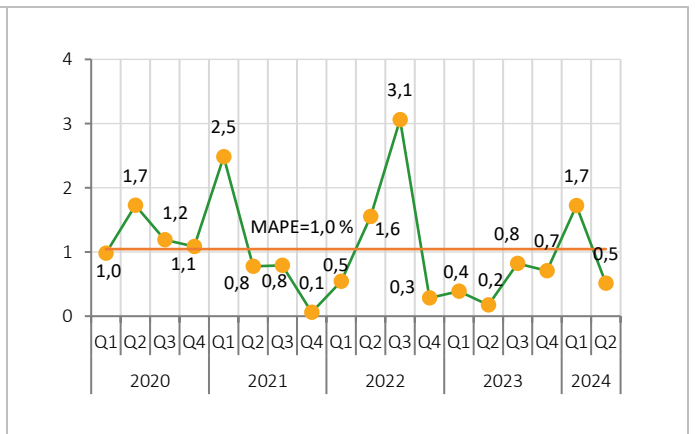
Графикон 1.6. Поређење циклуса водећег индикатора укупних услуга и БДВ-а укупних услуга, десезонирани, детрендовани, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода, Q1 2006 – Q2 2024. (%)

Графикон 1.7⁴ Компарација остварених и прогнозираних годишњих стопа раста БДВ-а укупних услуга, Q1 2020 – Q2 2024. (%)

Графикон 1.8. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE), прогнозе раста БДВ-а укупних услуга, Q1 2020 – Q2 2024. (%)

⁴ Прогнозиране вредности наведене у графикону увек се објављују један квартал пре него што буду доступни реализовани подаци и приказани су у претходним бројевима *Трендова*.

1.4. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а ГРАЂЕВИНАРСТВА

У првој половини 2024, укупна грађевинска активност (мерена стопом бруто додате вредности – БДВ) износила је 9,9%. Применом модела прогнозе БДВ-а грађевинарства у Q3 2024. очекује се међугодишња стопа раста од око 9,0% (а у Q4 око 14,5%), чиме би очекивани годишњи раст БДВ-а грађевинарства у 2024. години износио око 11,0%. У првој половини 2024. године, главни покретачи грађевинске активности били су радови на **саобраћајној инфраструктури** и **цевоводним, комуникационим и електричним водовима**, односно: изградња Фрушкогорског коридора (деоница Нови Сад – Рума), изградња Моравског коридора и радови на модернизацији пруге мађарско-српске железнице. Ту су и радови на изградњи гасовода, трафостаница, комуналне инфраструктуре, постројења за пречишћавање воде (у оквиру пројекта „Чиста Србија“) и сл.

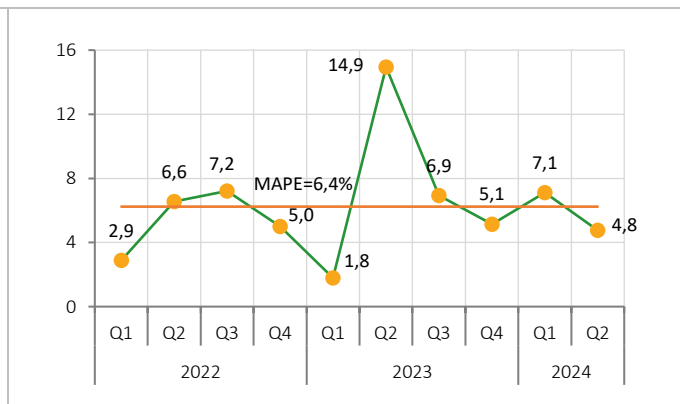
Табела 1.2. Структура доприноса годишњој стопи раста БДВ-а грађевинарства

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДВ грађевинарства, годишња стопа раста, % (1 + 2)	-5,6	-6,8	-12,1	-12,5	-1,7	14,7	13,0	7,5	13,7	7,2	-	-
1. Зграде, п. п. (1а + 1б)	-5,2	-2,6	-6,3	-4,4	-10,9	4,9	3,5	0,5	3,1	-0,4	-	-
1а. Стамбене зграде	-5,9	-1,5	-2,0	-0,1	-3,9	2,2	2,2	0,9	2,3	-0,7	-	-
1б. Нестамбене зграде	0,7	-1,1	-4,3	-4,3	-6,9	2,2	-0,5	-1,0	0,8	0,3	-	-
2. Остале грађевине, п. п. (2а + 2б + 2в + 2г)	-0,4	-4,2	-5,8	-8,1	9,2	9,9	9,4	7,0	10,6	7,6	-	-
2а. Саобраћајна инфраструктура	4,3	-1,8	-2,7	-6,2	8,9	4,4	6,7	5,0	8,0	4,8	-	-
2б. Цевоводи, комуникациони и електрични водови	-5,5	-2,4	-3,8	-3,6	0,6	2,0	2,5	3,0	1,9	3,0	-	-
2в. Сложене индустријске грађевине	0,0	-0,1	1,0	2,0	0,3	2,6	-0,3	-1,1	0,4	-0,1	-	-
2г. Остале непоменуте грађевине	0,8	0,0	-0,3	-0,3	-0,7	0,9	0,6	-0,1	0,3	-0,1	-	-
Допринос БДВ-а грађевинарства годишњој стопи раста БДП-а, п. п.	-0,3	-0,4	-0,8	-0,9	-0,1	0,8	0,7	0,5	0,6	0,4	-	-

Графикон 1.9. Компарација остварених и прогнозираних⁵ годишњих стопа раста БДВ-а грађевинарства (%)

Графикон 1.10. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE), прогнозе раста БДВ-а грађевинарства, Q1 2020 – Q2 2024. (%)

1.5. РЕЗИМЕ ДОБИЈЕНИХ РЕЗУЛТАТА ПРОГНОЗЕ ВОДЕЋИХ ИНДИКАТОРА ПО СЕКТОРИМА БДВ-а ЗА Q3 2024.

Табела 1.3. Прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у, Q3 2024.

Q3 2024	Пољопривреда	Нето порези	Индустрија	Грађевинарство	Услуге
Кварталне годишње стопе раста, %	-4,0	2,4	3,0	9,0	3,5
Доприноси стопи раста БДП-а (п. п.)	-0,2	0,4	0,6	0,5	1,8

⁵ Приказани прогнозиран подаци у графикону 1.10 добијени су симулацијом прогнозе на основу враћеног узорка од Q1 2022. (суцесивним понављањем поступка прогнозе након сваког „новог“ податка водећег индикатора грађевинске активности ГРИПАС РЗС). Подаци од Q4 2022. званично су објављени у публикацији *Трендови* (децембар 2022).

2.

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

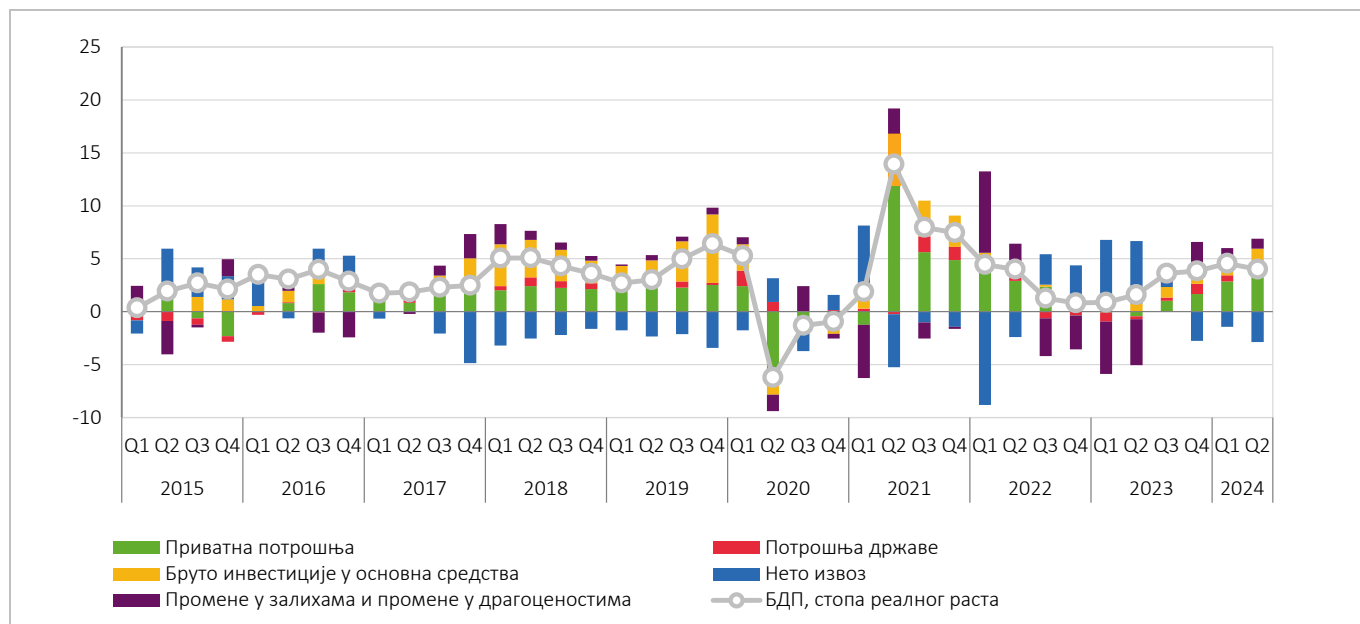
У другом кварталу 2024. године остварен је реални раст БДП-а од 4,0% у односу на исти период претходне године. На позитивно кретање БДП-а у овом кварталу најзначајније је утицао сектор услуга, осим трговине, са 1,7 п. п.

Посматрано по агрегатима употребе, у другом кварталу 2024. године, у поређењу са истим периодом претходне године, приватна потрошња остварила је реални раст од 4,7% и позитивно допринела кретању БДП-а са 3,3 п. п. Инвестициона активност увећана је за 8,5% у поређењу са истим периодом претходне године (допринос кретању БДП-а од 1,9 п. п.). Извоз и увоз остварили су стопе раста од 4,4% и 8,5%, са доприносом кретању БДП-а од 2,6 п. п. и 5,5 п. п., респективно (табела 2.1).

Табела 2.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2022 – Q2 2024. (%) (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
БДП	4,4	4,0	1,3	0,8	0,9	1,6	3,6	3,8	4,6	4,0
Приватна потрошња	7,0	4,2	3,5	1,5	0,0	-0,7	1,4	2,6	4,4	4,7
Државна потрошња	2,5	5,0	-3,8	-1,8	-5,1	-1,6	1,8	5,9	3,6	4,5
Бруто инвестиције у основна средства	3,3	4,5	0,8	-0,3	2,1	3,7	4,1	5,2	7,5	8,5
Извоз	18,5	20,5	16,2	12,1	8,4	2,7	-1,0	0,3	1,3	4,4
Увоз	32,9	21,2	9,5	5,1	-1,6	-5,6	-1,3	4,2	3,5	8,5

Графикон 2.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе (п. п.)

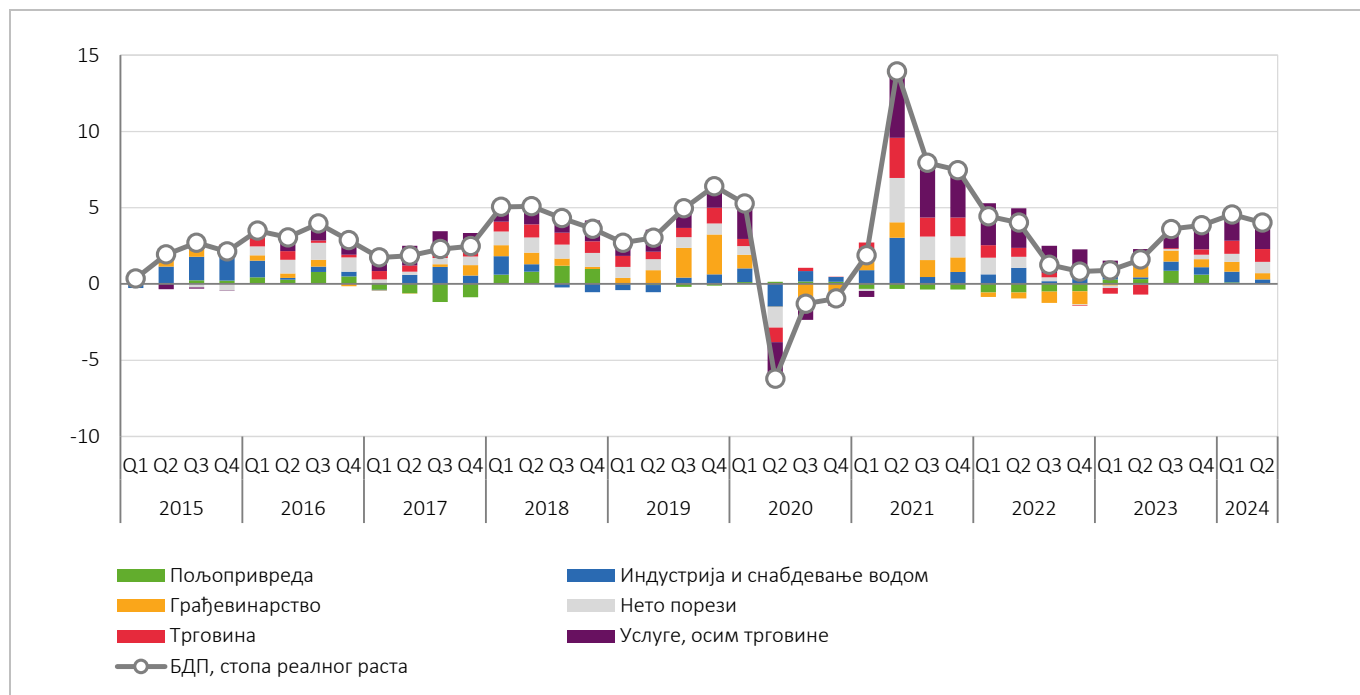

Посматрано са производне стране, на позитивно кретање БДП-а у другом кварталу 2024. године највише је утицао сектор услуга, осим трговине, са 1,7 п. п.

Табела 2.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2022 – Q2 2024. (%) (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
БДП	4,4	4,0	1,3	0,8	0,9	1,6	3,6	3,8	4,6	4,0
Пољопривреда	-8,3	-8,6	-8,5	-7,8	8,6	7,3	8,9	7,7	-3,7	-4,1
Индустрија и снабдевање водом	3,1	5,6	1,0	2,3	2,2	0,6	3,4	2,7	2,9	1,4
Грађевинарство	-5,6	-6,8	-12,1	-12,5	-1,7	14,7	13,0	7,5	13,7	7,2
Трговина	7,2	4,9	2,5	-0,3	-3,0	-5,3	0,5	2,9	7,9	7,9
Услуге, осим трговине	6,8	6,5	4,5	4,6	1,7	2,7	3,1	3,9	4,1	4,2
Нето порези	6,7	3,9	1,4	-0,3	-1,2	0,0	0,7	1,7	3,3	3,7

Графикон 2.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна (п. п.)

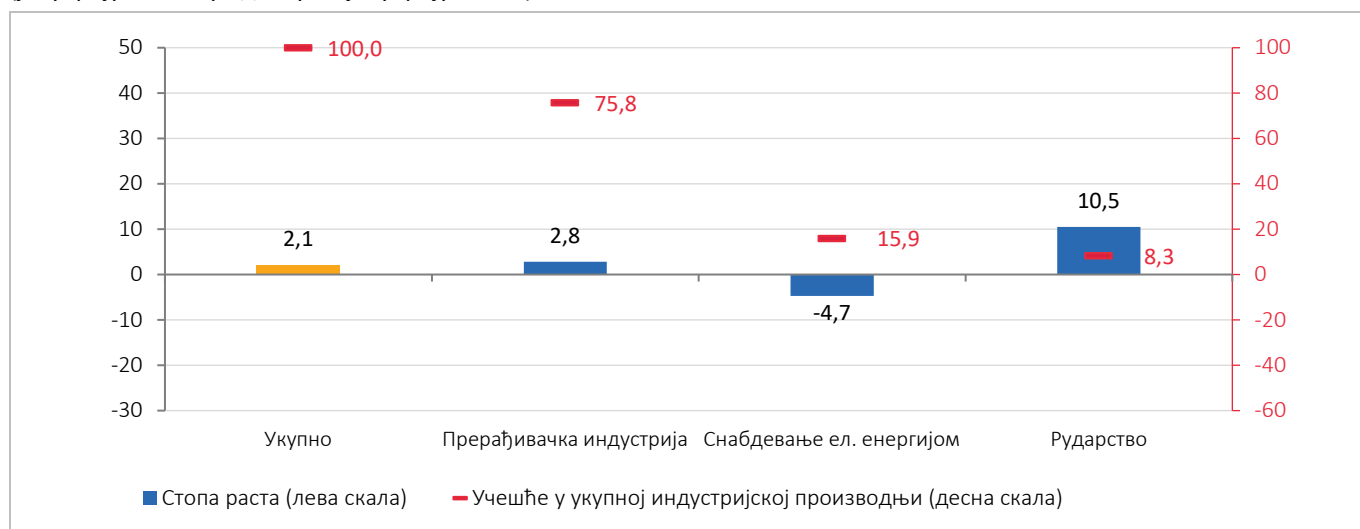

3. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

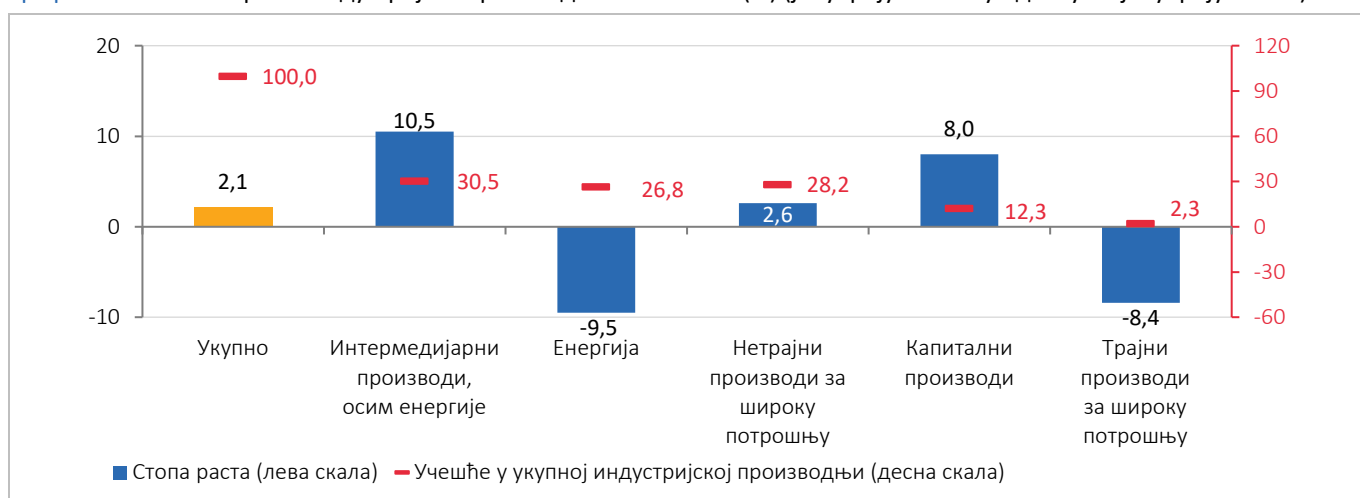
3.1. УКУПНА ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

Укупна индустријска производња у Републици Србији у периоду јануар–јун 2024. године била је за 2,1% виша него у истом периоду претходне године. Раст је остварен у секторима *Прерађивачка индустрија* (2,8%) и *Рударство* (10,5%), док је у *Снабдевању ел. енергијом, гасом, паром и климатизација* остварен пад од -4,7%.

Графикон 3.1. Кумулативно кретање укупне индустријске производње и њених сектора, стопе раста (%) (јануар–јун 2024. у односу на јануар–јун 2023)

Графикон 3.2. Стопе раста индустријске производње по намени (%) (јануар–јун 2024. у односу на јануар–јун 2023)

Сектор **Прерађивачка индустрија** дао је највећи допринос (2,0 п. п.) расту укупне индустрије у периоду јануар–јун 2024. / јануар–јун 2023. Следи допринос сектора **Рударство** (0,8 п. п.), док је допринос сектора **Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација** био негативан (-0,7 п. п.).

Табела 3.1. Индустриска производња, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1-Q3 ¹
Индустриска производња – укупно	101,9	104,8	99,4	100,7	102,5	100,9	103,7	102,8	102,9	101,3	103,0
Прерађивачка индустрија	104,1	104,7	99,1	97,8	98,5	99,0	102,1	102,8	103,1	102,4	103,5
Снабдевање ел. енергијом	80,9	91,8	95,8	106,2	118,6	114,8	111,1	106,6	100,3	89,4	...
Рударство	139,0	132,4	108,5	116,5	104,5	94,3	105,8	95,3	106,4	116,5	...

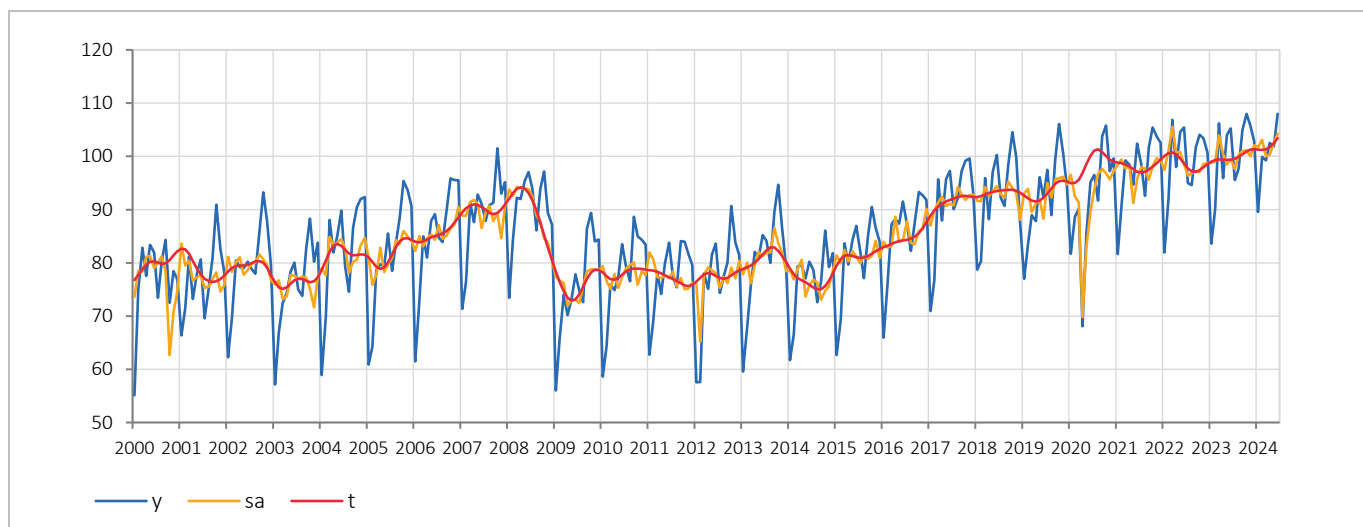
¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

3.2. ПЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц)

(учешће од 75,8% у укупном индексу индустријске производње)

Тренд циклус компонента Прерађивачке индустрије у другом кварталу 2024. године бележи раст (графикон 3.3).

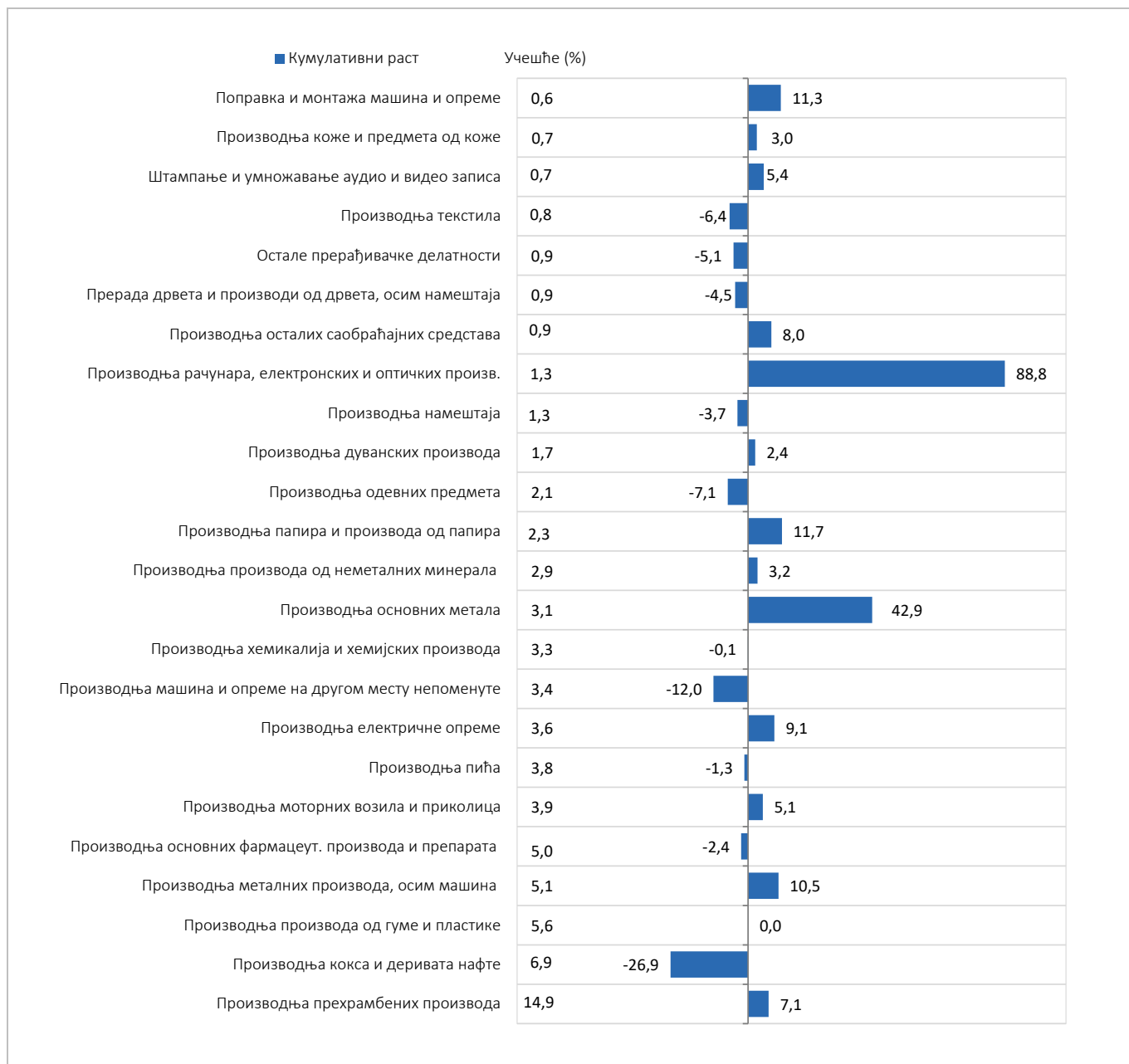
Графикон 3.3. Компоненте временске серије Прерађивачке индустрије, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у првој половини 2024. године забележила раст у 13 од 24 области (заједно учествују са 41,6% у укупној индустрији) у односу на исти период 2023. године. Најзначајније области – мерено учешћем у укупној индустријској производњи – у којима су остварени позитивни резултати у првој половини 2024. године јесу: Производња прехранбених производа (раст од 7,1%), Производња металних производа, осим машина (раст од 10,5%) и Производња моторних возила и приколица (раст од 5,1%). У области Производња производа од гуме и пластике забележен је исти раст као у периоду јануар–јун 2023.

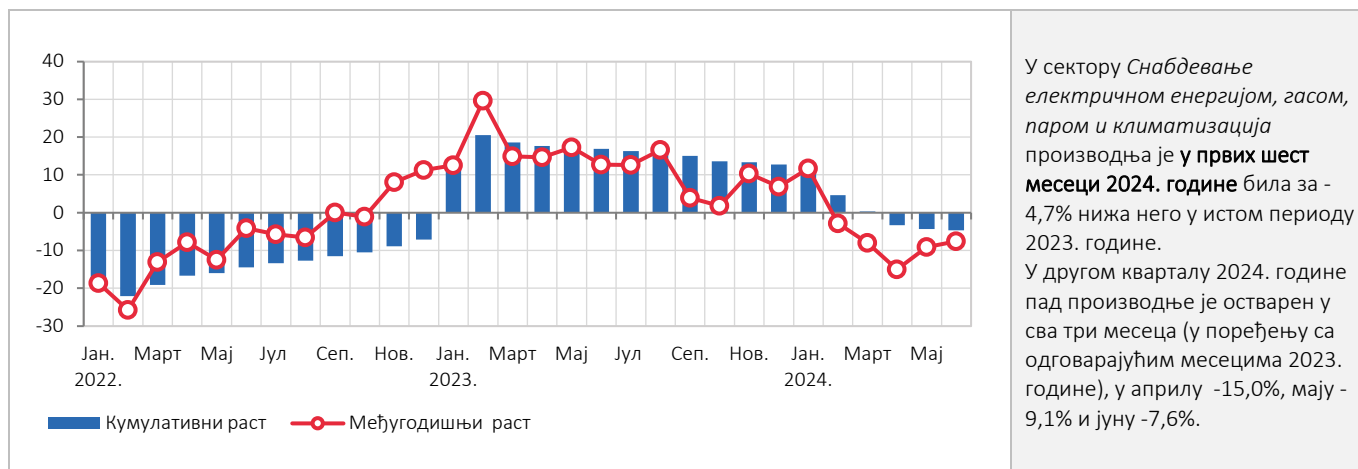
Пад је забележен у 10 области (заједно учествују са 28,3% у укупној индустријској производњи): Производња кокса и деривата од нафте (пад од -26,9%), Производња основних фармацеутских производа и препарата (пад од -2,4%) и Производња пића (пад од -1,3%).

Графикон 3.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%) (јануар–јун 2024. године у односу на јануар–јун 2023. године) (области су поређане према растућем учешћу у укупној индустријској производњи)

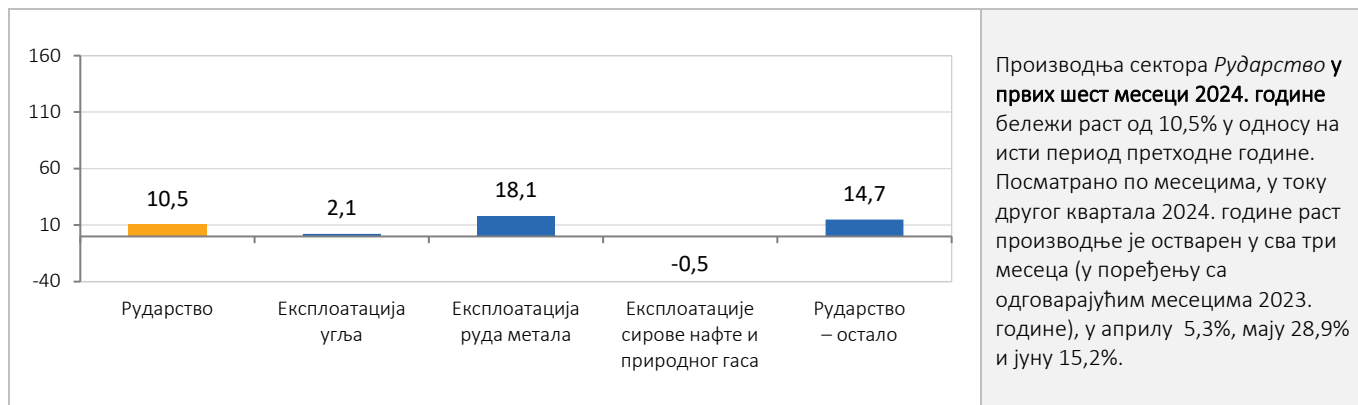
3.3. СНАБДЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ, ПАРОМ И КЛИМАТИЗАЦИЈА (Д) (учешће од 15,9% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – месец у односу на исти месец претходне године)

3.4. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 8,3% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%) (јануар–јун 2024. у односу на јануар–јун 2023. године)

КАКО ТУМАЧИТИ ВРЕМЕНСКУ СЕРИЈУ?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интересовања истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

4. ГРАЂЕВИНАРСТВО

4.1. ГРАЂЕВИНСКА АКТИВНОСТ

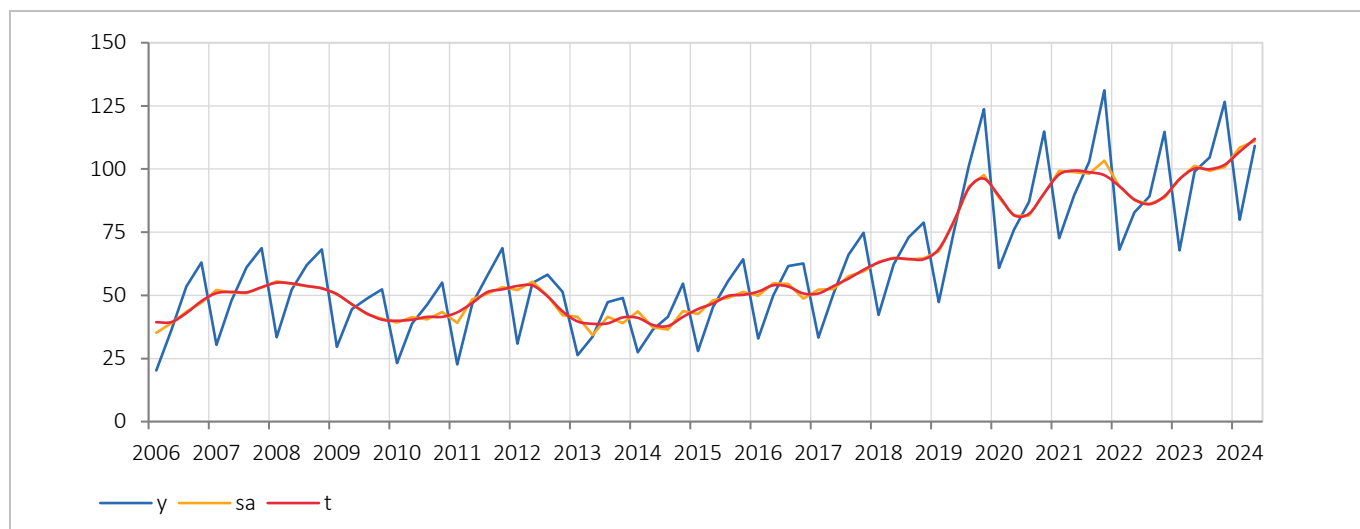
У другом кварталу 2024. године грађевинска активност на територији Републике Србије, у односу на исти период претходне године, порасла је за 14,9% у текућим ценама, док је у сталним ценама то повећање било 10,2%.

Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова на зградама бележи пад (-1,4%), а на осталим грађевинама (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.) раст од 16,6%, у сталним ценама.

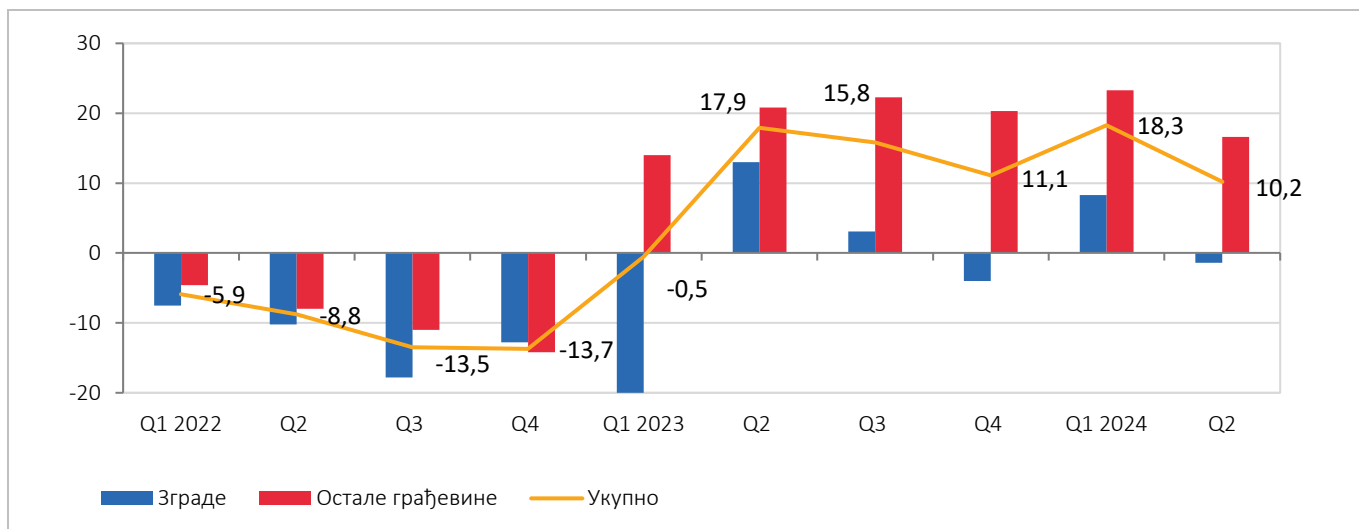
Табела 4.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Текуће цене	110,3	108,4	102,7	99,9	109,2	121,1	119,3	113,9	122,0	114,9
Сталне цене	94,1	91,2	86,5	86,3	99,5	117,9	115,8	111,1	118,3	110,2

Графикон 4.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

Графикон 4.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

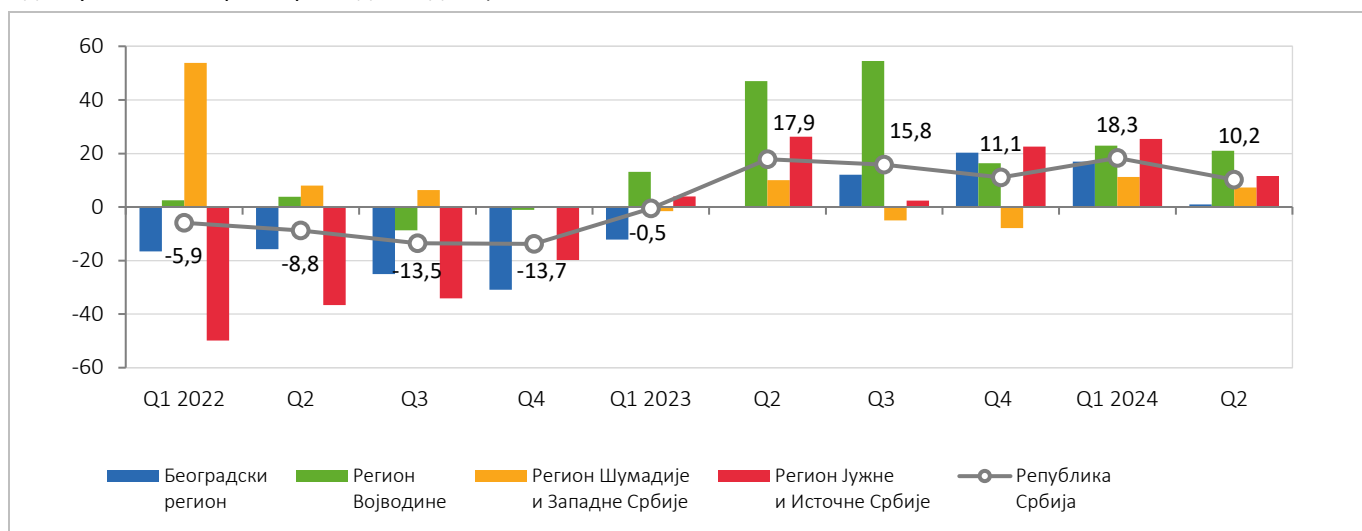
Посматрано по регионима (графикон 4.3), највећа стопа раста у другом кварталу 2024. године реализована је у **Региону Војводине**. Вредност изведених грађевинских радова повећана је у сталним ценама за 21,0%, у односу на исти период претходне године. Најзначајнији допринос расту грађевинске активности даје изградња мађарско-српске железнице (деоница Нови Сад – Суботица), као и изградња Фрушкогорског коридора (деоница Нови Сад – Рума).

У **Региону Јужне и Источне Србије** вредност грађевинских радова повећана је за 11,6%, у сталним ценама. Повећање је реализовано на изградњи саобраћајне инфраструктуре, пре свега брзе саобраћајнице Пожаревац–Голубац. Такође, у току је изградња болничких центара у Новом Пазару, Прокупљу и Лесковцу, као и неколико производно-складишних комплекса, што је утицало на повећање активности на нестамбеним зградама. Од важнијих пројеката у овом региону издвајају се и пројекат *Чиста Србија* (изградња комуналне и канализационе инфраструктуре у Врању и Сврљигу), изградња и реконструкција Аеродрома „Константин Велики“ у Нишу и реконструкција пруге Ниш–Димитровград.

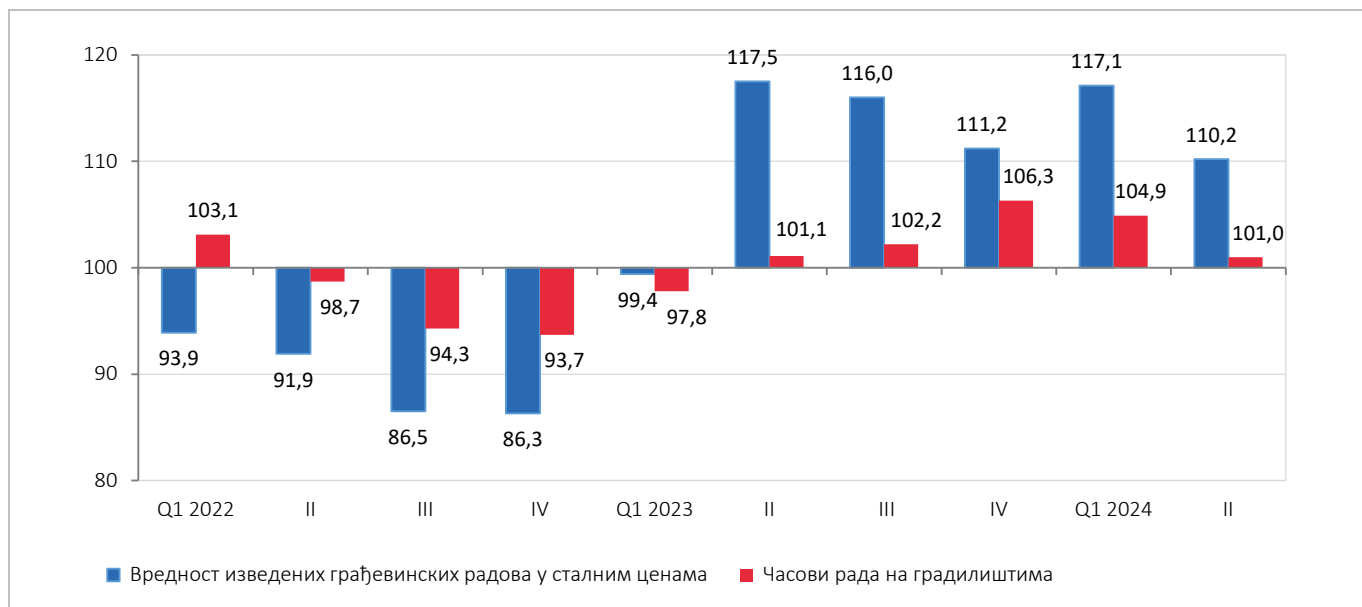
У **Региону Шумадије и Западне Србије** забележен је раст грађевинске активности од 7,3% у односу на исти период претходне године, у сталним ценама. И у овом кварталу настављени су веома интензивни радови на изградњи Моравског коридора, ауто-пута Прељина–Пожега и брзе саобраћајнице Шабац–Лозница. У неколико општина овог региона у току је реализација пројекта *Чиста Србија*, који се односи на изградњу комуналне (канализационе) инфраструктуре и инфраструктуре за одлагање чврстог отпада.

У **Београдском региону**, укупна вредност грађевинских радова у сталним ценама повећана је за 1,0% у односу на други квартал 2023. године. И поред великог броја градилишта у Београду на којима се граде стамбене и пословне зграде, ипак је изградња зграда у овом кварталу нешто слабијег интензитета у односу на други квартал претходне године. Наиме, у другом кварталу 2023. године, који се користи као основа за обрачун индекса, забележена је изузетно висока грађевинска активност на стамбеним и нестамбеним зградама, па је благи пад активности на изградњи зграда у овом кварталу такоређи и очекиван.

Графикон 4.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

Графикон 4.4. Вредност изведених грађевинских радова и часови рада на градилиштима, упоредни преглед, индекси (квартал у односу на исти квартал претходне године)

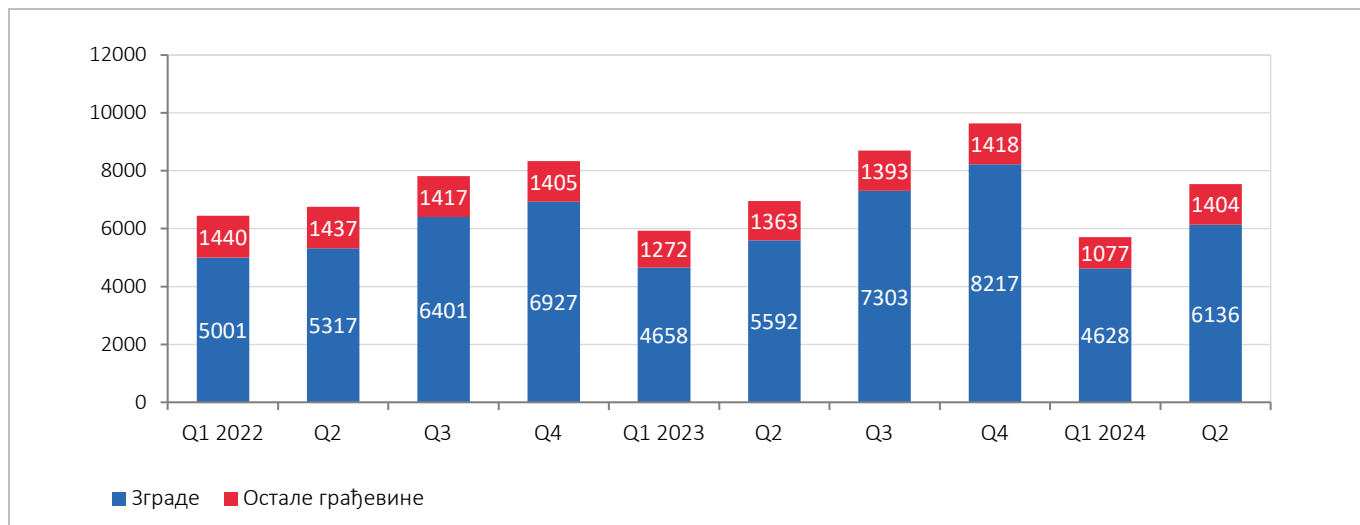
На графикону 4.4 дат је упоредни преглед кретања часова рада и вредности изведених радова на градилиштима. Ефективни часови рада су у порасту од другог квартала 2023. године, што је у складу са повећањем вредности изведених радова. У посматраном периоду, часови рада бележе опадање само у првом кварталу 2023. (-2,2%), а највећи раст (6,3%) забележен је у четвртном кварталу 2023. У првом и у другом кварталу 2024. године раст бележе и вредност изведених грађевинских радова и часови рада на градилиштима.

4.2. ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ

Поред вредности изведених радова и часова рада на градилиштима, статистика грађевинарства води месечну евиденцију и о издатим **грађевинским дозволама и решењима**, којима се одобрава извођење грађевинских радова у Републици Србији и који показују будуће кретање грађевинске активности.

У другом кварталу 2024. године издато је укупно 7 540 грађевинских дозвола. Највећи број тих дозвола (6 136) односи се на извођење радова на зградама, а остатак (1 404) на радове везане за саобраћајну инфраструктуру, ценоводе и сложене индустријске грађевине. Укупан број дозвола издатих у другом кварталу повећан је за 8,4% у односу на исти период претходне године.

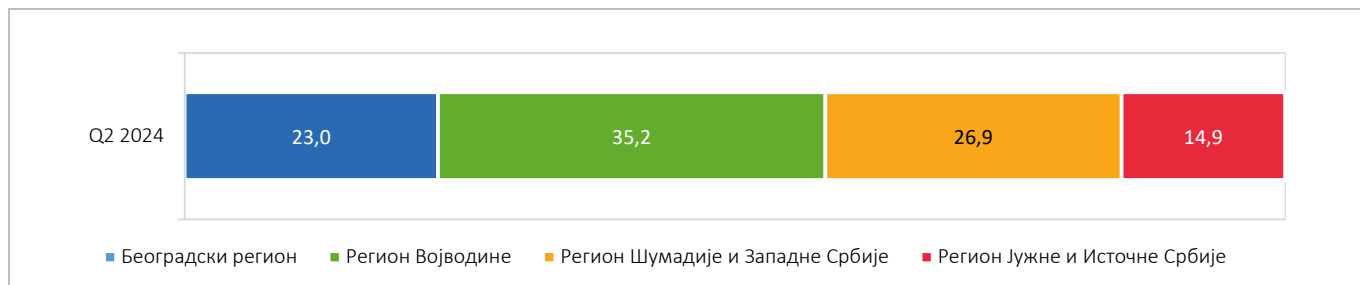
Графикон 4.5. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

Укупна предвиђена вредност радова, према издатим дозволама, у другом кварталу износи 253 723 мил. РСД, што представља пад од 5,9% у односу на исти квартал претходне године.

Највеће учешће у предрачунској вредности у другом кварталу има Регион Војводине (35,2%), затим следи Београдски регион (23,0%), па Регион Шумадије и Западне Србије (26,9%) и Регион Јужне и Источне Србије (14,9%).

Графикон 4.6. Предвиђена вредност радова према издатим дозволама, по регионима; учешће у %⁶

⁶ Напомена: Уместо раније објављиваног податка о процентуалном учешћу броја дозвола по регионима, у будуће ћемо приказивати учешће предвиђене вредности радова према издатим дозволама. Наиме, вредност радова је бољи показатељ обима грађевинске активности у будућности, док број дозвола не даје кључну информацију о вредности предвиђене инвестиције, која је најважнија за процену вредности будућих грађевинских радова.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Вредност изведених грађевинских радова је најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Републици Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове у вези са извођењем радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ-а.

Према Класификацији грађевина, која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност радова изведених на стамбеним и нестамбеним зградама.

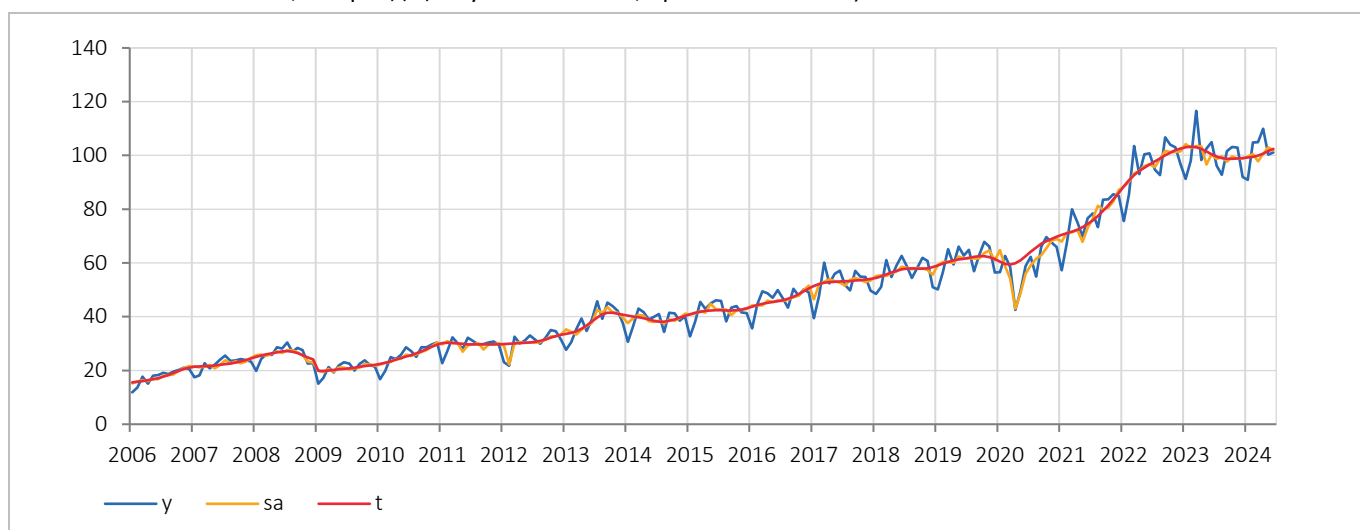
Остале грађевине, поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.), обухватају и радове изведене на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

5. СПОЉНА ТРГОВИНА

5.1. ИЗВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност извоза робе у Републици Србији у периоду јануар–јун 2024. године виша је за 0,1% у односу на исти период 2023. године. На кретање укупног извоза највише су утицали раст од 2,4% у извозу сектора Прерађивачке индустрије, који чини 87,1% укупног извоза. Следећи по учешћу (5,6%) био је сектор Рударство, који је остварио кумулативни раст од 4,7%.

Графикон 5.1. Компоненте временске серије извоза, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

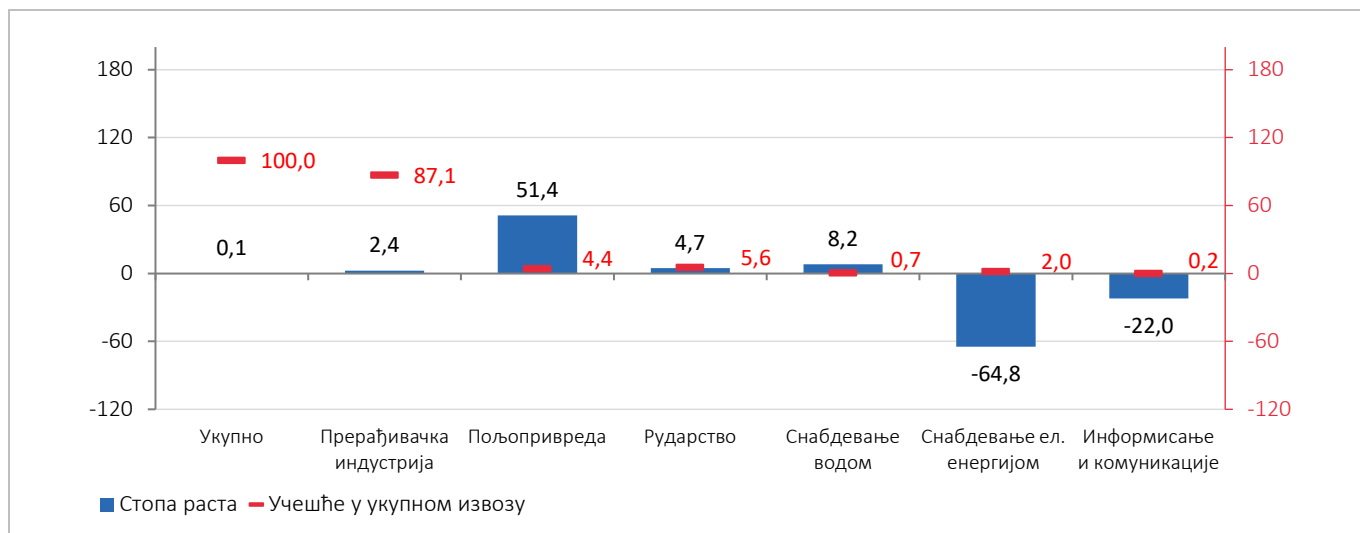

Табела 5.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1-Q3 ¹
Извоз робе – укупно	128,5	132,7	122,9	119,5	115,8	103,5	98,4	98,0	98,4	101,1	102,0
Прерађивачка индустрија	125,9	126,3	122,3	117,5	112,0	107,4	101,8	101,1	103,9	101,7	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	76,3	117,6	98,0	95,6	72,4	56,1	72,1	115,6	141,3	159,9	...
Рударство	1129,0	330,3	160,1	122,2	129,4	56,9	81,0	65,1	70,9	136,6	...

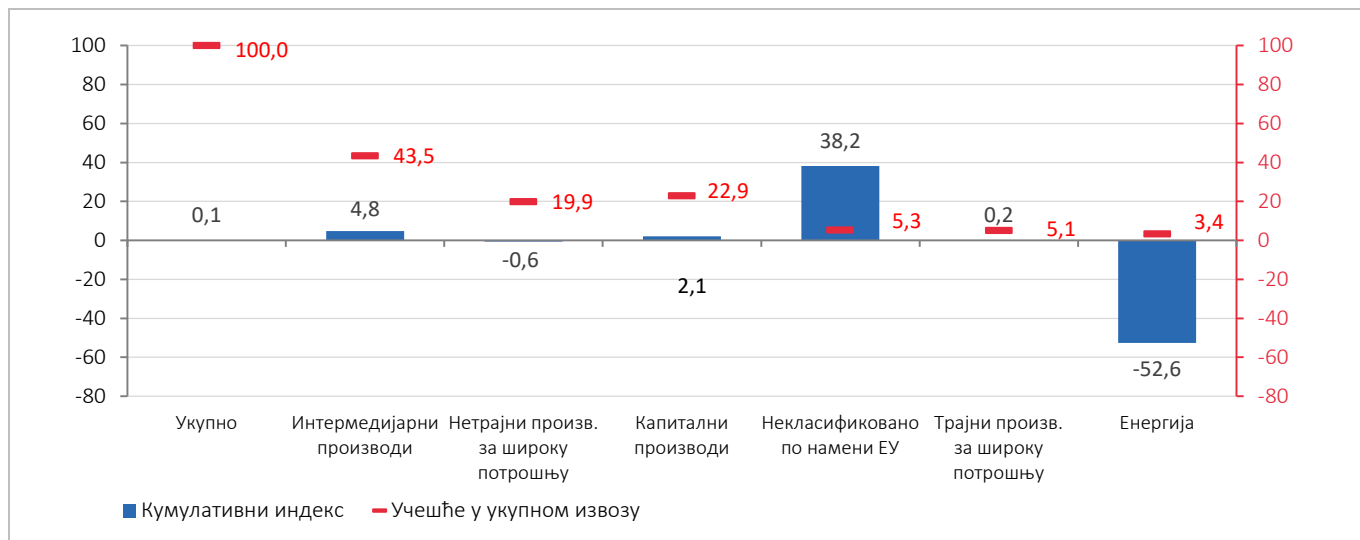
¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (јануар–јун 2024. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према **наменским групама**, највећи утицај (допринос 2,0 п. п.) на кретање укупног извоза у периоду јануар – јун 2024. године имао је извоз интермедијарних производа (учешће од 43,5%, раст од 4,8%) и неклассификовано по намени ЕУ (учешће од 5,3%, раст од 38,2% и допринос од 1,5 п. п.).

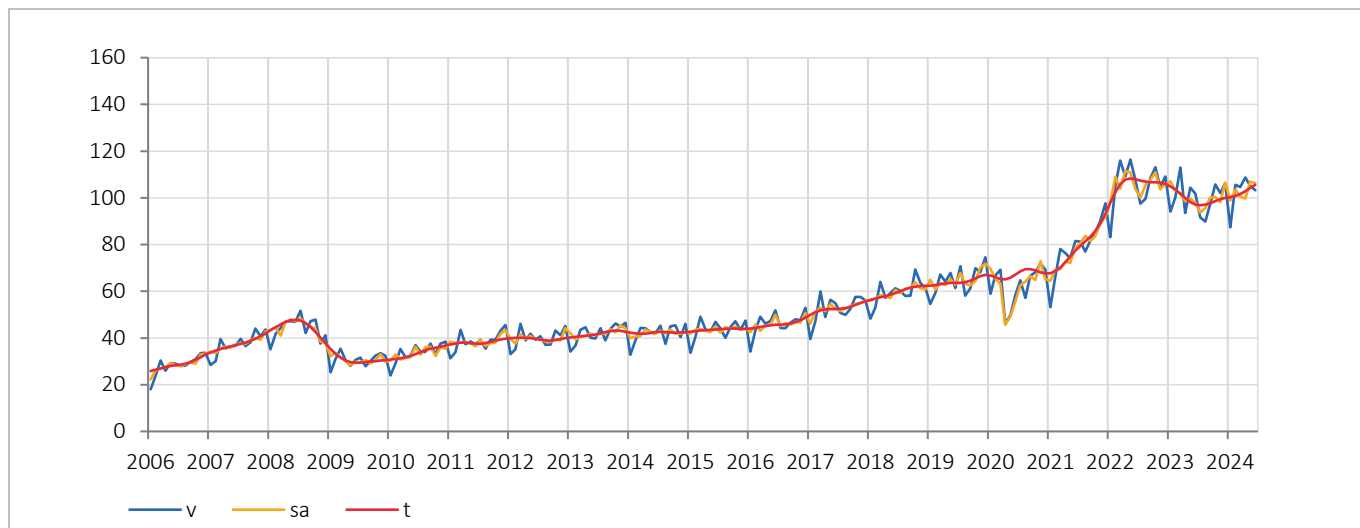
Графикон 5.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–јун 2024. у односу на исти период претходне године)

5.2. УВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност увоза робе у Републици Србији у периоду јануар–јун 2024. године већа је за 1,3% у односу на исти период 2023. године. На кретање укупног увоза највише су утицали раст од 7,7% у увозу сектора Прерађивачка индустрија, који чини 75,6% укупног увоза, и раст од 8,3% увоза сектора Некласификовани производи по намени ЕУ, који чини 11,8% укупног увоза у првој половини 2024. године.

Графикон 5.4. Компоненте временске серије увоза, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

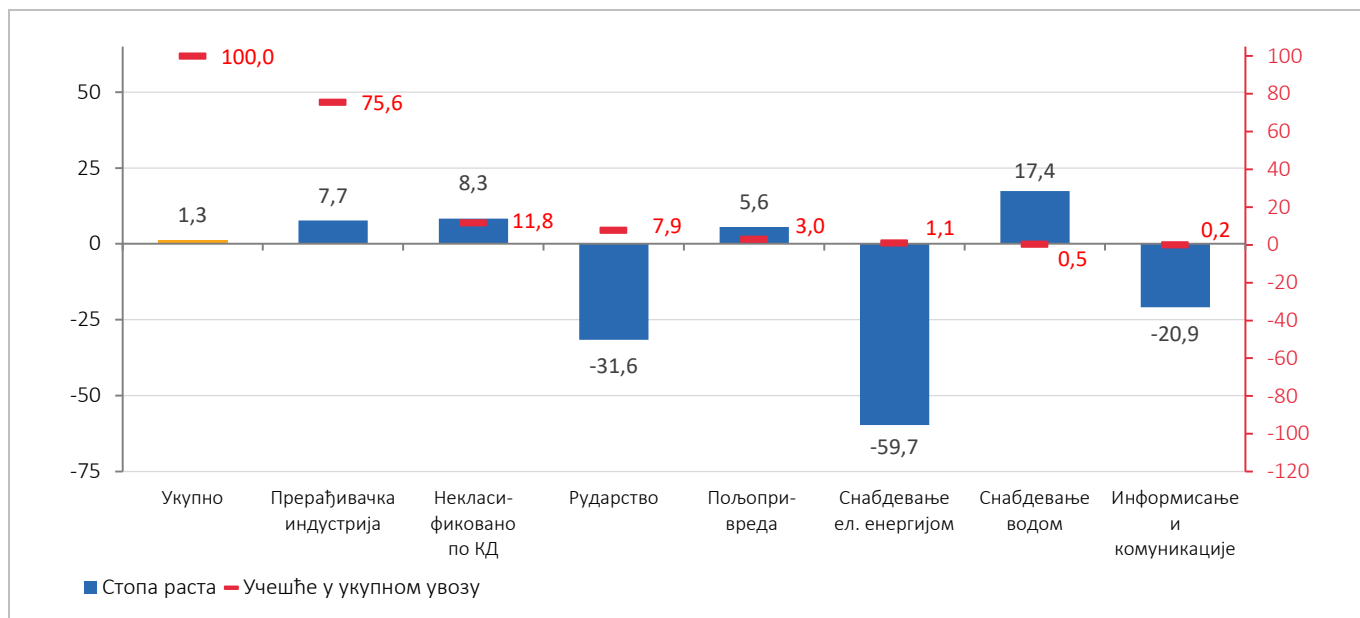

Табела 5.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1-Q3 ¹
Увоз – укупно	148,5	143,8	123,1	119,7	100,7	89,5	91,2	96,1	96,7	105,9	105,0
Прерађивачка индустрија	130,6	134,2	119,6	112,5	101,3	87,4	92,1	98,3	102,2	113,2	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	127,6	123,5	134,5	127,0	124,5	110,3	98,4	89,3	102,3	108,5	...
Рударство	373,7	210,8	140,0	186,3	95,4	81,2	86,6	84,4	73,3	61,2	...

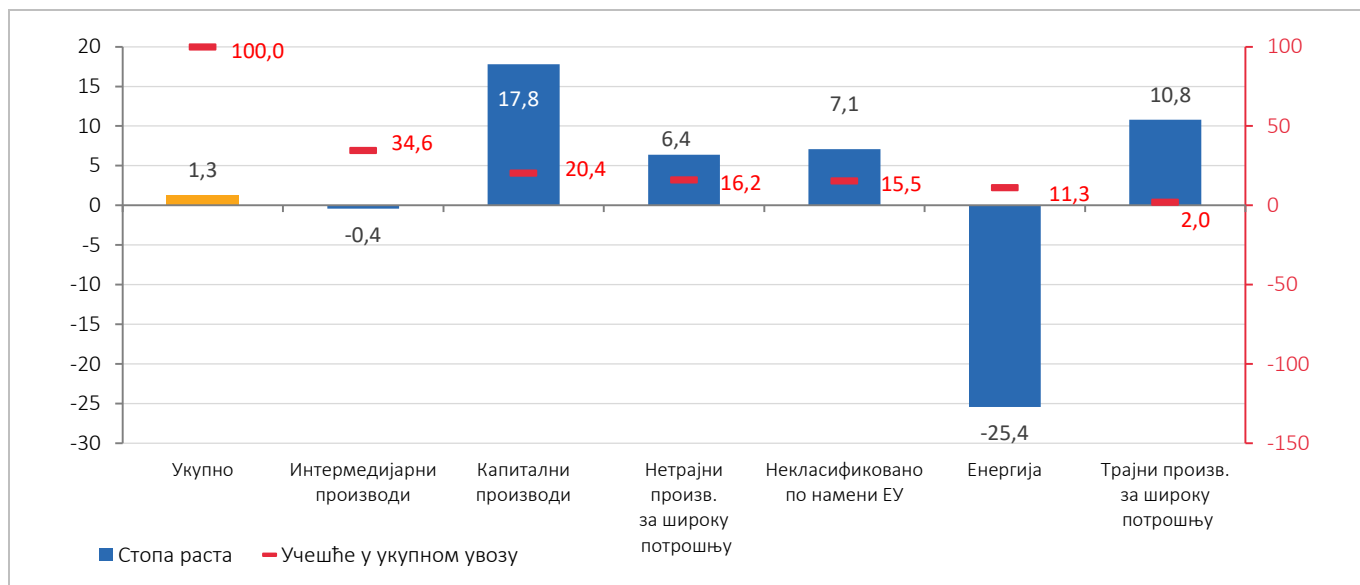
¹ Прогноза (добијена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (јануар–јун 2024. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према **наменским групама**, највећи утицај (допринос од 3,1 п. п.) на кретање укупног увоза у периоду јануар–јун 2024. године имао је увоз капиталних производа (учешће од 20,4%, раст од 17,8%), некласификованих по намени ЕУ (учешће 15,5%, раст од 7,1% и допринос 1,0 п. п.), као и нетрајних производа за широку потрошњу (учешће од 16,2%, раст од 6,4% и допринос од 1,0 п. п.).

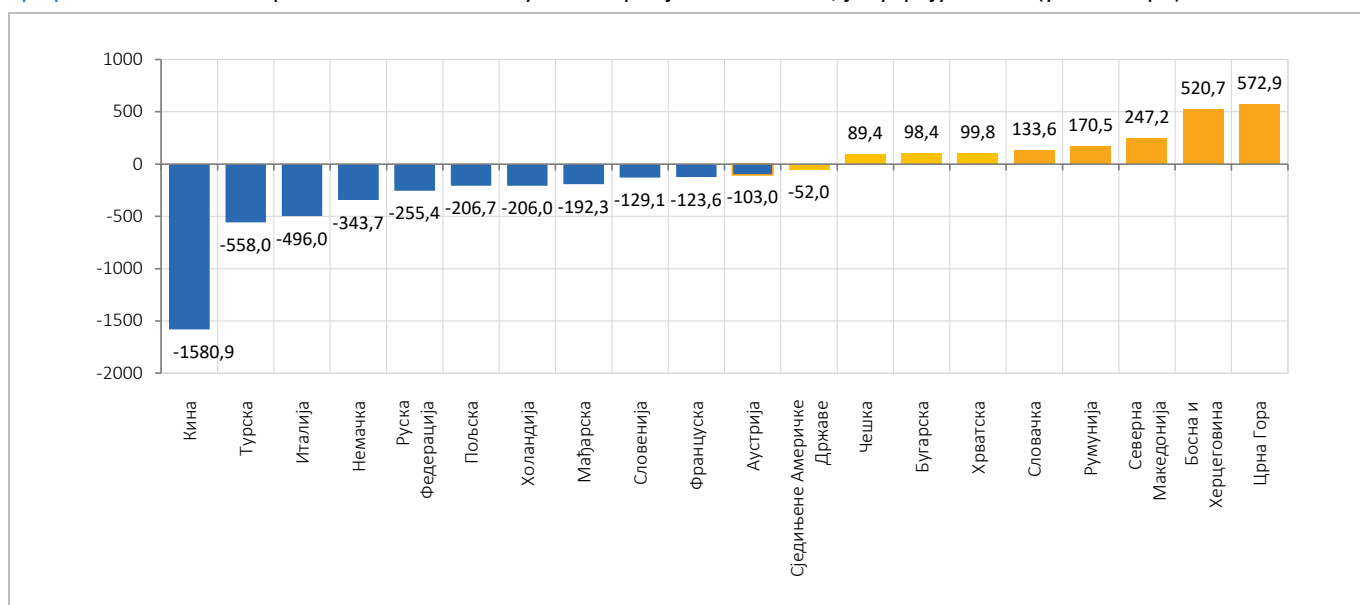
Графикон 5.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–јун 2024. у односу на исти период претходне године)

На графикону 5.7 приказано је 20 највећих спољнотрговинских партнера Републике Србије, који чине 80,0% од укупне спољнотрговинске размене. Позитиван спољнотрговински салдо, односно суфицит, у периоду јануар–јун, Република Србија је остварила са осам европских земаља (око 1,9 млрд. евра), од којих је Црна Гора на првом месту (суфицит 572,9 мил. евра). Србија је у овом периоду у Црну Гору извезла највише прехранбених производа (16,8% од укупног извоза у ЦГ), моторних возила и приколица (7,1% од укупног извоза у ЦГ), и хемикалија и хемијских производа (7,0% од укупног извоза у ЦГ).

С друге стране, негативан спољнотрговински салдо, односно дефицит забележен је код 12 држава (укупно око -4,2 млрд. евра). Највећи спољнотрговински дефицит у периоду јануар–јун 2024. године, забележен је са Кином (-1,6 млрд. евра) и Турском (салдо -558,0 мил. евра). Посматрано по делатностима производа КД, увоз производа из Кине највише се састојао од увоза неklasификованих производа (18,0% од укупног увоза из Кине), рачунара, електронских и оптичких производа (15,6% од укупног увоза из Кине), као и металних производа, осим машина (14,3% од укупног увоза из Кине). Са Турском, негативан спољнотрговински салдо резултат је вредности увоза основних метала (16,0% од укупног увоза из Турске) и електричне опреме (10,6% од укупног увоза из Турске). Следе Италија (дефицит -496,0 мил. евра), Немачка (-343,7 мил. евра) и Руска Федерација (-255,4 мил. евра).

Графикон 5.7. Спољнотрговински биланс Републике Србије по земљама, јануар–јун 2024. (у мил. евра)

5.3. НАЈВАЖНИЈИ СПОЉНОТРГОВИНСКИ ПАРТНЕРИ

Табела 5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	2 188,6	Немачка	2532,3
Босна и Херцеговина	927,1	Кина	2458,2
Италија	897,2	Италија	1393,2
Кина	877,3	Турска	974,9
Мађарска	727,1	Мађарска	919,4

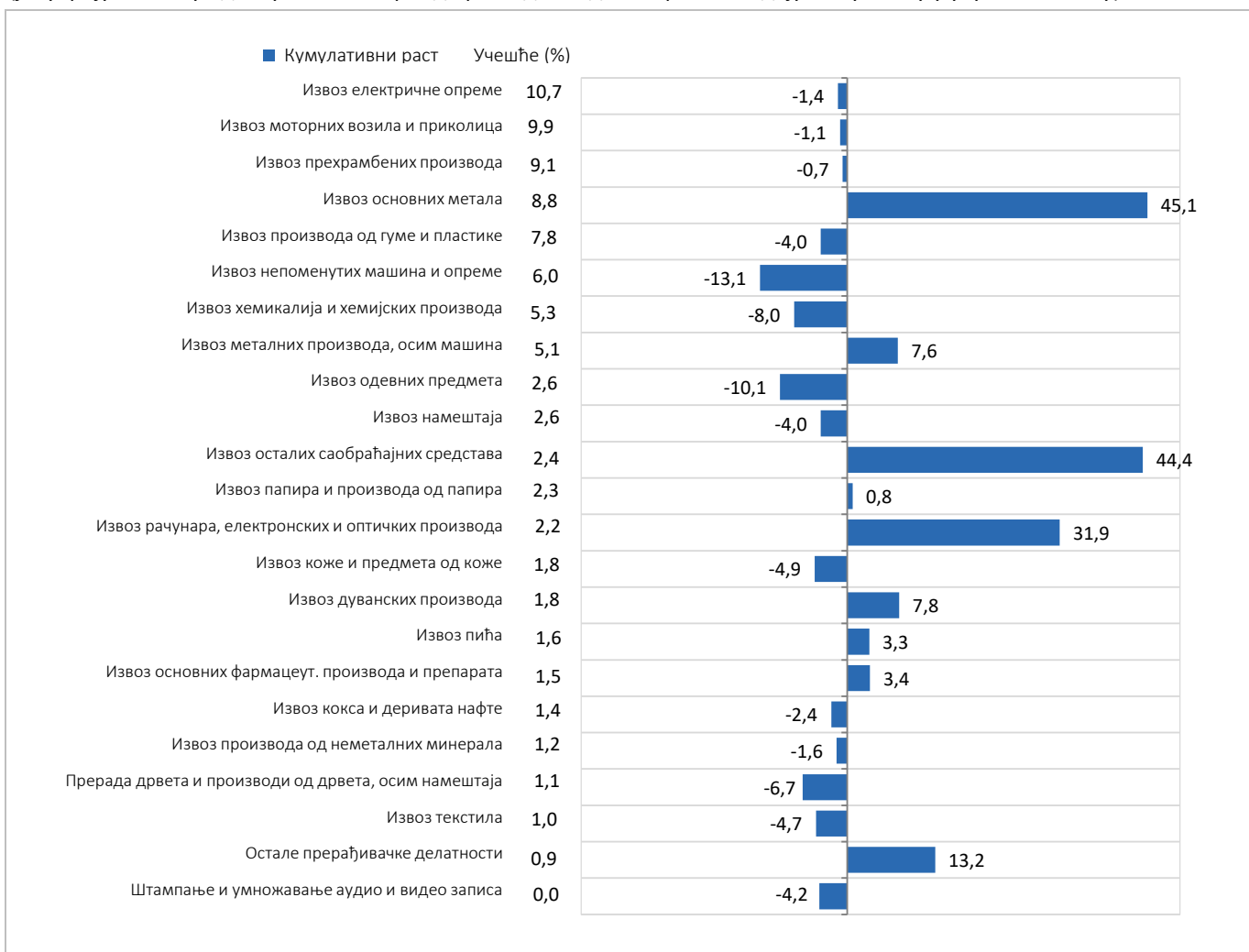
Најважнији спољнотрговински партнери у првој половини 2024. године биле су земље са којима Република Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ учествовале су са 59,9% у укупној трговинској размени, док је АПЕС (Азијско-пацифичко економско удружење) на другом месту, са 18,4% учешћа. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 5.3.

5.4. ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц) (учешће од 87,1% у укупном извозу и 75,6% у укупном увозу)

Извоз прерађивачке индустрије је у периоду јануар–јун 2024. године остварио раст од 2,4% у односу на исти период 2023. године. Од 23 области бележи се кумулативни раст у девет области, које заједно чине 26,6% у укупном извозу индустрије.

Извоз **електричне опреме**, област са појединачно највећом вредношћу извоза (1,6 млрд. евра), остварио је кумулативни пад од 1,4%, са учешћем у укупном извозу од 10,7% (10,9% у истом периоду 2023. године). Извоз **моторних возила и приколица** бележи кумулативни пад од 1,1% и вредност извоза од 1,4 млрд. евра, уз учешће од 9,9% у укупном извозу (10% у истом периоду 2023. године). Извоз **прехранбених производа**, област са вредношћу извоза од 1,3 мил. евра и учешћем од 9,1%, бележи кумулативни пад од 0,7%. Извоз **основних метала** је област која је позиционирана на четвртном месту према вредности у укупном извозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 8,8%, и бележи кумулативни раст од 45,1% и вредност извоза од 1,3 млрд. евра. Извоз **производа од гуме и пластике**, са вредношћу од 1,1 млрд. евра и учешћем у укупном извозу од 7,8%, бележи кумулативан пад од 4,0%.

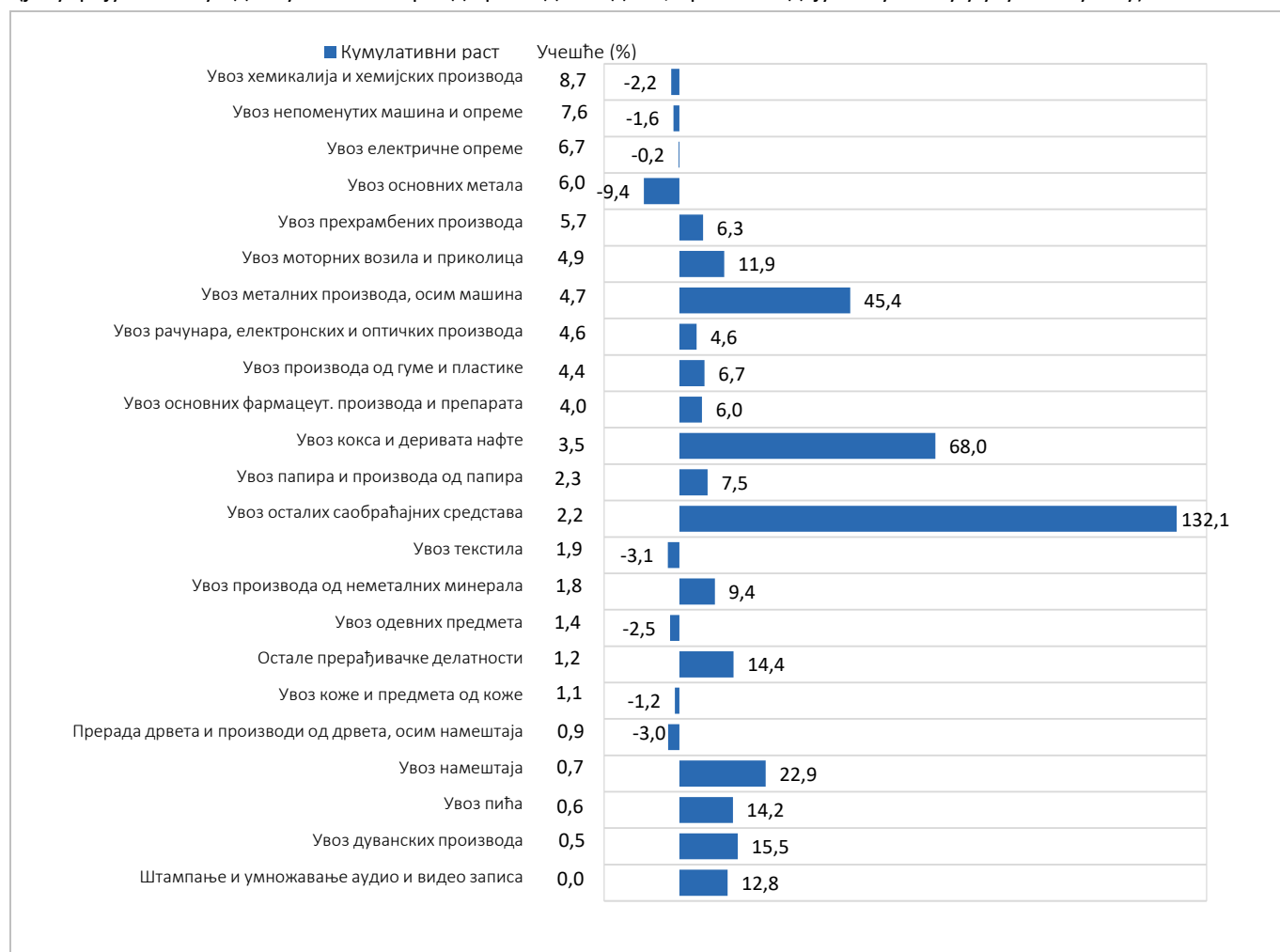
Графикон 5.8. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–јун 2024. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

Увоз прерађивачке индустрије је у периоду јануар–јун 2024. године, у односу на исти период претходне године, остварио раст од 7,7%. Од 23 области бележи се кумулативни раст у 15 области, које заједно чине 41,1% у укупном увозу индустрије.

Увоз **хемикалија и хемијских производа**, област са појединачно највећом вредношћу увоза (1,6 млрд. евра), остварила је кумулативни пад од 2,2%, са учешћем у укупном увозу од 8,7% (9,0% у истом периоду 2023. године). Увоз **непоменутих машина и опреме** бележи кумулативни пад од 1,6% и вредност увоза од 1,4 млрд. евра, уз учешће од 7,6% у укупном увозу (7,8% у истом периоду 2023. године). Увоз **електричне опреме**, са вредношћу од 1,3 млрд. евра и учешћем у укупном увозу од 6,7%, бележи кумулативан пад од 0,2%. Увоз **основних метала**, област са вредношћу увоза од око 1,1 млрд. евра и учешћем од 6,0% бележи кумулативни пад од 9,4%. Увоз **прехранбених производа** је област која је позиционирана на петом месту према вредности у укупном увозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 5,7%, и бележи кумулативни раст од 6,3% и вредност увоза од 1,1 млрд. евра.

Графикон 5.9. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–јун 2024. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

5.5. ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО (А) (учешће од 4,4% у укупном извозу и 3,0% у укупном увозу)

Извоз овог сектора у периоду јануар–јун 2024. године остварио је раст од 51,4%, као и повећање учешћа у укупном извозу са 2,9% на 4,4%, колико је забележено у периоду јануар–јун 2024. године. Овом резултату је највише допринео кумулативни раст од 89,0% извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, групе која чини 66,4% извоза читавог сектора у посматраном периоду. Извоз јабучастог и коштичавог воћа – следеће групе по учешћу (12,6%), забележио је раст од 51,9% у периоду јануар–јун 2024. године у односу на исти период 2023. године.

Посматрано са стране увоза, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство бележи раст од 5,6% у периоду јануар–јун 2024. године у односу на исти период 2023. године, као и учешће од 3,0% у укупном увозу. Група са највећим учешћем у овом сектору (22,2%) – Гајење поврћа, коренастих и кртоластих биљака, бележи раст од 3,2% у периоду јануар–јун 2024. године. Следеће по учешћу (17,2%) јесу групе: Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица – која је остварила пад увоза од -10,0%, као и Гајење биљака за припремање напитака – која је забележила раст у увозу овог сектора од 23,8% и учешће од 10,6%.

5.6. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 5,6% у укупном извозу и 7,9% у укупном увозу)

Сектор Рударство бележи раст учешћа у укупном извозу – са 5,4% у првој половини 2023. године на 5,6% у истом периоду текуће године. Остварена вредност извоза у периоду јануар–јун 2024. године износила је 819,4 милиона евра, што је за 4,7% веће у односу на исти период 2023. године Овај резултат је последица раста (раст од 4,6%) извоза руда метала, групе која чини 98,5% извоза рударства у првој половини текуће године.

Вредност увоза овог сектора у периоду јануар–јун 2024. године износи 1484,0 мил. евра, што представља учешће од 7,9% у укупном увозу (11,6% у истом периоду 2023. године). У периоду јануар–јун 2024. године, у сектору Рударство остварен је пад увоза од 31,6% у односу на исти период 2023. године.

Пад увоза у овом сектору највећим делом је проузрокован падом од 33,6% у увозу сирове нафте и природног гаса, групе која чини 76,3% увоза читавог сектора.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

6. УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

6.1. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА МАЛО (Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима, у другом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал 2023. године, забележио је раст у текућим ценама од 13,1%. У првој половини 2024. године, у односу на исти период претходне године, промет робе у трговини на мало већи је у текућим ценама за 12,7%, а у сталним ценама за 7,8%.

Табела 6.1. Промет робе у трговини на мало, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1-Q3 ¹
Текуће цене	124,0	121,4	123,0	120,1	111,7	106,1	107,8	109,5	112,2	113,1	111,5
Сталне цене ²	111,0	106,2	105,0	102,2	96,6	93,9	98,4	102,9	106,5	108,6	107,0

¹ Прогнозе (добијене на бази модела анализе временских серија).

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

Трговину на мало карактерише стабилан и растући дугорочни тренд, који је присутан већ десет година уназад. Стопе раста промета у текућим ценама су више него у сталним ценама, што је последица убрзане инфлације.

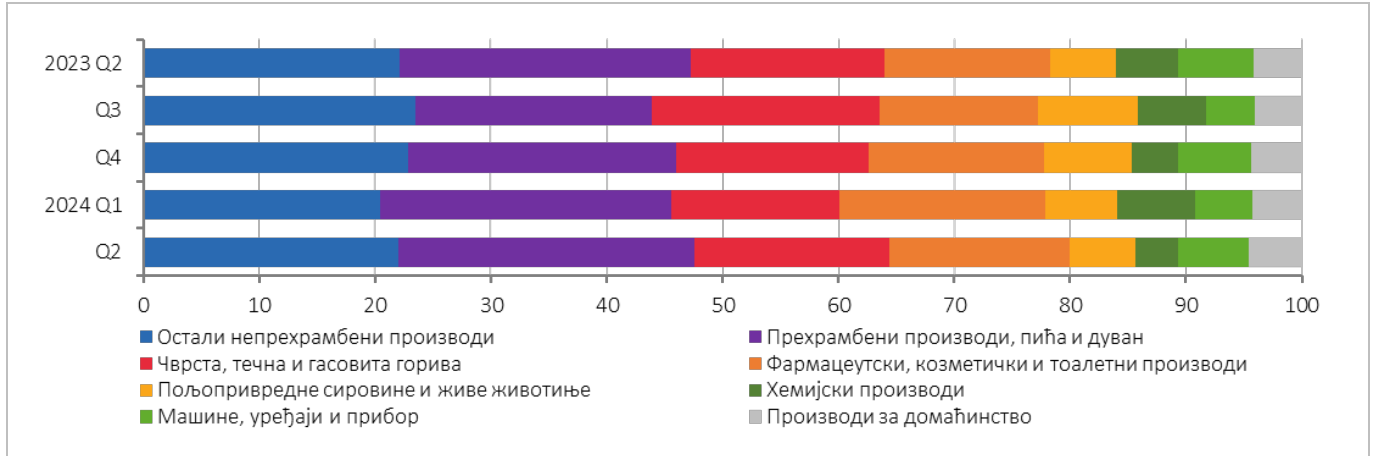
Графикон 6.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента; просек 2023 = 100)

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у првој половини 2024. године, у поређењу са истим периодом претходне године, највећи раст промета остварен је у трговини Непрехрамбеним производима, осим моторним горивима (13,0% у текућим и 8,9% у сталним ценама). Раст је такође остварен и у трговини Моторним горивима и износи 12,2% у текућим, а 4,6% у сталним ценама. Најмањи раст трговине забележен је у трговини Храном, пићима и дуваном од 12,1% у текућим ценама и 7,9% у сталним ценама.

У структури трговинског промета по робним групама у промету робе у трговини на мало, у другом кварталу 2024. године, најзаступљенији су били Прехрамбени производи и алкохолна пића (35,6%), затим Гориво за моторна возила и мотоцикле (17,2%) и Остали непрехрамбени производи (14,1%).

Графикон 6.2. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

6.2. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО (Област 46 Класификације делатности)

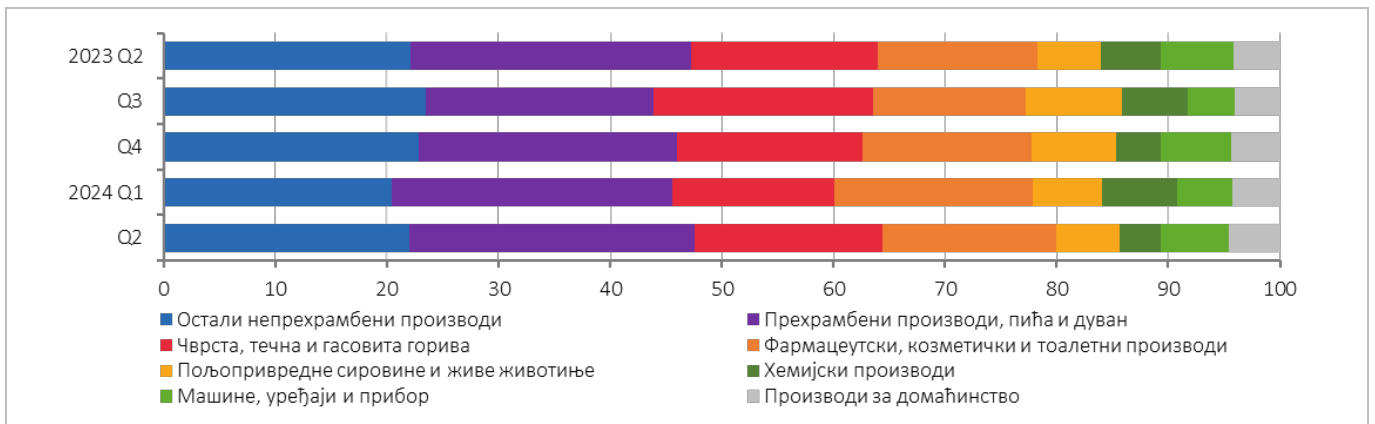
Промет робе у трговини на велико у **другом кварталу** 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст од 8,1% у текућим ценама. У **првих шест месеци** 2024. године, у односу на исти период претходне године, промет у трговини на велико био је за 7,4% виши у текућим ценама, а у сталним ценама остварен је раст од 9,2%.

Табела 6.2. Промет робе у трговини на велико, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Текуће цене	120,1	122,6	115,2	111,4	104,3	93,2	98,9	99,6	106,7	108,1

Посматрано по робним групама, у другом кварталу 2024. године, у структури промета робе у трговини на велико најзаступљенији су били: Прехрамбени производи, пића и дуван (25,6%), Остали непрехрамбени производи (22,0%) и Чврста, течна и гасовита горива (16,8%).

Графикон 6.3. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

6.3. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО И МАЛО И ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА (Област 45 Класификације делатности)

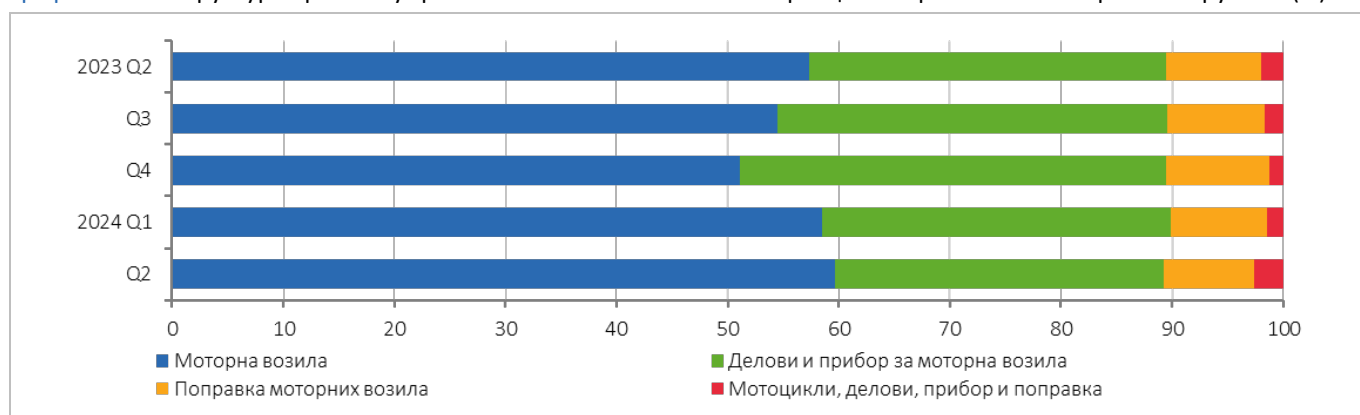
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у другом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал 2023. године, бележи раст од 9,5% у текућим ценама. У првој половини 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, промет је већи у текућим ценама за 13,1%, а у сталним ценама за 9,2%.

Табела 6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Текуће цене	124,5	124,8	118,8	121,3	112,5	111,7	111,7	112,1	117,9	109,5

Посматрано по робним групама, у другом кварталу 2024. године, слично као у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила најзаступљенији су били Моторна возила (59,7%) и Делови и прибор за моторна возила (29,5%).

Графикон 6.4. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

НАПОМЕНА

Индекси промета робе трговине на мало у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

7. ЦЕНЕ

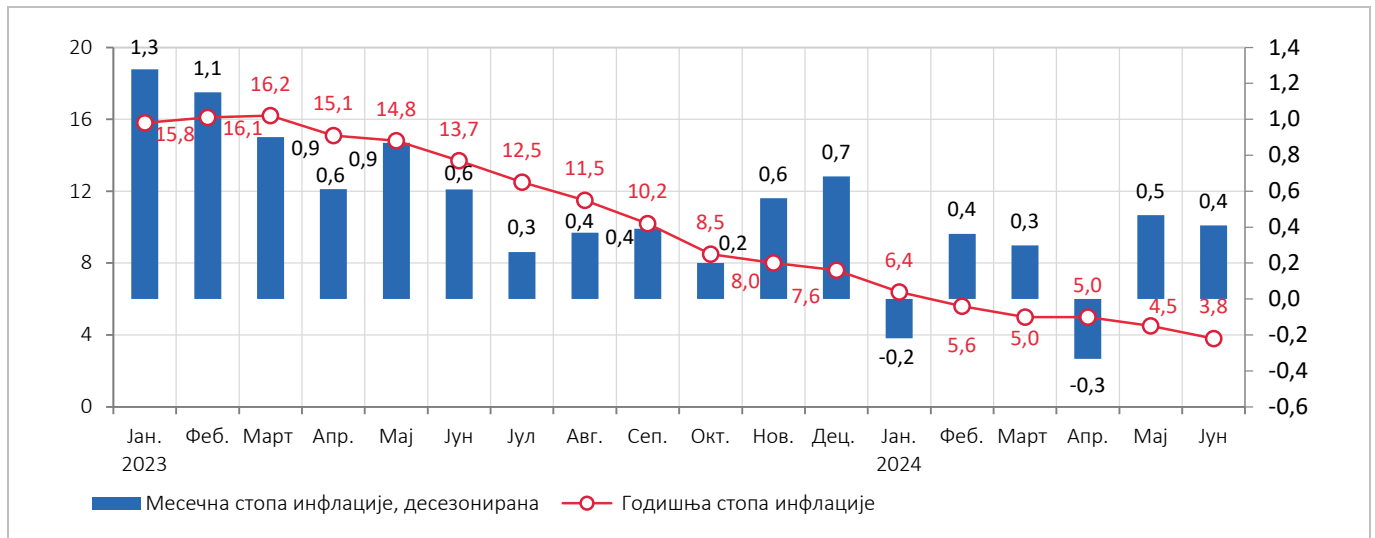
Просечан међугодишњи раст потрошачких цена у првој половини 2024. години износио је 5,0%. Производи који су имали највећи утицај на овај раст потрошачких цена били су: ел. енергија за домаћинство, месо, гориво, дуван, алкохолна пића, лекови и цене оброка у ресторанима и продавницама брзе хране. Укупно учешће ових група производа у међугодишњој стопи раста потрошачких цена у првом полугодшту 2024, износило је 51,5%.

Табела 7.1. Потрошачке цене, међугодишња стопа инфлације (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

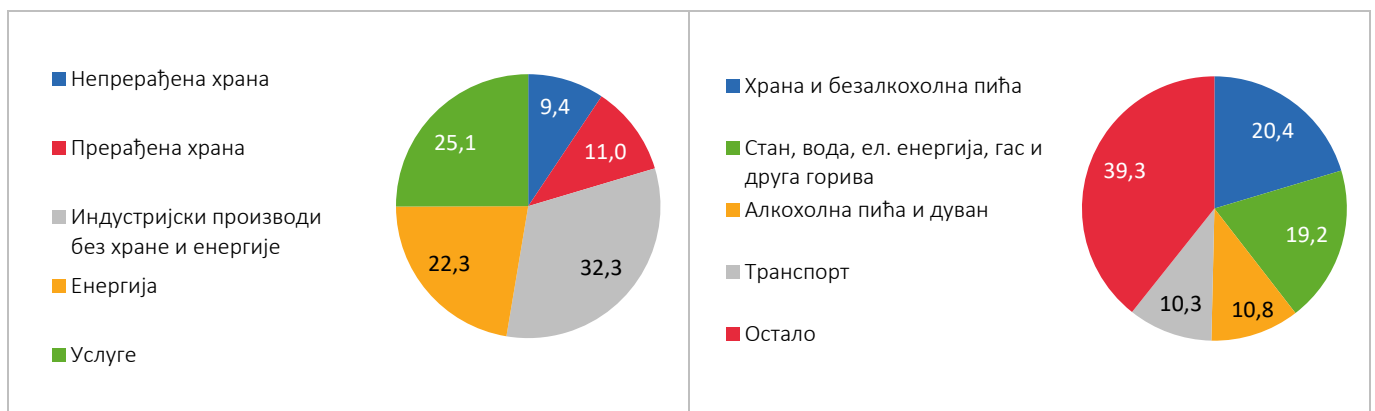
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Потрошачке цене	16,0	14,5	11,4	8,0	5,7	4,4	-	-

Графикон 7.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена (%)

(месечна – месец у односу на претходни месец, са искљученим сезонским утицајем; годишња – месец у односу на исти месец претходне године)

Графикон 7.2. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена (од 5,0%) према намени и основним групама производа у првом полугодшту 2024. (тотал = 100) (%)

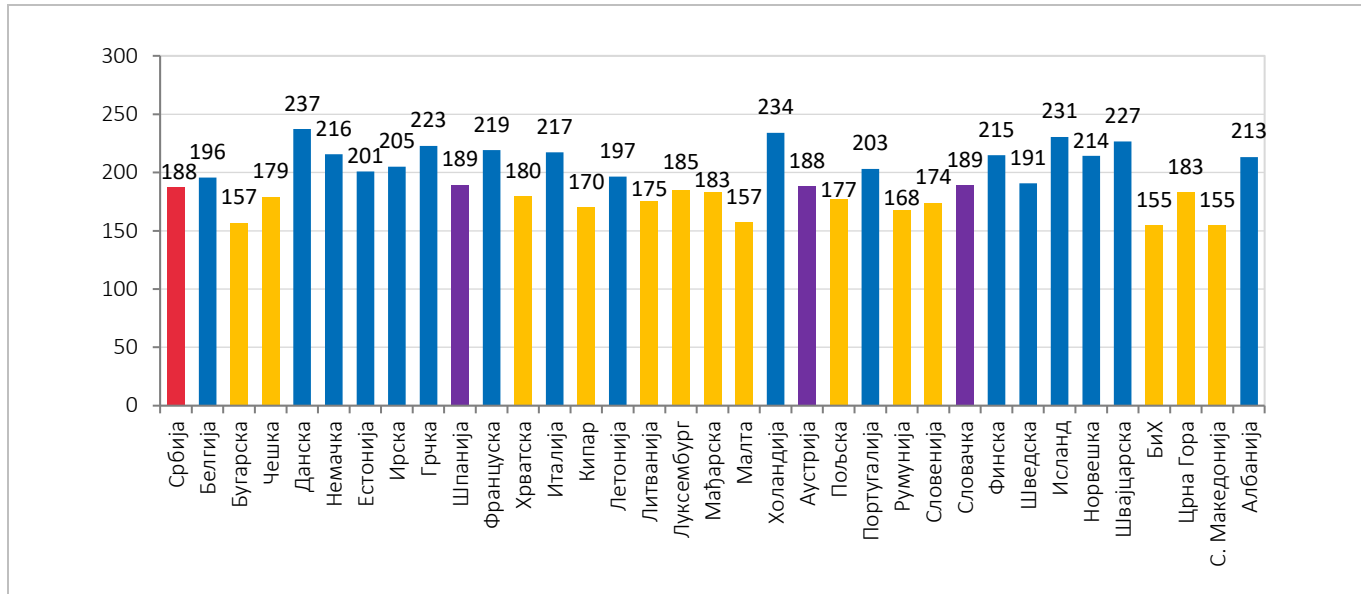
7.1. ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ЗА ДОМАЋИНСТВО И ГОРИВО ЗА ПУТНИЧКЕ

АУТОМОБИЛЕ (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у првој половини 2024. – 20,9%)

Графикон 7.3. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена енергије у првој половини 2024. (тотал = 100) (%)

Графикон 7.4. Просечна цена бензина по европским земљама изражене у динарима у првом полугодишту 2024.

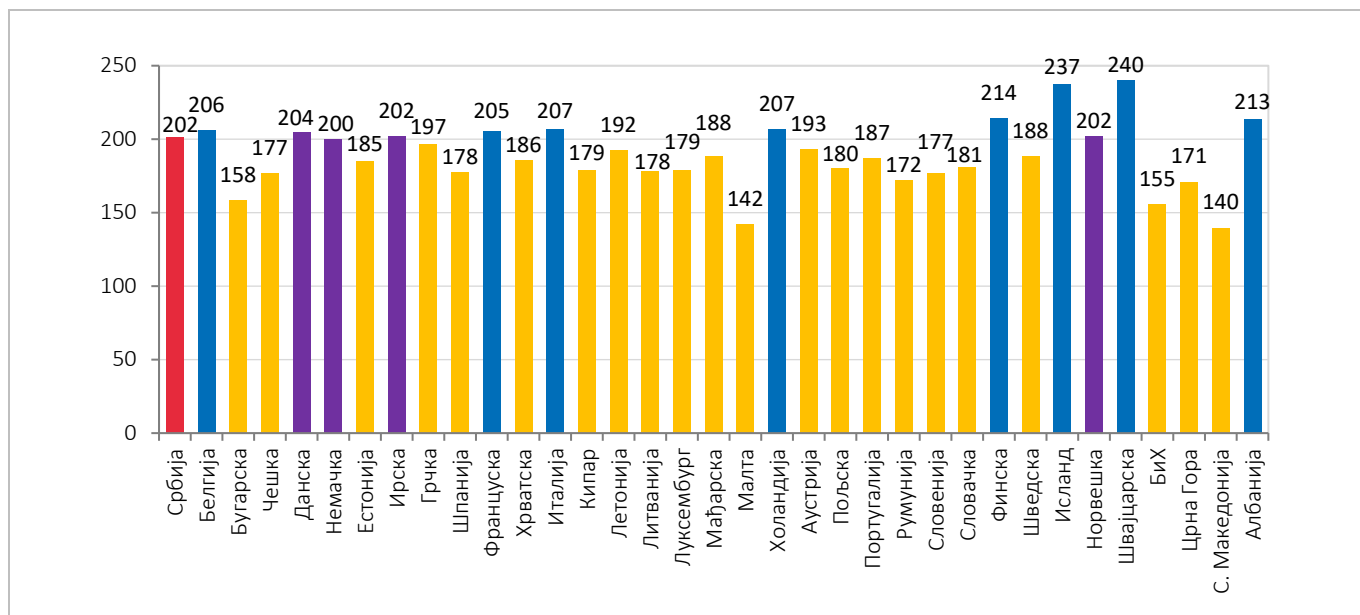

Напомена: Анализа и обрачун РЗС-а на основу недељних извештаја о цени бензина Завода за статистику наведених земаља. За земље које нису у евро зони конверзија у евро најпре је извршена према просечним курсевима валута земаља у првих шест месеци 2024, а потом евра у динаре према просечном курсу РСД/EUR (такође у првих шест месеци 2024). Жутом бојом означене су земље које су јефтиније од Србије, а љубичастом бојом земље које су, кад је реч о ценама, на истом нивоу као и Србија.

Компаративном анализом **стопе раста цене горива** са другим европским земљама закључује се да је **међугодишњи раст цене бензина у Србији (од 8,3%) у првој половини 2024. био један од највећих у Европи**, тачније, једино испред Србије са вишом стопом су биле Холандија (10,4%), Хрватска (10,3%) и Ирска (8,5%).

Компаративном анализом **нивоа цене горива** (односно, конверзијом цена горива у динаре других европских земаља), закључује се да је **у периоду прве половине 2024. цена бензина била највиша у Данској (237 дин./л), Холандији (234 дин./л), Исланду (231 дин./л) и Швајцарској (227 дин./л), док је најнижа цена била на Малти (157 дин.), Бугарској (157 дин./л), БиХ (155 дин./л) и С. Македонији (155 дин.)**. **Цена бензина у Србији (188 дин./л) била је на приближном нивоу као у Шпанији (189 дин./л), Словачкој (189 дин./л) и Аустрији (188 дин./л).**

Графикон 7.5. Просечна цена дизела по европским земљама изражене у динарима у првом полугодшту 2024.

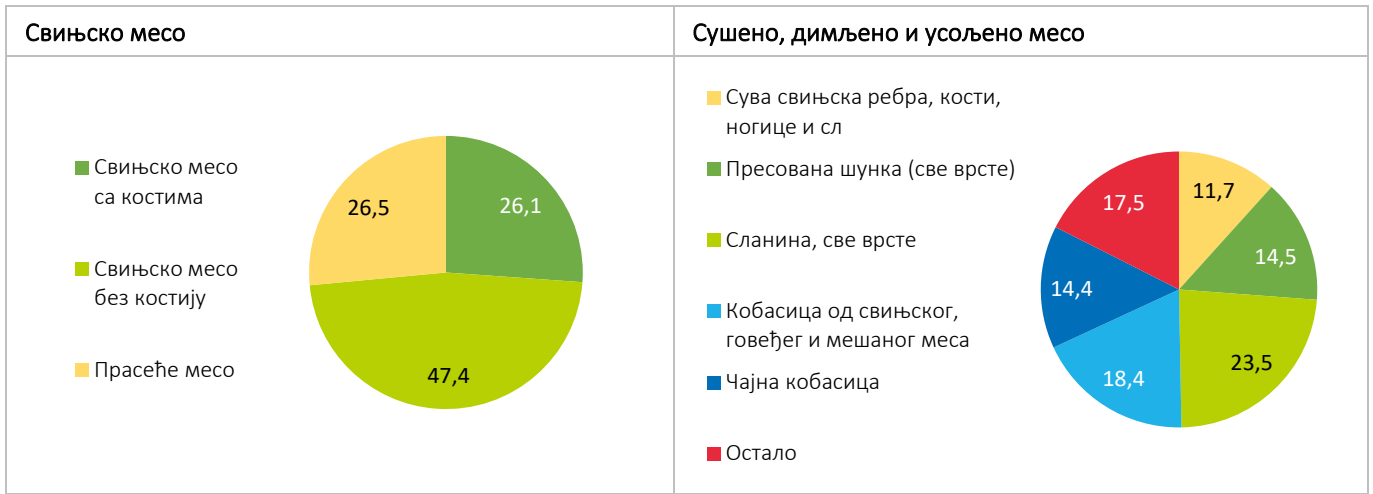
Напомена: Анализа и обрачун РЗС-а на основу недељних извештаја о цени дизела Завода за статистику наведених земаља. За земље које нису у евро зони конверзија у евро најпре извршена према просечним курсевима валута земаља у првих шест месеци 2024, а потом евра у динаре према просечном курсу РСД/EUR (такође у првих шест месеци 2024). Жутом бојом означене су земље које су јефтиније од Србије, а љубичастом бојом земље које су, кад је реч о ценама, на истом нивоу као и Србија.

Иако са нешто нижом стопом међугодишњег раста у односу на бензин, **ситуација са дизелом је била слична**. Србија је такође била у самом врху европских земаља са међугодишњом стопом цене дизела од 6,5%, а једине земље које су имале вишу међугодишњу стопу раста цене дизела од Србије, у првој половини 2024, биле су Холандија (9,4%), Чешка (8,9%) и Ирска (7,9%).

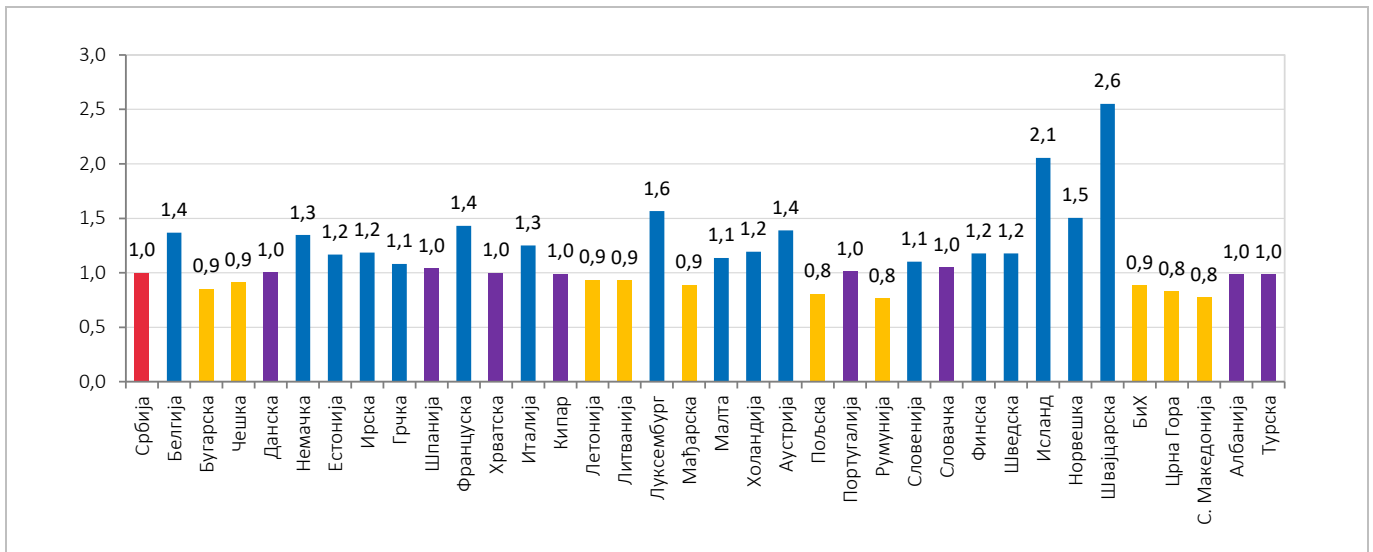
Када је реч о нивоу цене дизела, у периоду прве половине 2024, највећа просечна цена забележена је у Швајцарској (240 дин./л) и Исланду (237 дин./л), док се најјефтинији дизел продавао, као и бензин, у Бугарској (158 дин./л), БиХ (155 дин./л), Малти (142 дин./л) и С. Македонији (140 дин./л). **У првој половини 2024, просечна цена дизела у Србији (202 дин./л) била је, по висини, на 12. месту у Европи и на приближном нивоу са Данском (204 дин./л), Норвешком (202 дин./л), Ирском (202 дин./л) и Немачком (200 дин./л).**

7.2. МЕСО (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у првој половини 2024. – 10,3%)

Графикон 7.6. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена свињског меса и сушеног, димљеног и усољеног меса, у првој половини 2024. (тотал = 100) (%)

Графикон 7.7. Мултипликатор односа просечне цене меса (све врсте) у Републици Србији и европских земаља у првој половини 2024.

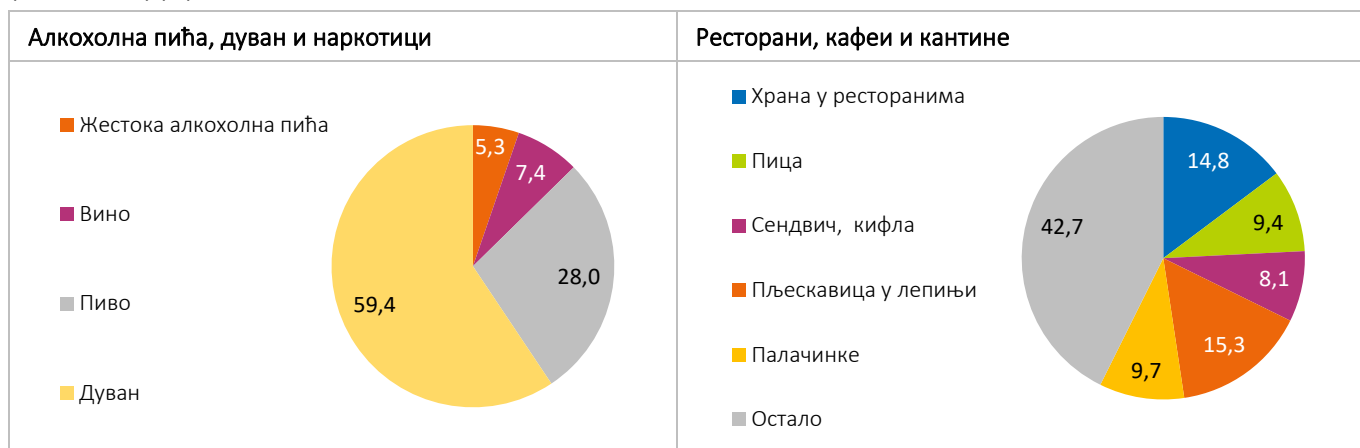

Напомена: Анализа и обрачун РЗС-а. Компаративни мултипликатор показује за колико су пута просечне цене меса (свих врста) међу земљама скупље (веће од 1) или јефтиније (мање од 1) у поређењу са ценама у Србији (једнако 1). Жутом бојом означене су земље које су јефтиније од Србије, а љубичастом бојом земље које су, кад је реч о ценама, на истом нивоу као и Србија (једнако 1).

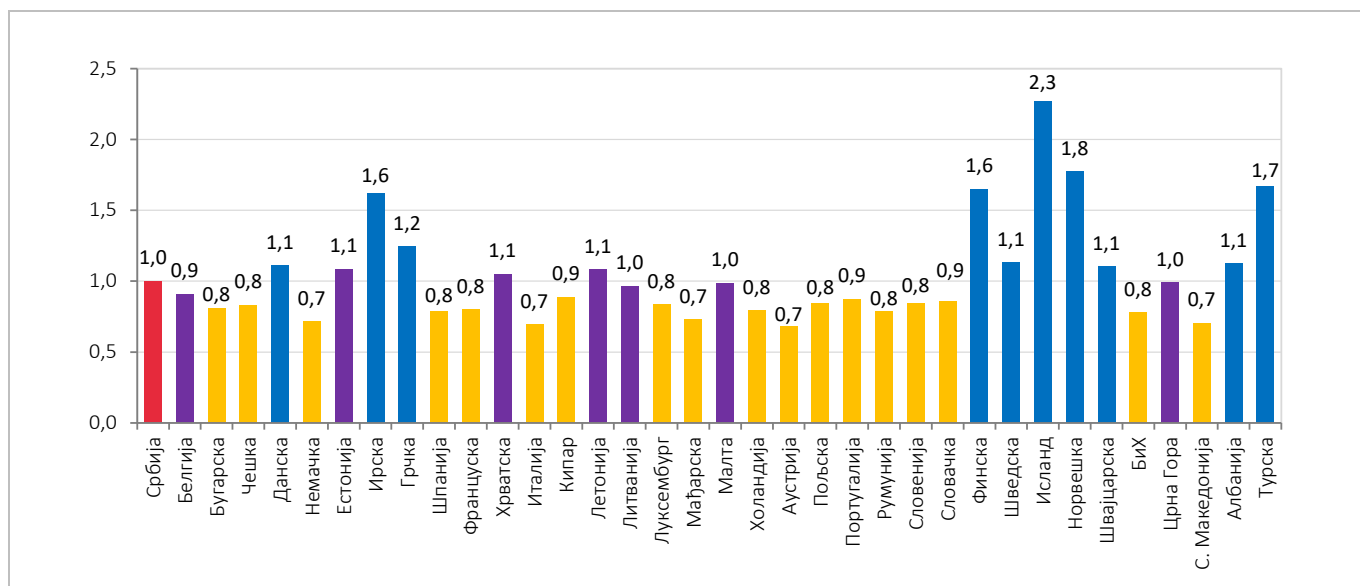
Анализом структуре укупне цене хране и безалкохолних пића у првој половини 2024, међугодишњи **раст цене меса** (од 7,5%) имао је убедљиво највећи утицај на раст цене хране али и на укупну инфлацију потрошачких цена (уз раст цене ел. енергије за домаћинства). У укупној структури цене хране и безалкохолних пића, цена меса задржала је убедљиво највеће учешће (од 50,3%), у поређењу са осталим компонентама хране и пића. Највећи утицај на раст цене меса у првој половини 2024. имали су **сушено, димљено и усољено месо** (пре свега, сланине и кобасица од свињског, говеђег и мешаног меса) и **свињско месо**. Као и у Q1 2024, тако и након Q2 2024, једина врста меса која је имала дефлаторан утицај на укупну цену меса било је живинско месо (заклано пиле и остало месо пернате живине, са међугодишњим појектичењем од -2,5%). **Компаративном анализом цене меса** са другим земљама, у првој половини 2024, закључује се да је **цена меса у Србији** била на истом нивоу као у Данској, Шпанији, Хрватској, Кипру, Португалији, Словачкој, Албанији и Турској, док је у поређењу са ценом меса осталих земаља у региону (Румунији, БиХ, Црној Гори, С. Македонији и Бугарској) била већа у просеку за око 17,8%.

7.3. ДУВАН, АЛКОХОЛ, ЛЕКОВИ И РЕСТОРАНИ (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у првој половини 2024. – 20,3%)

Графикон 7.8. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена алкохолних пића и дувана у малопродајним објектима и хране у ресторанима и продавницама брзе хране у првој половини 2024. (тотал = 100) (%)

Графикон 7.9. Мултипликатор односа просечних цена алкохолних пића Републике Србије и европских земаља у првом полугодишту 2024.

Напомена: Анализа и обрачун РЗС-а. Компаративни мултипликатор показује за колико су пута у просеку цене алкохолних пића међу земљама скупље (веће од 1) или јефтиније (мање од 1) у поређењу са ценама у Србији (једнако 1). Жутом бојом означене су земље које су јефтиније од Србије, а љубичастом бојом земље које су, кад је реч о ценама, на истом нивоу као и Србија (једнако 1).

У првој половини 2024, редован раст акциза дувана у јануару (уз подразумевано и годишње трошковно усклађивање цене произвођача дувана са инфлацијом из 2023) и ванредни раст акциза на дуван и алкохолна пића у мају месецу допринели су просечном међугодишњем расту цена целе групе производа алкохолних пића и дувана за 7,8% (**растом цене пива – 10,4%, и цигарета – 7,4%**). Када је реч о цени лекова, инфлаторни раст у првом полугодишту 2024. износио је 7,3%, чиме су, уз раст цене здравствених неболничких услуга (од 9,8%), утицали да цене услуга и производа у здравству остваре раст од 7,8% учествујући у стопи укупне инфлације са 8,5%. Међугодишњи раст цена услуга у ресторанима и хотелима у првом полугодишту 2024, износио је 9,5% и највише је био условљен **растом цена хране и пића у ресторанима и продавницама брзе хране (од 10,4%) који су учествовали у међугодишњој стопи инфлације потрошачких цена са 4,8%**.

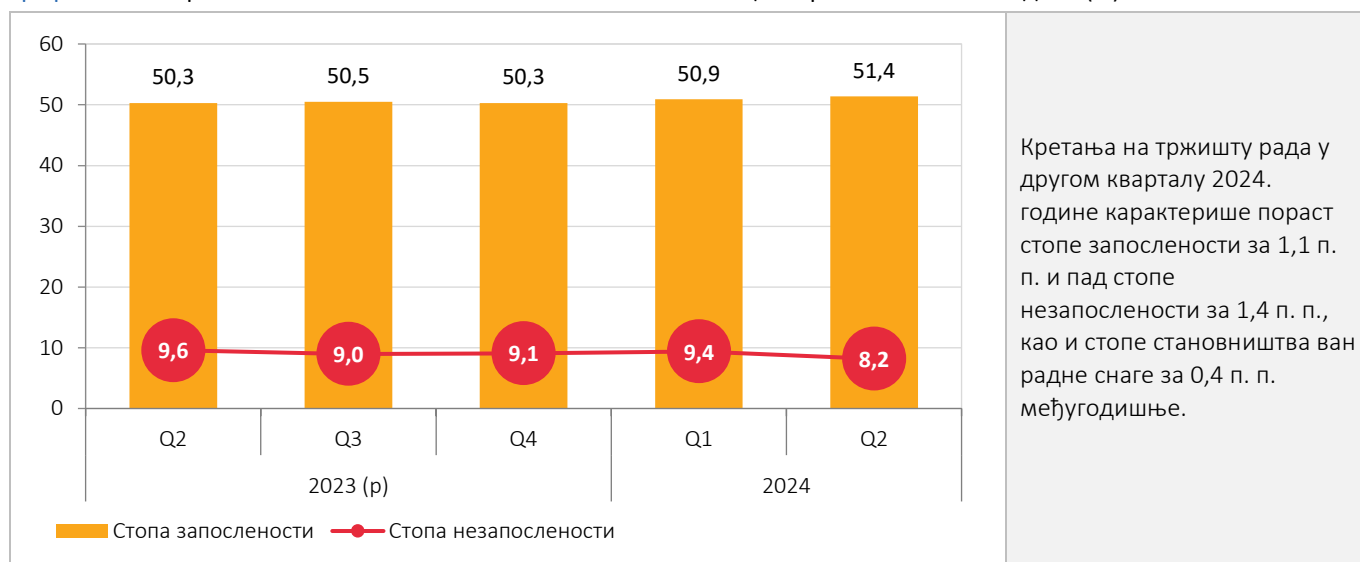
8. ТРЖИШТЕ РАДА⁷

У Републици Србији, у другом кварталу 2024. године, било је запослено 2,899 милиона лица, незапослено 257,8 хиљада лица, а ван радне снаге било је 2,484 милиона лица старијих од 15 година.

Стопа незапослености износи 8,2% и, у поређењу са првим кварталом 2024. године, мања је за 1,2 п. п., док је број незапослених мањи за 41,3 хиљаде лица, при чему је број лица ван радне снаге већи за 8,7 хиљада.

Регионално посматрано, стопа незапослености у другом кварталу 2024, у поређењу са претходним кварталом, бележи пад у свим регионима: у Београдском региону, са 6,5% на 6,3%, Региону Војводине, са 9,6% на 7,6%, Региону Шумадије и Западне Србије, са 9,1% на 7,8%, и Региону Јужне и Источне Србије, са 13,5% на 12%.

Графикон 8.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година (%)⁸

Кретања на тржишту рада у другом кварталу 2024. године карактерише пораст стопе запослености за 1,1 п. п. и пад стопе незапослености за 1,4 п. п., као и стопе становништва ван радне снаге за 0,4 п. п. међугодишње.

(p) – Подаци за 2021, 2022. и 2023. годину ревидирани су у складу са најновијим оцењивањем које се заснива на текућим демографским проценама базираним на Попису из 2022. Више информација о ревизији у саопштењу на линку: <https://stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=15166&a=24&s=2400>

Табела 8.1. Стопе активности, запослености и незапослености

	2023 (p)				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стопа активности (%)	55,0	55,6	55,5	55,3	56,2	56,0
Стопа запослености (%)	49,5	50,3	50,5	50,3	50,9	51,4
Стопа незапослености (%)	10,0	9,6	9,0	9,1	9,4	8,2

⁷ На основу Анкете о радној снази.

⁸ Од 2021. године, Републички завод за статистику спроводи истраживање Анкета о радној снази према новој, редизајнираној методологији Евростата. Методологија је промењена у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији путем линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

Табела 8.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година

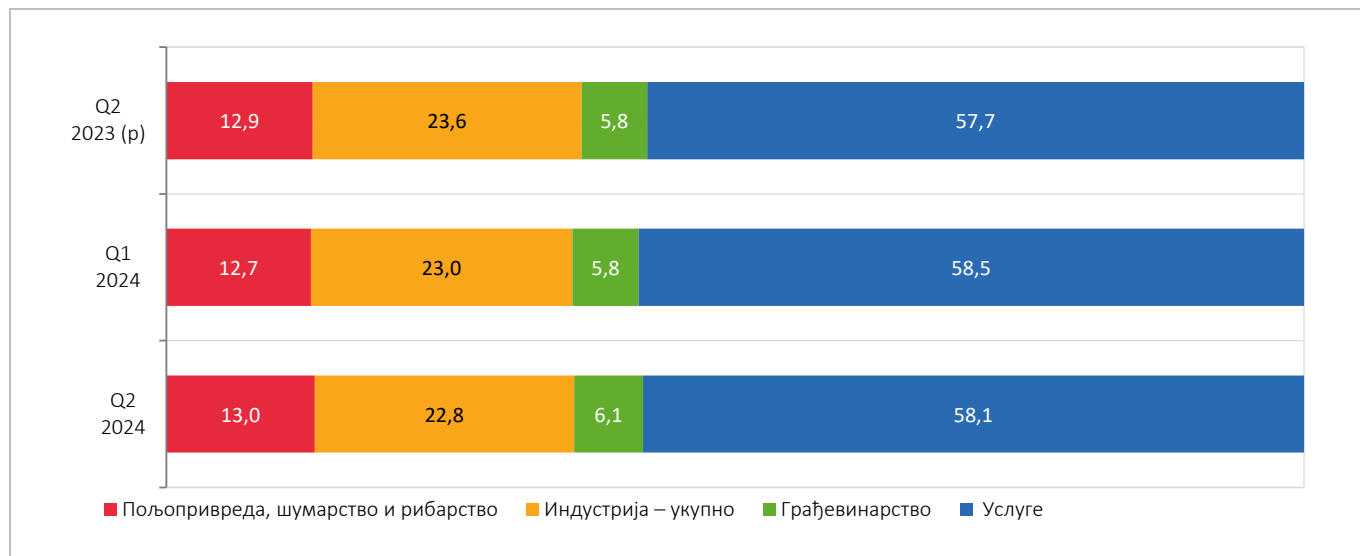
	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године (р)	
	Q2 2024 (у хиљ.)	Q1 2024 (у хиљ.)	промена, %	Q2 2023 (у хиљ.)	промена, %
Незапослени	257,8	299,1	-13,8	302,6	-14,8
Запослени	2 899,7	2 871,7	1,0	2 851,3	1,7
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	8,2	9,4	-1,2	9,6	-1,4
Стопа запослености	51,4	50,9	0,5	50,3	1,1

(р) – ревидирани подаци

Посматрано по секторима, највеће учешће броја запослених у другом кварталу 2024. забележено је у услужном сектору (58,1%), затим у индустрији (23%) и пољопривреди (13%), а најмање у грађевинарству (6,1%). У поређењу са претходним кварталом, раст учешћа запослених бележе сектори Пољопривреда, шумарство и рибарство (са 12,7% на 13%) и Грађевинарство (са 5,8% на 6,1%). С друге стране, пад учешћа запослених забележили су сектори Услуга (са 58,5% на 58,1%) и Индустрије (са 23% на 22,8%).

У међугодишњој периодици (II квартал 2024 – II квартал 2023), раст удела запослених забележен је у секторима Пољопривреда, шумарство и рибарство (са 12,9% на 13%), Услуге (са 57,7% на 58,1%) и Грађевинарство (са 5,8% на 6,1%). Насупрот томе, пад бележи једино сектор Индустрије (са 23,6% на 22,8%).

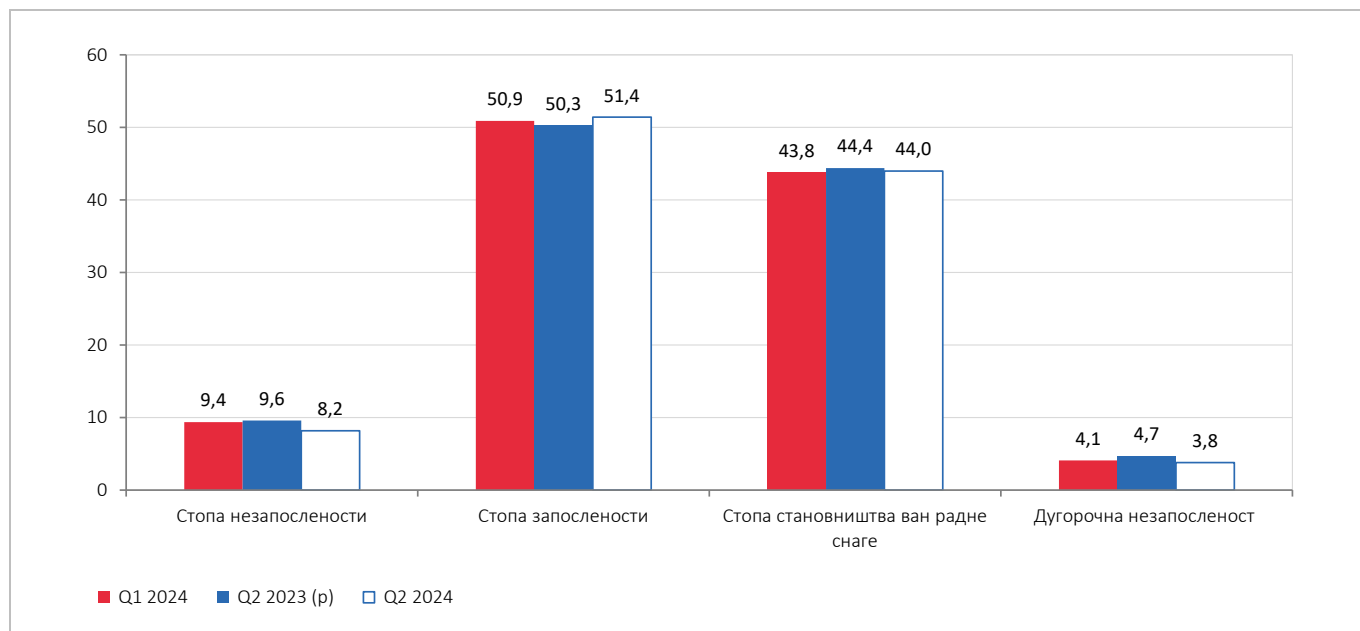
Графикон 8.2. Учешће запослених по секторима (%)

(р) – ревидирани подаци

Трендови на тржишту рада у знатној мери су остали отпорни на изазове у глобалном окружењу и успоравање привредне активности, захваљујући, пре свега, макроекономској стабилности успостављеној у претходном периоду.

Графикон 8.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

8.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

У поређењу са претходним, првим кварталом 2024, број запослених већи је за 28 хиљада, уз пад броја незапослених за 41,3 хиљаде, док је број становника ван радне снаге већи за 8,7 хиљада лица, што је довело до пораста стопе запослености за 0,5 п. п. и пада стопе незапослености (за 1,2 п. п.), уз истовремени раст стопе становништва ван радне снаге за 0,2 п. п.

Број запослених младих лица (15–24 године) већи је за 4,2 хиљаде, при чему је број младог становништва ван радне снаге већи за 6,5 хиљада. Такав тренд довео је до пораста стопе запослености (за 0,6 п. п.), уз истовремени пад стопе незапослености (за 4,3 п. п.) и пораст стопе становништва ван радне снаге (за 1 п. п.) у односу на први квартал 2024. године.

Стопа дугорочне незапослености износила је 3,8%, што је мање за 0,3 п. п. у односу на претходни квартал.

Посматрано према полу, стопа незапослености у првом кварталу 2024, у односу на претходни квартал, бележи пад код оба пола, и то за 1,2 п. п. код мушкараца и за 1,4 п. п. код женске популације.

Стопа незапослености мушке популације бележи пад у свим регионима: у Београдском региону, са 7,2% на 5,8%, Региону Војводине, са 8,5% на 4%, Региону Шумадије и Западне Србије, са 9,5% на 8,2%, и Региону Јужне и Источне Србије, са 12,4% на 11,9%.

Када је посреди стопа незапослености женске популације, пад је забележен у већини региона: у Региону Војводине, са 10,9% на 8,2%, Региону Шумадије и Западне Србије, са 8,7% на 7,3%, и Региону Јужне и Источне Србије, са 14,9% на 12,2%. Насупрот томе, раст бележи једино Београдски регион, са 5,8% на 6,7%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на претходни квартал, број запослених лица бележи раст једино у категорији запослених радника, за 2,4%. Насупрот томе, пад је забележен код samozапослених лица, за 4,4%, као и код неплаћених породичних радника, за 1,8%.

Табела 8.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q1 2024 – Q2 2024.

	Q1 2024 (у хиљ.)	Q2 2024 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 871,7	2 899,7	1,0
Самозапослени	485,4	464,2	-4,4
Запослени радници	2 218,9	2 271,1	2,4
Неплаћени породични радници	167,5	164,5	-1,8

8.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

У поређењу са истим кварталом претходне године, број незапослених лица смањен је за 14,8% (са 302,6 хиљада на 257,8 хиљада). Истовремено, број запослених лица већи је за 1,7% (са 2 851,3 у другом кварталу 2023. на 2 899,7 у другом кварталу 2024. године).

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у другом кварталу 2024. износила је 20,2%, што је за 4,2 п. п. мање у односу на други квартал 2023. године.

Стопа дугорочне незапослености износила је 3,8% у другом кварталу 2024, што је за 0,9 п. п. ниже у односу на исти квартал претходне године.

Посматрано према полу, стопа незапослености у другом кварталу 2024, у поређењу са истим кварталом претходне године, бележи пад за 1% код мушкараца и за 2 п. п. код женске популације.

Посматрано по регионима, стопа незапослености мушкараца смањена је у готово свим регионима: Београдском региону, са 8,7% на 5,8%, у Региону Војводине, са 7,2% на 7%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 9,4% на 8,2%, са изузетком Региона Јужне и Источне Србије, где је забележен незнатан раст, са 11,2% на 11,9%.

Слично томе, стопа незапослености женске популације бележи пад у већини региона: у Региону Војводине, са 8,6% на 8,2%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 11,2% на 7,3%, у Региону Јужне и Источне Србије, са 16,9% на 12,2%, са изузетком Београдског региона, где је стопа незапослености забележила раст, и то са 6,6% на 6,7%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на исти квартал 2023, број запослених лица повећан је у категорији запослених (за 1,9%) и неплаћених породичних радника (за 5,5%), док у категорији самозапослених радника бележи пад за 0,4%.

Табела 8.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q2 2023 – Q2 2024.

	Q2 2023 (р) (у хиљ.)	Q2 2024 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 851,3	2 899,7	1,7
Самозапослени	466,0	464,2	-0,4
Запослени радници	2 229,4	2 271,1	1,9
Неплаћени породични радници	155,9	164,5	5,5

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица.

Запослени су лица старости 15–89 година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била привремено одсутна са посла. Према класификацији професионалног статуса запослених, они се деле на *самозапослене*, *запослене раднике* и *помажуће чланове у породичном послу*.

Самозапослени су она лица која раде самостално у властитом предузећу, установи, приватној радњи или на пољопривредном имању, као и лица која обављају самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун. Самозапослена су она лица која сама одређују услове свог рада (као и рада својих запослених) и носе ризик за свој посао.

Запослени радници су она лица која раде за послодавца у било ком сектору својине, без обзира на то да ли имају формални уговор о запослењу или раде на основу усменог договора. Чланови домаћинства који помажу у обављању породичног посла и који су плаћени за свој рад сматрају се запосленим радницима.

Неплаћени породични радници су лица која помажу другом члану домаћинства у вођењу породичног посла или пољопривредног газдинства, а да при томе нису плаћена за тај рад. Ова лица сматрају се запосленима и поред тога што нису плаћена за свој рад, пошто од свог рада имају користи у виду бенефиција као што су смештај, храна и сл.

Незапослени су лица старости 15–74 године која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Становништво ван радне снаге чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво. У становништво ван радне снаге спадају студенти, пензионери, лица која обављају кућне послове, као и остала лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нису активно тражила посао или нису била у могућности да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Стопа активности представља удео активног становништва у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа запослености представља удео запослених у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа незапослености представља удео незапослених у радној снази (запослени и незапослени).

Стопа дугорочне незапослености представља удео лица незапослених дуже од годину дана у радној снази (запослени и незапослени) старости 15 и више година.

Стопа становништва ван радне снаге представља проценат становништва ван радне снаге у укупном становништву старом 15 и више година.

9. ЗАРАДЕ

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за други квартал 2024. године износила је 97 528 динара.

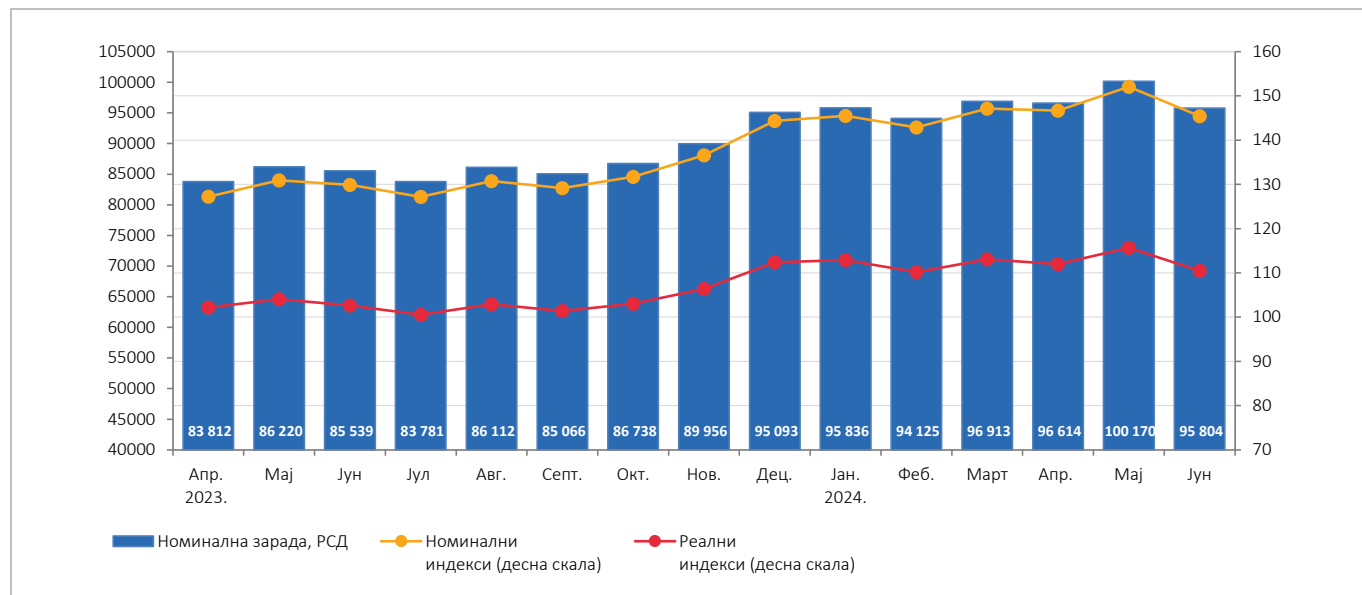
У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 14,5%, а реално за 9,6%. У односу на претходни квартал, тј. први квартал 2024, номинално је виша за 2%, а реално за 0,6%.

За првих шест месеци 2024. године, обрачуната просечна зарада без пореза и доприноса износила је 96 579 динара и, у односу на исти период претходне године, номинално је виша за 14,7%, а реално за 9,2%.

Табела 9.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

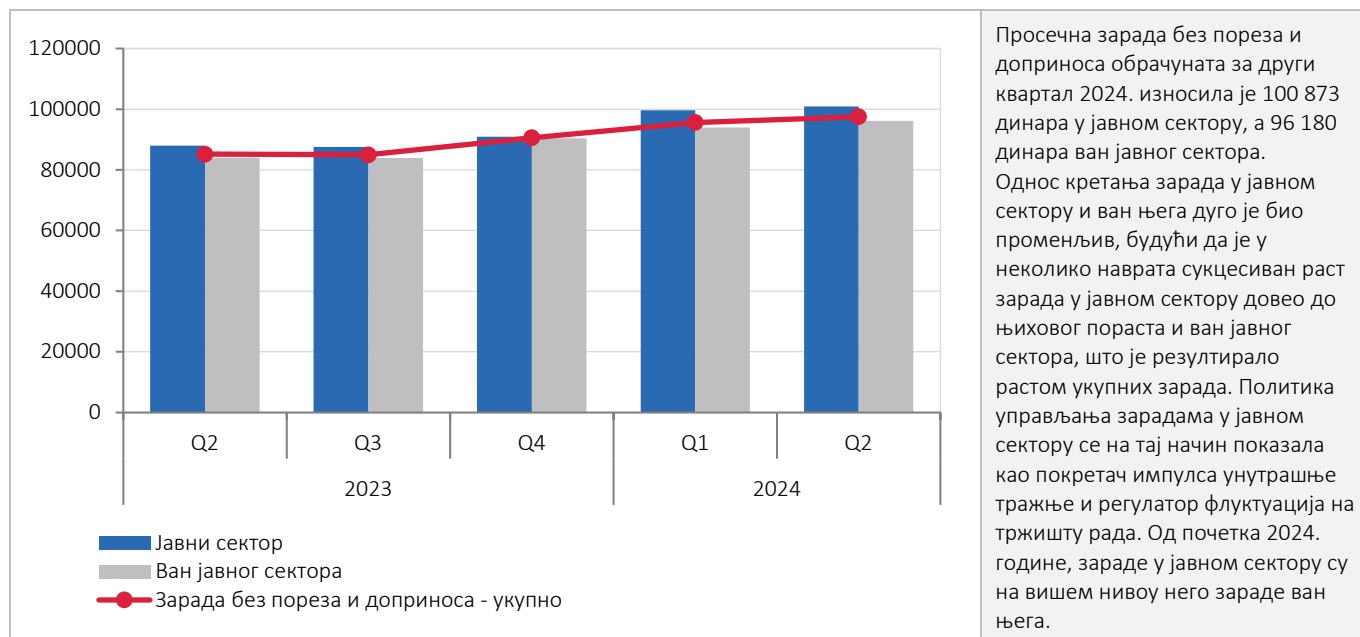
	2021				2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Реални индекси	105,8	106,4	104,5	104,5	104,3	102,7	101,3	98,6	99,5	100,8	102,5	105,8	108,7	109,6
Номинални индекси	107,3	109,8	109,2	112,1	113,4	113,6	114,8	113,4	115,5	115,4	114,1	114,2	114,9	114,5

Графикон 9.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса (просек 2021 = 100)

Номиналне зараде су се од почетка године кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге. Просечна зарада без пореза и доприноса бележи тренд раста и у јуну 2024, са износом од 95 804 динара, достиже међугодишњи раст од 12% номинално, а реално 7,9%. На раст зарада утицала је и одлука о повећању минималне цене рада са 230 динара по радном часу у 2023. години на 271 динар у 2024. години. Такође, просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, као показатељ животног стандарда и међународне конкурентности привреде Републике Србије, бележи раст и у јуну 2024. достиже вредност од 818 евра или међугодишњи раст од 12,2%, што је идентично номиналном расту зарада услед стабилности курса динара према еврџу.

Графикон 9.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору и ван јавног сектора (у РСД)

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната за други квартал 2024. износила је 100 873 динара у јавном сектору, а 96 180 динара ван јавног сектора. Однос кретања зарада у јавном сектору и ван њега дуго је био променљив, будући да је у неколико наврата sukcesиван раст зарада у јавном сектору довео до њиховог пораста и ван јавног сектора, што је резултирало растом укупних зарада. Политика управљања зарадама у јавном сектору се на тај начин показала као покретач импулса унутрашње тражње и регулатор флукуација на тржишту рада. Од почетка 2024. године, зараде у јавном сектору су на вишем нивоу него зараде ван њега.

Просечне зараде без пореза и доприноса у јавном сектору (јануар–јун 2024)

Јавни сектор – укупно	100 291 РСД
Јавна државна предузећа	110 386 РСД
Јавна локална предузећа	89 793 РСД
Администрација – сви нивои	107 236 РСД
Ниво државе	112 142 РСД
Ниво аутономне покрајине	107 207 РСД
Ниво локалне самоуправе	82 841 РСД
Здравствени и социјални рад	98 414 РСД
Образовање и култура	93 348 РСД

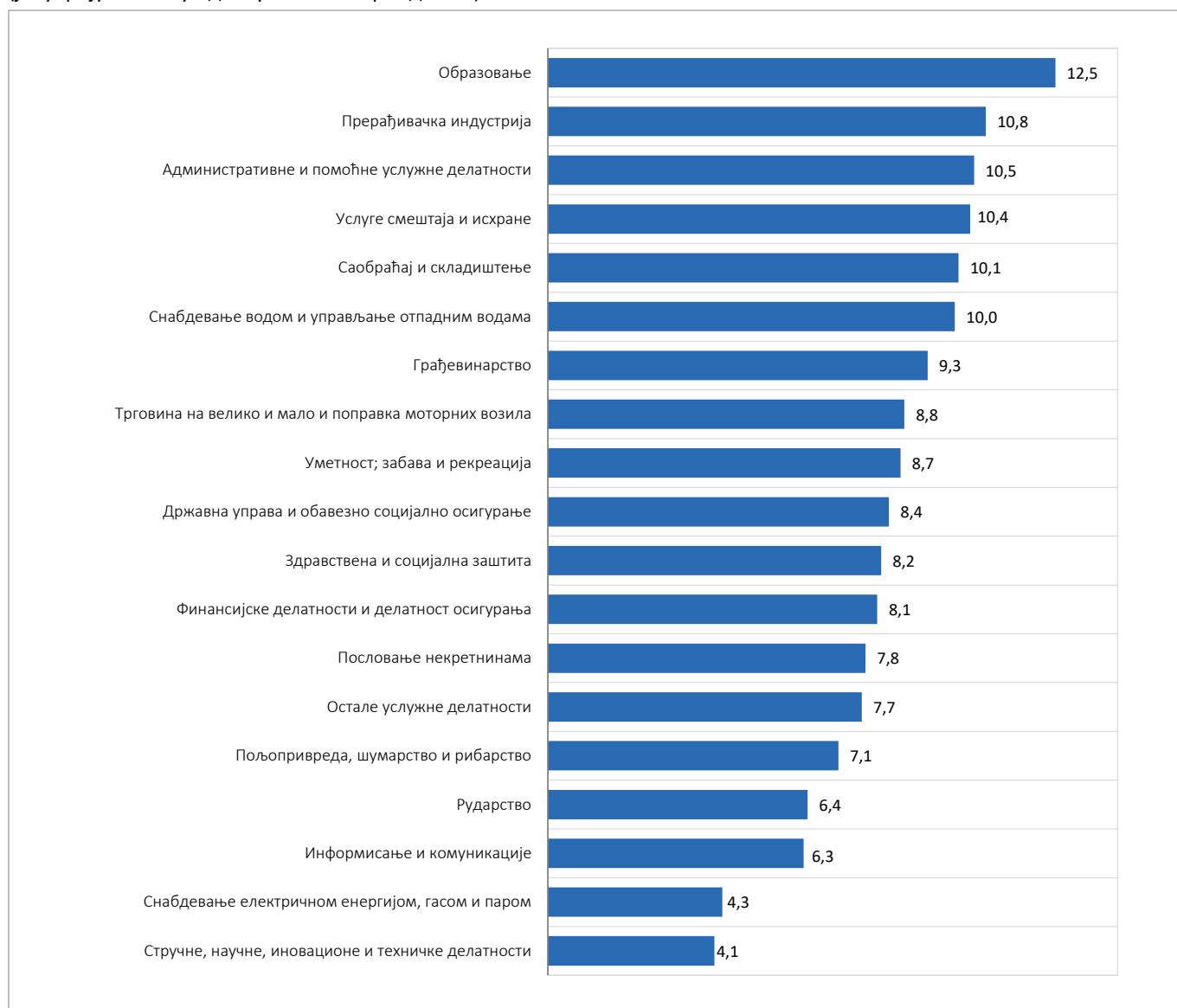
Ако се упореде зараде без пореза и доприноса по секторима КД (2010), запажа се да је највећи реалан раст у првој половини 2024. године, у односу на исти период 2023. године, остварен у секторима Образовање (12,5%), Прерађивачка индустрија (10,8%) и Административне и помоћне услужне делатности (10,5%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у прва два квартала 2024. године обрачуната је у следећим областима: Рачунарско програмирање и консултантске делатности (283 440 динара), Ваздушни саобраћај (201 366 динара), Научно истраживање и развој (195 216 динара) и Производња дуванских производа (178 044 динара).

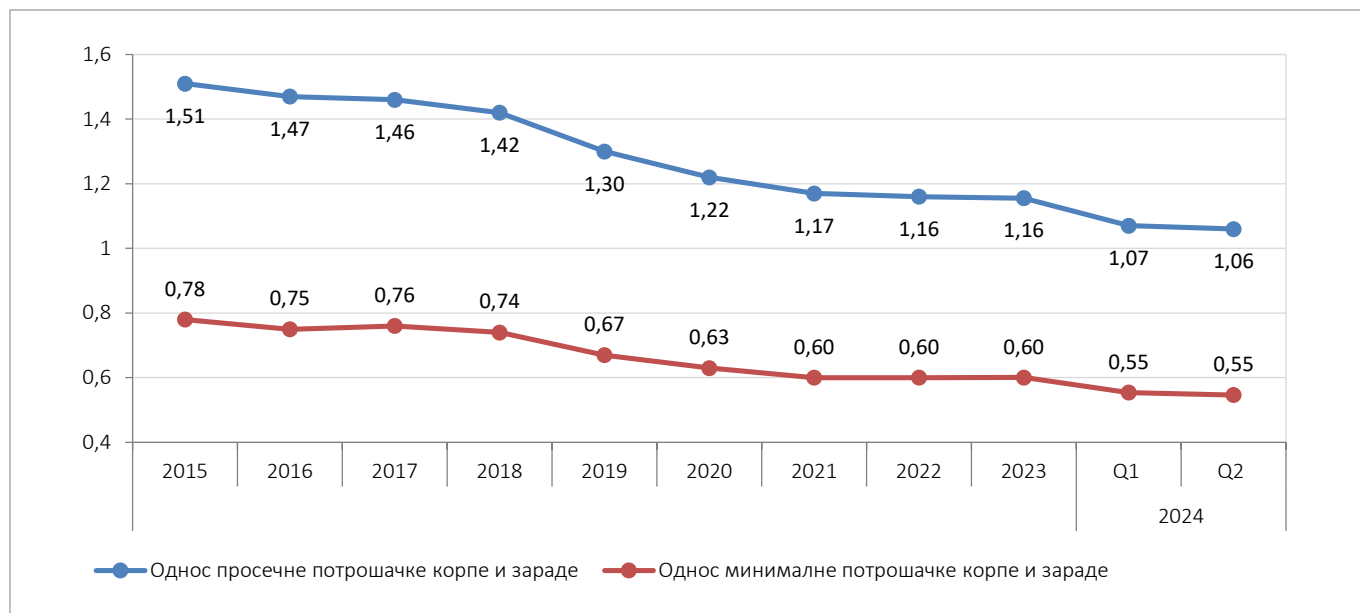
У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 54 384 динара (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 164 900 динара (Управљачке делатности; саветовање у вези са управљањем).

Посматрано по регионима, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у првој половини 2024. године обрачуната је у Београдском региону (121 928 динара). У Региону Војводине зарада је износила 91 199 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 83 240 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 80 931 динар.

Графикон 9.3. Реални раст зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010) (јануар–јун 2024. у односу на исти период 2023)

Графикон 9.4. Однос потрошачке корпе⁹ и зараде без пореза и доприноса

Раст животног стандарда становништва у периоду 2015–2023. резултат је, пре свега, динамичног раста зарада. У 2015. години однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде (без пореза и доприноса) износио је 1,51, док је у 2023. износио 1,16, што указује да, док је у 2015. за просечну потрошачку корпу домаћинству била потребна 1,51 просечна зарада, у 2023. тај однос је побољшан, тако да је за просечну потрошачку корпу домаћинству било потребно 1,16 просечних зарада.

Однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса у другом кварталу 2024. године указује на пораст куповне моћи становништва у односу на претходни квартал. За покриће просечне потрошачке корпе у другом кварталу 2024. године било је потребно издвојити 1,06 просечних зарада (у првом кварталу 2024. – 1,07), док је за покриће минималне потрошачке корпе било довољно 0,55 просечних зарада, као и у претходном кварталу.

У поређењу са истим кварталом претходне године, однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса од 1,06 указује, такође, на раст куповне моћи (у другом кварталу 2023. – 1,16), при чему је минимална потрошачка корпа износила 0,55 просечне зараде, док је у истом кварталу претходне године овај однос био нешто неповољнији (0,61).

Посматрано по градовима, у другом кварталу 2024. године, куповну моћ (однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде) изнад просека Републике (1,06) имали су Београд (0,88), Нови Сад и Ниш (1,03), као и Крагујевац и Смедерево (са по 1,05). У осталим градовима, који се статистички прате, просечне зараде покривале су минималну, али не и просечну потрошачку корпу домаћинства.

⁹ Минимална потрошачка корпа односи се на потрошњу домаћинства која обезбеђује одржавање живота и радног капацитета чланова домаћинства, имајући у виду оптимални биохемијски састав хране (угљени хидрати, беланчевине, масти и калорије). Укупну вредност минималне потрошачке корпе чини збир издатака за храну и осталих производа и услуга који чине личну потрошњу домаћинства.

Просечна потрошачка корпа односи се на потрошњу производа и услуга личне потрошње просечног домаћинства.

Од јануара 2011. године објављују се подаци о новој просечној и новој минималној потрошачкој корпи, које се у Републичком заводу за статистику од јануара 2008. године рачунају по новој методологији.

10. ТУРИЗАМ

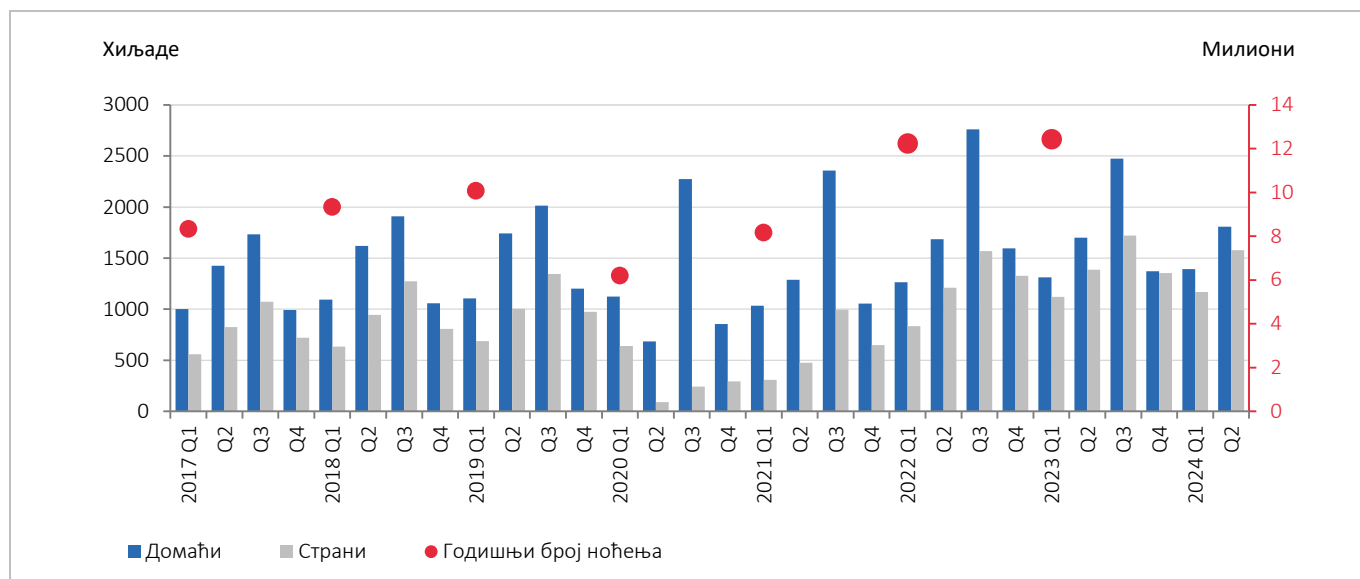
Мултидимензионална и комплексна природа туризма карактерише га као активност испреплетану са многим другим економским активностима – јер, поред пружања смештаја и гастрономских услуга, неизоставне делатности у вези са туризмом су и транспорт, културно-рекреационе делатности, платни промет итд. Изузев тога што промовише и обликује национални идентитет једне земље, туризам има велику улогу и у њеној економији – у неким регионима је чак и једини фактор креирања радних места за локалну популацију и, уопште, једини чинилац одрживог развоја – због чега заслужује посебну аналитичку пажњу.

10.1. НОЋЕЊА ТУРИСТА

Експанзија туризма у Републици Србији започета је 2015. године, најпре подстицајним мерама домаћег туризма, али и порастом интересовања страних туриста у овом периоду. Изражено бројем ноћења, туристички промет је био у порасту све до 2019. године, када је остварен рекордан број од укупно 10,1 милион ноћења. У 2020. години долази до контракције туристичке активности и пада броја ноћења на 6,2 милиона, где су домаћи туристи остварили скоро 5 милиона, а страни око 1,3 милиона ноћења. У 2021. години долази до опоравка и раста броја ноћења на 8,2 милиона. Растући тренд, изражен бројем туристичких ноћења у Републици Србији, настављен је и у претходној, 2023. години, када је забележено 12,4 милиона ноћења или 1,6% више него 2022. године.

У другом кварталу 2024. године број остварених туристичких ноћења износио је 3,4 милиона, што је за 9,7% више у односу на други квартал 2023. године. Домаћи туристи су остварили 53,4%, а страни 46,6% од укупног броја ноћења.

Графикон 10.1. Ноћења туриста – домаћи, страни и укупно; квартални и годишњи подаци

Табела 10.1. Ноћења туриста, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Укупно	156,3	164,1	129,2	171,7	116,0	106,6	96,9	93,3	105,3	109,7
Домаћи туристи	122,2	130,8	117,2	151,4	103,9	100,8	89,6	86,0	106,2	106,3
Страни туристи	270,1	253,8	157,5	204,7	134,4	114,5	109,6	102,2	104,2	113,9

10.2. НАЈВАЖНИЈА ТУРИСТИЧКА МЕСТА

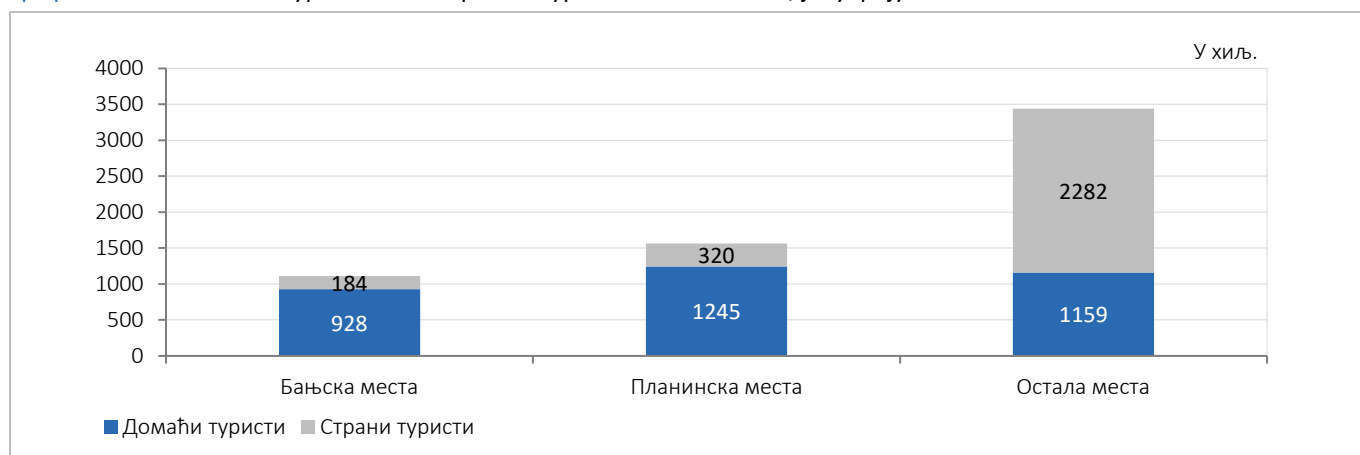
Изражено бројем туристичких ноћења¹⁰, најфреквентније посећивана туристичка места у првих шест месеци 2024. године била су **Остала туристичка места**, са 3,4 милиона ноћења (или око 56,2% од укупних ноћења), што је за 7,5% више ноћења него у истом периоду претходне, 2023. године. У ову категорију места спадају Београд (1,7 милиона ноћења) и већи градови Републике Србије (Нови Сад, Ниш, Суботица). Већину посетилаца Београда чинили су страни туристи (85,6%). Слична ситуација забележена је и у Новом Саду (страни туристи 71,9%), док су домаћи туристи чинили незнатну већину у Нишу (54,1% домаћи туристи) и Суботици (52,2% домаћи туристи).

У **Планинским центрима**, другој по реду категорији места према броју туристичких ноћења, у првој половини 2024. године остварено је 1,6 милиона ноћења (или 25,6% од укупног броја ноћења), што је за 10,3% више него у првих шест месеци 2023. године. Златибор је привукао највећи број туриста (602,1 хиљада), који су у највећем броју били из Републике Србије (око 463 хиљаде). На Копаонику је остварено око 402,4 хиљаде ноћења туриста, од којих је такође већина била из Републике Србије (око 291 хиљада). Ове две планине угостиле су око 64,2% укупног броја туриста који су ноћили у планинским центрима.

У **Бањским местима**, у првих шест месеци 2024. године остварено је око 1,1 милион ноћења, што је 8,4% више него у истом периоду претходне године. Туристи су већином били из Републике Србије (83,5%), а најпосећенија је била Врњачка Бања, са 279,3 хиљаде посетилаца. Затим следе Сокобања (205,7 хиљада), Бања Врдник (104,7 хиљада), Луковска Бања (76,2 хиљаде) и остале бање.

Највећи раст, изражен бројем ноћења, у првих шест месеци 2024. године, у односу на исти период 2023. године, остварен је у Селтерс бањи (раст 181%), Новопазарској бањи (раст 86,3%), на Голији (38,2%) и на Руднику (раст 37,3%).

Графикон 10.2. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, јануар–јун 2024.

¹⁰ Збир података по врстама места (бање, планински центри, остала места) не даје тачан број ноћења туриста у Републици Србији, с обзиром на то да подручја појединих туристичких места припадају истовремено различитим врстама места (нпр. истовремено су и бања и планински центар).

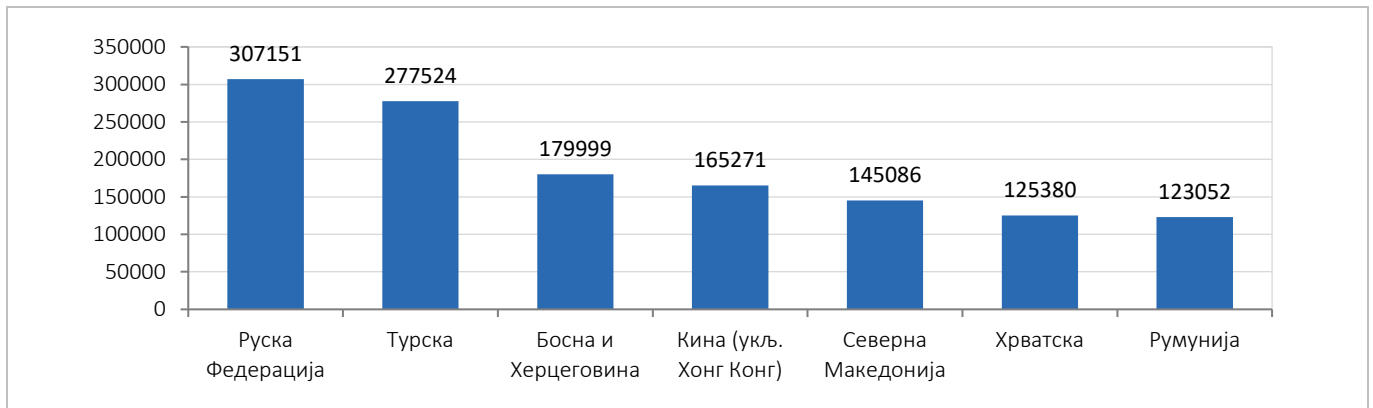
10.3. ЗЕМЉА ПОРЕКЛА СТРАНИХ ТУРИСТА

У првој половини 2024. године, Републику Србију су посетили страни туристи из око 50 различитих земаља света. Највећи број ноћења (83,1%) остварили су туристи из Европе.

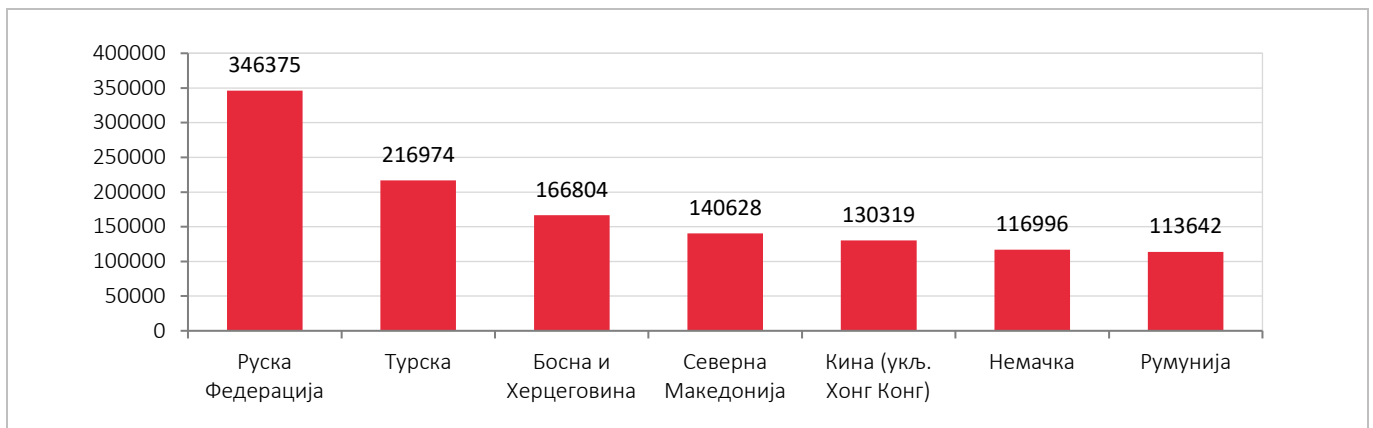
Три земље чији су туристи остварили највише ноћења јесу Руска Федерација (307,2 хиљаде), Турска (277,5 хиљада) и Босна и Херцеговина (180 хиљада). На четвртм месту по броју ноћења налазе се посетиоци из Кине (165,3 хиљаде), а затим из Северне Македоније (145,1 хиљада), Хрватске (125,4 хиљаде) и Румуније (123,1 хиљада). Ноћења туриста из ових седам земаља чине 48,2% од укупног броја ноћења реализованих у прва два квартала 2024. године.

Поређења ради, на графикону 10.4 приказан је број туристичких ноћења у првих шест месеци 2023. године.

Графикон 10.3. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–јун 2024.

Графикон 10.4. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–јун 2023.

Напомена: У свим публикацијама Републичког завода за статистику, почев од 2022. године, подаци о туристичком промету објављују се на основу статистичке обраде података преузетих из административног извора, Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста). Закључно са децембром 2021. године, подаци су се прикупљали, обрађивали и објављивали на основу статистичког истраживања о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима (ТУ-11).

Сви индекси туристичког промета (доласци и ноћења туриста) у 2022. израчунавају се на основу података Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста) за 2022. и 2021. Променом извора података, самим тим и обухвата, резултати добијени истраживањем (ТУ-11, за прошлу годину) и из административног извора (еТуриста, за ову годину) нису упоредиви.

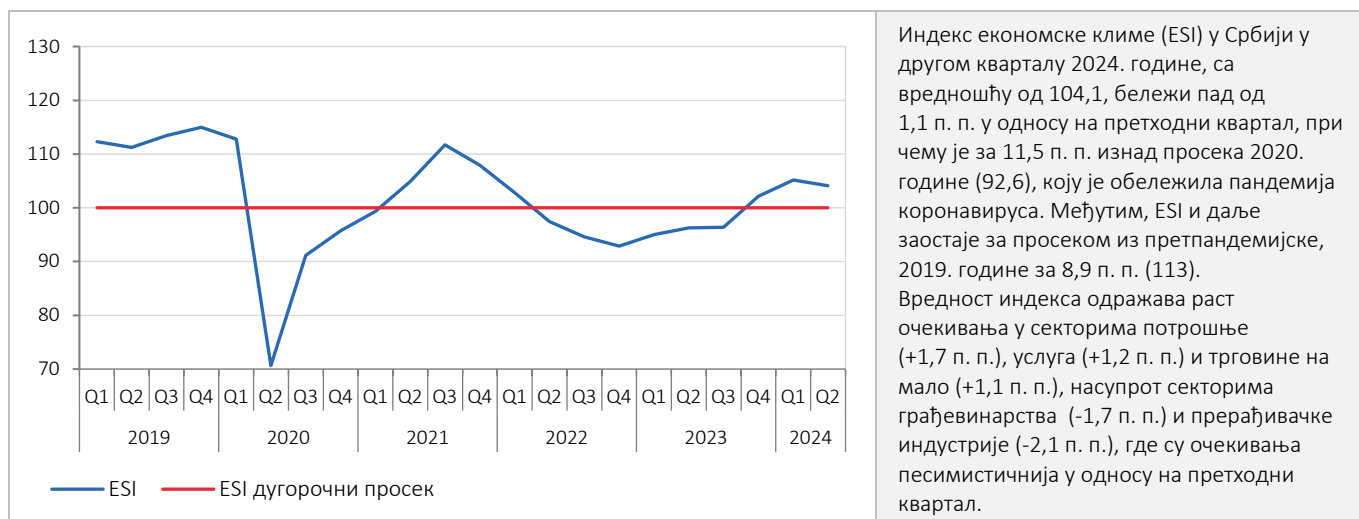
11. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

11.1. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ (ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR – ESI)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*) представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије (DG ECFIN). Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност ESI изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање¹¹.

Графикон 11.1. Индекс економске климе¹² (%) (десезонирани подаци)

Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику. Квартални подаци представљају тромесечни просек.

Табела 11.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)

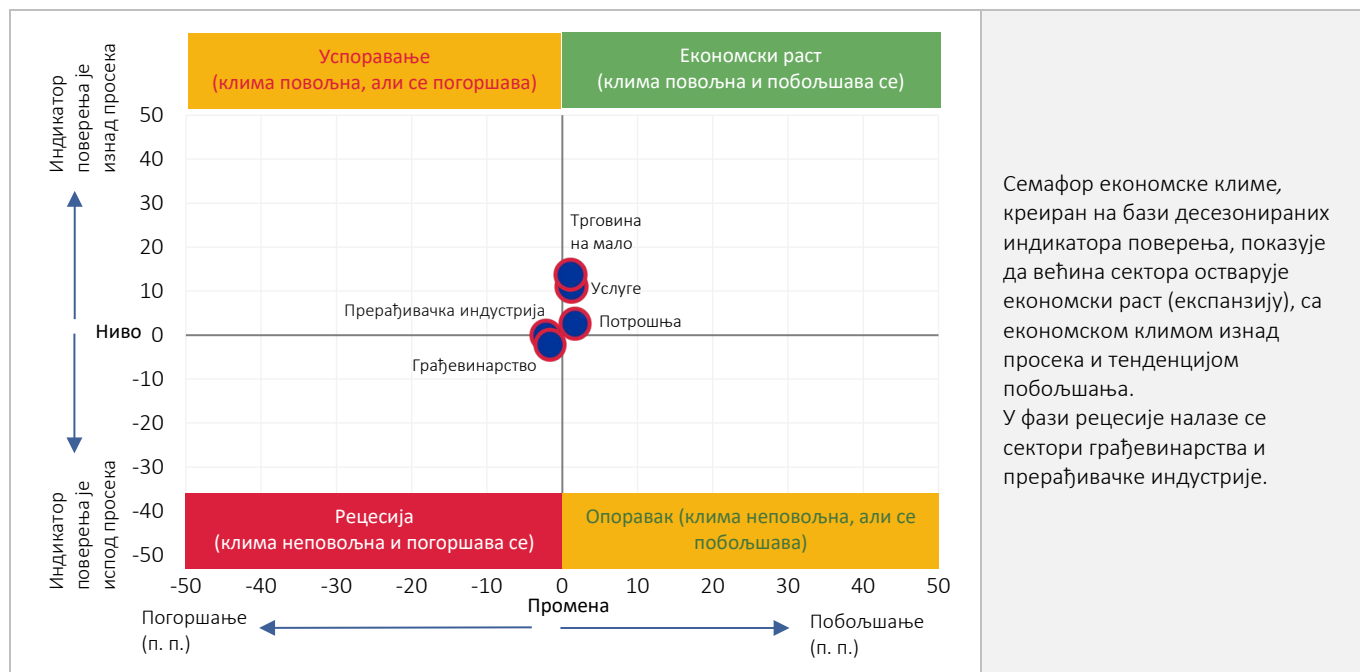
Индикатори поверења	Минимум		Просек	Максимум		2023				2024	
	квартал	вредност		квартал	вредност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Прерађивачка индустрија	Q2 2020	-8,9	3,3	Q3 2018	8,0	-1,8	-0,9	-2,0	1,0	2,1	0,0
Услуге	Q2 2020	-43,0	6,7	Q2 2016	16,3	4,7	4,2	5,4	8,6	9,8	11,0
Потрошачи	Q4 2014	-20,6	-4,7	Q1 2020	10,7	-8,4	-6,5	-5,5	-2,4	0,9	2,6
Трговина на мало	Q2 2020	-12,5	8,5	Q4 2019	16,3	7,7	8,8	11,2	12,1	12,6	13,7
Грађевинарство	Q3 2013	-40,8	-9,5	Q3 2019	7,2	-3,0	-3,8	-4,0	-2,2	-0,6	-2,3
Индекс економске климе	Q2 2020	70,7	102,5	Q4 2019	115,0	95,0	96,3	96,4	102,1	105,2	104,1

¹¹ ESI се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Више о методологији:

https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-02/bcs_user_guide.pdf

¹² Подаци за Индекс економске климе (ESI) ревидирани су у складу са унапређеном методологијом сезонског прилагођавања података, која се примењује од априла 2022. године.

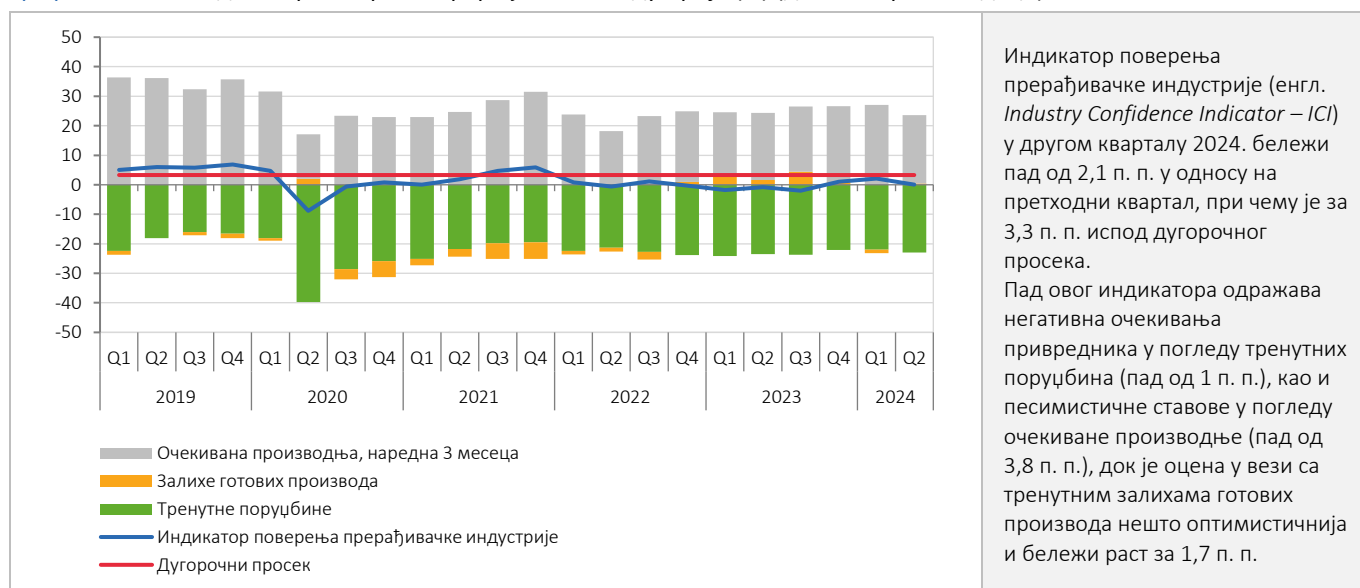
Графикон 11.2. Семафор економске климе

11.2. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПРАРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

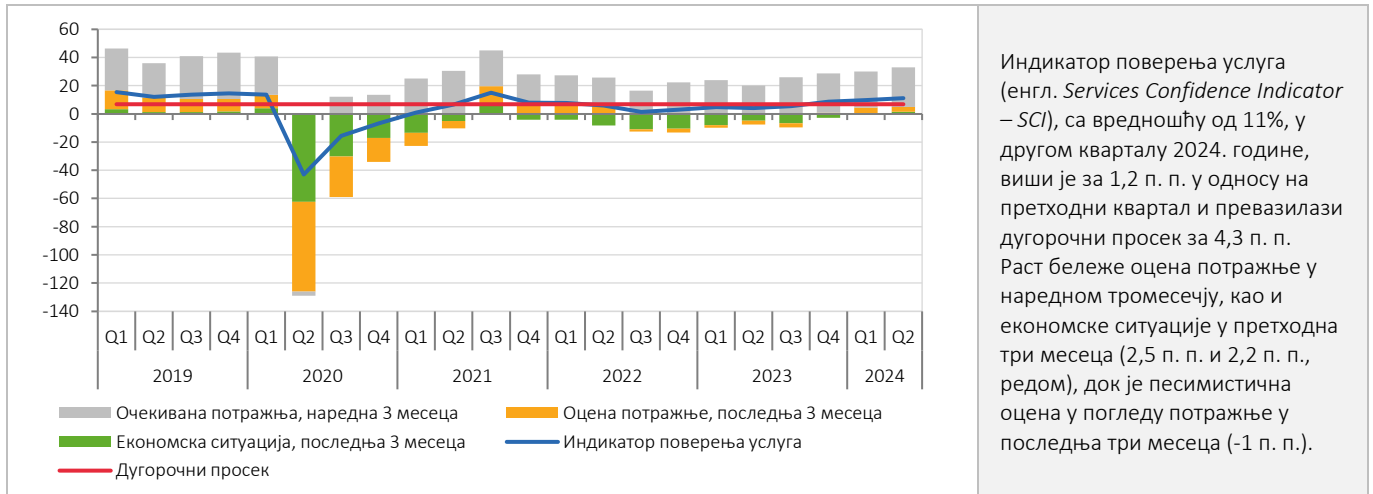
Графикон 11.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%) (десезонирани подаци)

11.3. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА У СЕКТОРУ УСЛУГА

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

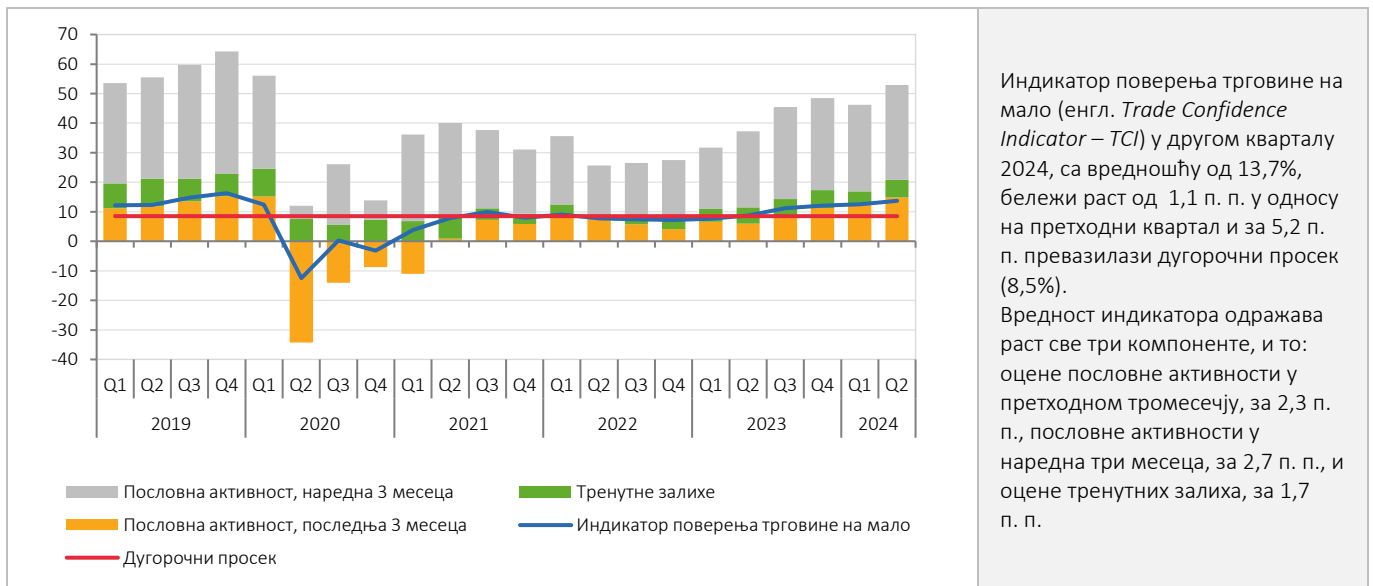
Графикон 11.4. Индикатор поверења услуга (%) (десезонирани подаци)

11.4. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ТРГОВИНЕ НА МАЛО

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

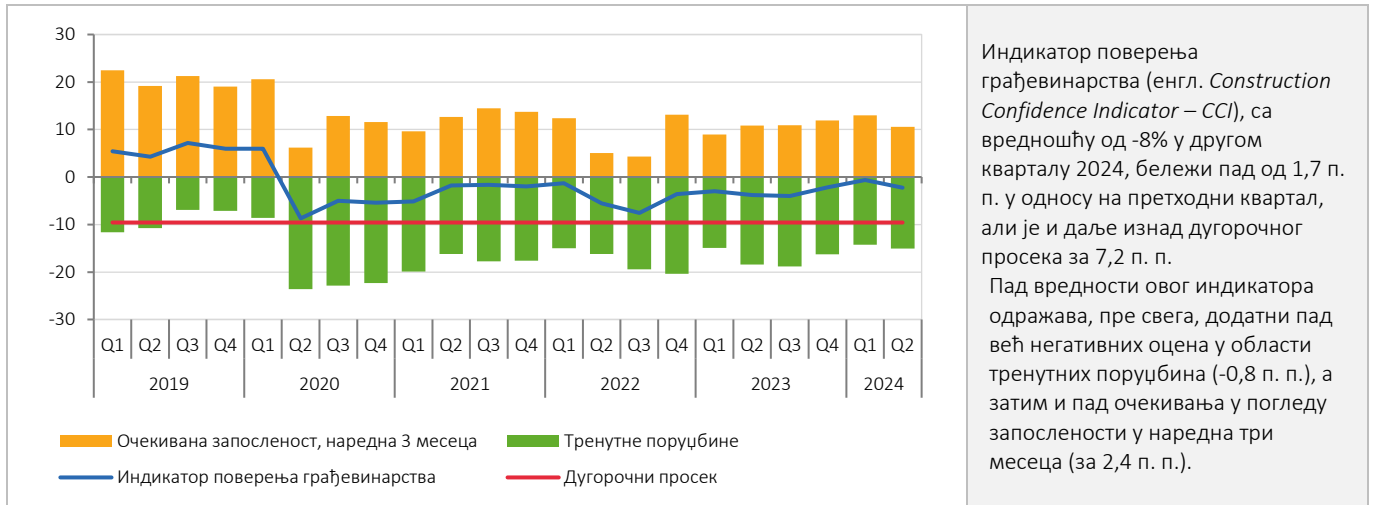
Графикон 11.5. Индикатор поверења трговине на мало (%) (десезонирани подаци)

11.5. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ГРАЂЕВИНАРСТВА

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

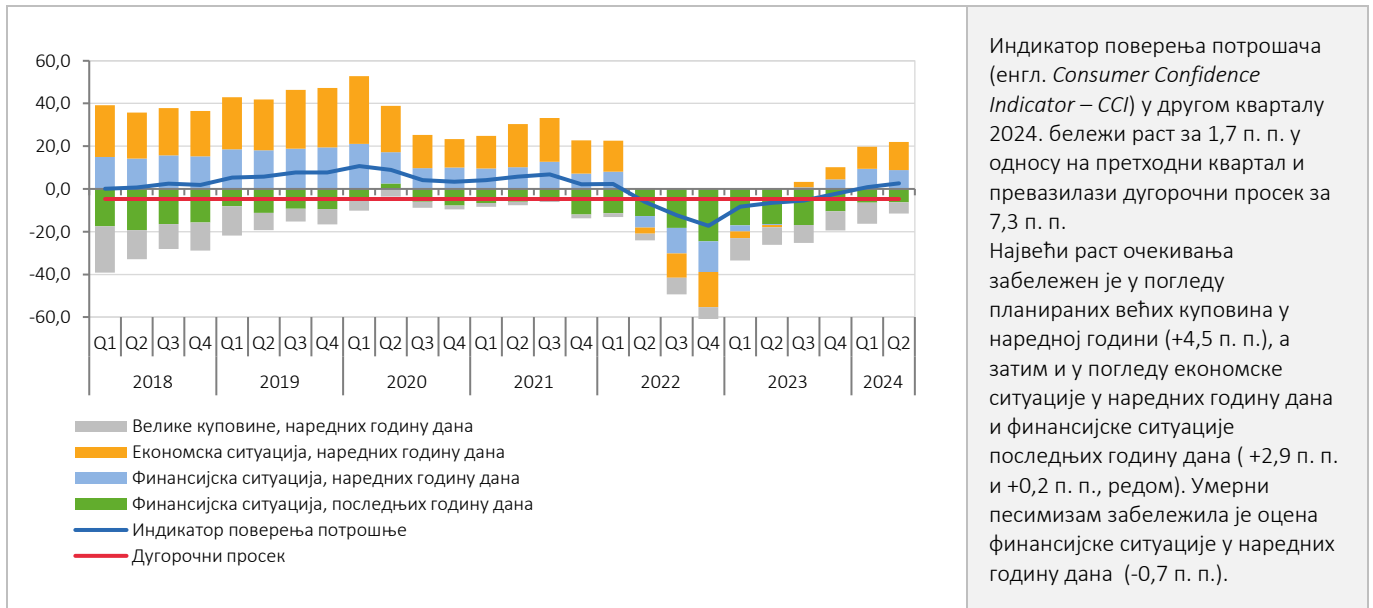
Графикон 11.6. Индикатор поверења грађевинарства (%) (десезонирани подаци)

11.6. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПОТРОШАЧА¹³

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 11.7. Индикатор поверења потрошача (%) (десезонирани подаци)

¹³ Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача измењена је од стране Европске комисије почев од 2018. године и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

11.7. КОРЕЛАЦИЈА ESI И БДП-А СРБИЈЕ

Истраживачи и доносиоци економских одлука често укључују ESI као експланаторну варијаблу са релевантним информацијама за моделирање економског развоја, посебно ако се има у виду да су подаци о економској клими расположиви пре већине економских показатеља. Најчешће коришћена референтна (објашњавајућа) серија за ESI је бруто домаћи производ (БДП), јер одражава кретања у привреди као целини. Ако се има у виду да ESI представља коинцидентни индикатор (испољава промене кад и референтна серија), може се закључити да релативно добро прати кретање БДП-а, што потврђује и коефицијент корелације од 0,68.

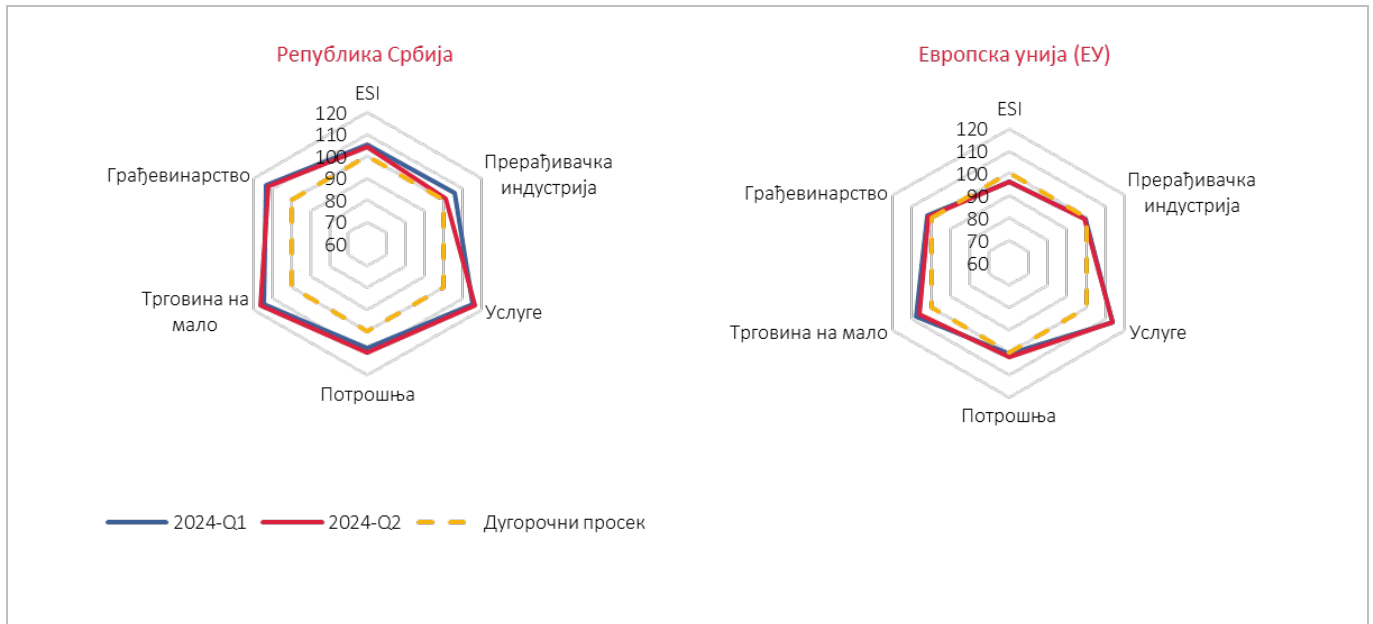
Графикон 11.8. Корелација ESI и БДП-а Србије

11.8. ИНДИКАТОР ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Већина земаља ЕУ бележи побољшање економске климе у другом кварталу 2024. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи раст (са вредности 96,4) за 0,2 п. п. Највећи раст очекивања у ЕУ забележен је у сектору потрошње (+1,7 п. п.).

Графикон 11.9. Показатељи економске климе

КАКО ТУМАЧИТИ РАДАР?

Скала радар графикана дефинисана је у интервалу од 60 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (II квартал 2024) упоређени су са претходним кварталним исходима (I квартал 2024) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

12. РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија је статус градова и општина Републике Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варирају – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (од укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Региону Јужне и Источне Србије чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Републици Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравномерности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

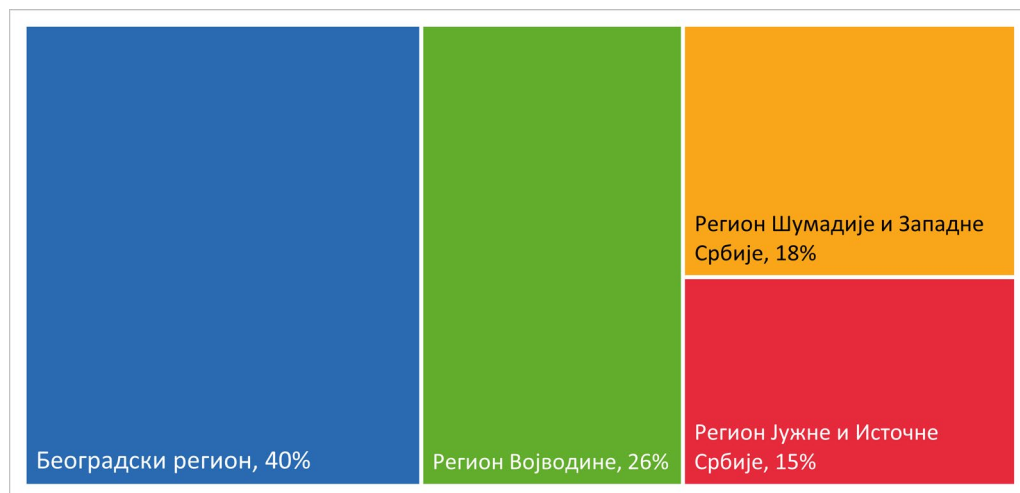
■ Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона.

Од укупног БДП-а у 2022. години, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (40%), затим у Региону Војводине (26,4%), Региону Шумадије и Западне Србије (18,4%) и Региону Јужне и Источне Србије (15,2%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Републике Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (1 686 000 динара по становнику, односно 58,3% више у односу на републички просек). Следи Регион Војводине, који за 0,8% превазилази просек Републике, док остали региони бележе исподпросечне вредности БДП-а по становнику, и то Регион Шумадије и Западне Србије за 32,8% и Регион Јужне и Источне Србије за 28,3% испод просека Србије.

Графикон 12.1. Учешћа региона у националном БДП-у, 2022.

■ Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама (без пореза и доприноса), креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, где су зараде најниже. Просечна зарада без пореза и доприноса у периоду јануар–јун 2024. године у Београдском региону износила је 121 928 динара или 126% просека Републике Србије (96 579 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (91 199 динара или 94% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили 86% и 84%, редом, националног нивоа (83 240 динара и 80 931 динар, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на исти период претходне године, а највеће релативно повећање остварено је у Региону Шумадије и Западне Србије, за 15,3%.

У 75 општина просечне зараде без пореза и доприноса биле су испод 80% просека Републике, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на општину Црна Трава (са најнижом просечном зарадом – 65 574 динара). Такође, на зачељу лествице налазе се општине Бојник, са зарадом у просеку од 65 699 динара, Прешево (65 840) и Власотинце (66 687).

■ Тржиште рада

Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 12,8% у периоду јануар–јун 2024. године, за 44,9% превазилази просек Републике Србије (који износи 8,8%), наспрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (6,4%, односно 27,3% испод националног просека). Такође, када је посреди стопа запослености, предњачи Београдски регион, са стопом од 56% или 9,6% изнад просека Републике Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 46,3% или 9,5% испод републичког просека (који износи 51,1%).

У периоду јануар–јун 2024. године, Београдски регион бележи највеће учешће у укупној запослености (27,7%), уз истовремено најмање учешће незапослених (19,6%). Насупрот томе, Регион Јужне и Источне Србије има најмање учешће у укупној запослености Републике Србије (19,3%), уз највеће учешће (29,2%) у укупној незапослености Републике Србије (према Анкети о радној снази).

■ Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион у периоду јануар–јун 2024. године нема примат у укупном робном извозу Републике Србије (учешће износи 23,2%). Регион Војводине предњачи са учешћем у робном извозу од 33,8%, а затим следе Регион Јужне и Источне Србије (21,5%) и Регион Шумадије и Западне Србије (20,4%). Извоз по становнику најбоље осликава регионалне асиметричности, па је тако Регион Војводине, са извозом по становнику од 2 848 евра, најприближнији републичком просеку и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Шумадије и Западне Србије (1 642 евра), који је за 42% нижи од републичког просека. Регион Војводине, као водећи извозник у периоду јануар–јун 2024. године, бележи у структури извоза¹⁴ највеће учешће пољопривредно-прехранбених производа (21%), пре свега житарица (33%), при чему је најзначајнији извозни производ кукуруз (15,1% извоза пољопривредно-прехранбених производа).

■ Демографска структура

Према последњим расположивим подацима за 2023. годину, густина насељености у Београдском региону је 6,9 пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 29% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Републике Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва Региона (54,8%). Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има десет градова у којима живи 55% укупног становништва Региона, док у 13 неразвијених општина овог региона живи свега 13% становништва. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56% популације, док у чак 30 неразвијених општина овог региона живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских миграција, једино број

¹⁴ Према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК).

становника Београдског региона бележи раст (за 1,4% између 2011. и 2023. године), док број становника у остала три региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разуђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

■ Саобраћајна инфраструктура

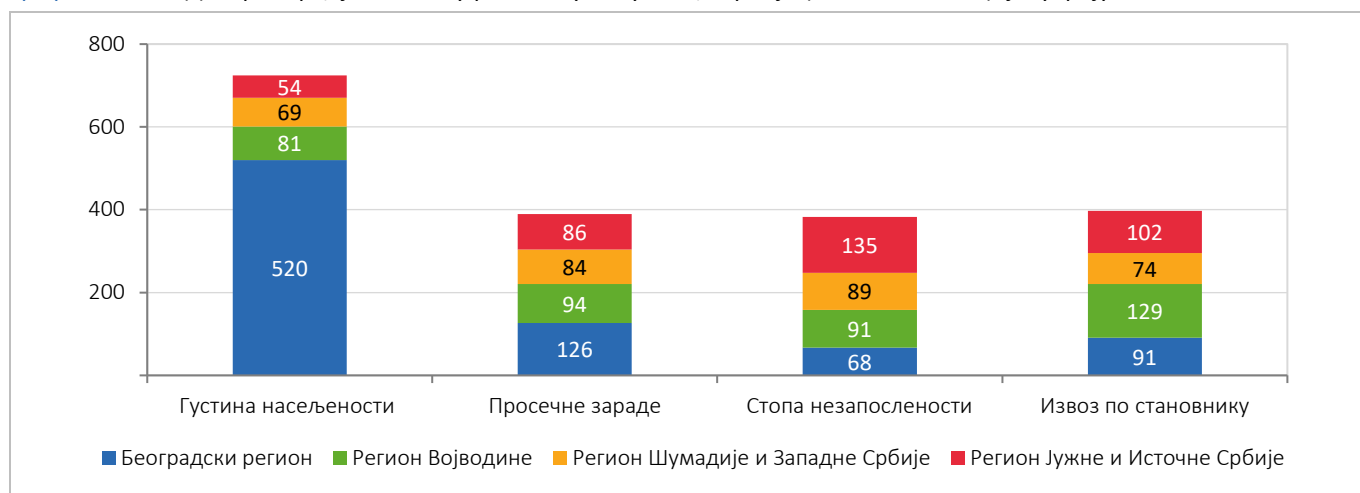
У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водопривредне, односно пратеће супраструктуре). Од квалитета путева, преко телекомуникација, до савремених услова становања, разлике се, пре свега, уочавају између неразвијеног јужног подручја и развијенијег севера Републике Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 41 општини¹⁵ учешће општинских путева са савременим коловозом испод просека, док четири општине бележе учешће испод 20%, и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, *стопа обнављања аутомобила* (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2023. варира од 3,8 у Региону Шумадије и Западне Србије до 8,3 у Београдском региону, где је регистровано свако четврто путничко возило. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у периоду јануар–јун 2024. године, одражава сличан однос, тако што Београдски регион премашује просек Републике Србије за 47%, на супрот Региону Јужне и Источне Србије, који је за 29% испод националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана преко односа екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености забележена је у Београду и десет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 12.1).

Табела 12.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности, јануар–јун 2024.

Индикатори	Густина насељености, km ² , 2023	БДП/ст., 2022	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2023 (%)
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	9,8 : 1	2,3 : 1	1,5 : 1	2 : 1	1,7 : 1	(-10,9) : (+1,4)
	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Шумадије и Западне Србије: Београдски регион

Графикон 12.2. Диспропорције на нивоу региона у Републици Србији (ниво РС = 100%), јануар–јун 2024.

¹⁵ Подаци се односе на 2022. годину.

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Републике Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Београдски регион										
Просечне зараде у динарима	125,8	125,8	126,3	128,0	126,6	127,0	127,1	128,2	126,3	126,1
Стопа запослености	107,6	108,2	110,6	110,2	110,7	109,9	111,0	111,1	110,0	109,1
Стопа незапослености	75,2	83,1	82,2	83,0	75,2	80,2	71,1	73,6	69,1	76,8
Извоз по становнику у еврима	88,9	89,2	92,0	98,2	93,8	99,0	93,0	94,3	90,9	92,0
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	123,4	132,6	129,5	131,9	133,1	145,8	140,0	141,4	140,6	152,8
Регион Војводине										
Просечне зараде у динарима	95,1	94,9	94,9	95,4	95,1	94,2	94,4	94,8	94,6	94,2
Стопа запослености	98,8	99,4	100,6	99,2	99,8	102,2	97,8	101,2	100,6	100,0
Стопа незапослености	89,9	85,4	76,7	83,0	87,1	82,3	112,2	101,1	102,1	92,7
Извоз по становнику у еврима	128,2	131,4	127,8	125,5	124,9	126,1	128,2	132,3	131,7	126,7
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	97,2	92,3	90,4	93,4	95,1	88,5	88,3	91,6	92,0	86,7
Регион Шумадије и Западне Србије										
Просечне зараде у динарима	83,9	83,9	83,9	83,0	83,2	83,4	83,6	83,0	83,7	83,9
Стопа запослености	101,2	98,8	97,2	101,0	99,4	98,8	99,6	96,6	97,2	98,8
Стопа незапослености	112,8	122,5	116,7	110,6	101,0	106,3	97,8	108,8	96,8	95,1
Извоз по становнику у еврима	76,7	77,2	76,8	76,8	74,6	76,3	75,6	77,2	76,0	73,1
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	96,7	94,2	100,0	97,7	95,2	91,0	92,5	91,9	90,6	87,4
Регион Јужне и Источне Србије										
Просечне зараде у динарима	86,6	86,9	86,1	83,9	85,9	86,1	85,5	83,9	85,9	86,5
Стопа запослености	89,5	93,2	90,2	89,6	88,5	87,3	90,7	89,9	90,4	90,7
Стопа незапослености	126,6	109,0	132,2	130,9	147,5	143,8	126,7	123,1	143,6	146,3
Извоз по становнику у еврима	101,4	95,4	90,8	89,7	94,1	88,0	96,7	88,8	96,8	106,5
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	79,0	77,1	76,0	72,7	72,4	70,9	76,0	71,1	73,1	69,2

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености региона (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и општина, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Региони се разврставају на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија.

Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

13. ПОЉОПРИВРЕДА

Пољопривредну производњу чине две основне гране: биљна производња и сточарска производња. Због њене специфичне природе, релевантни подаци у вези са пољопривредном производњом расположиви су, углавном, у годишњој периодици. У овом издању *Трендова* приказано је кретање појава у пољопривреди које се односе на:

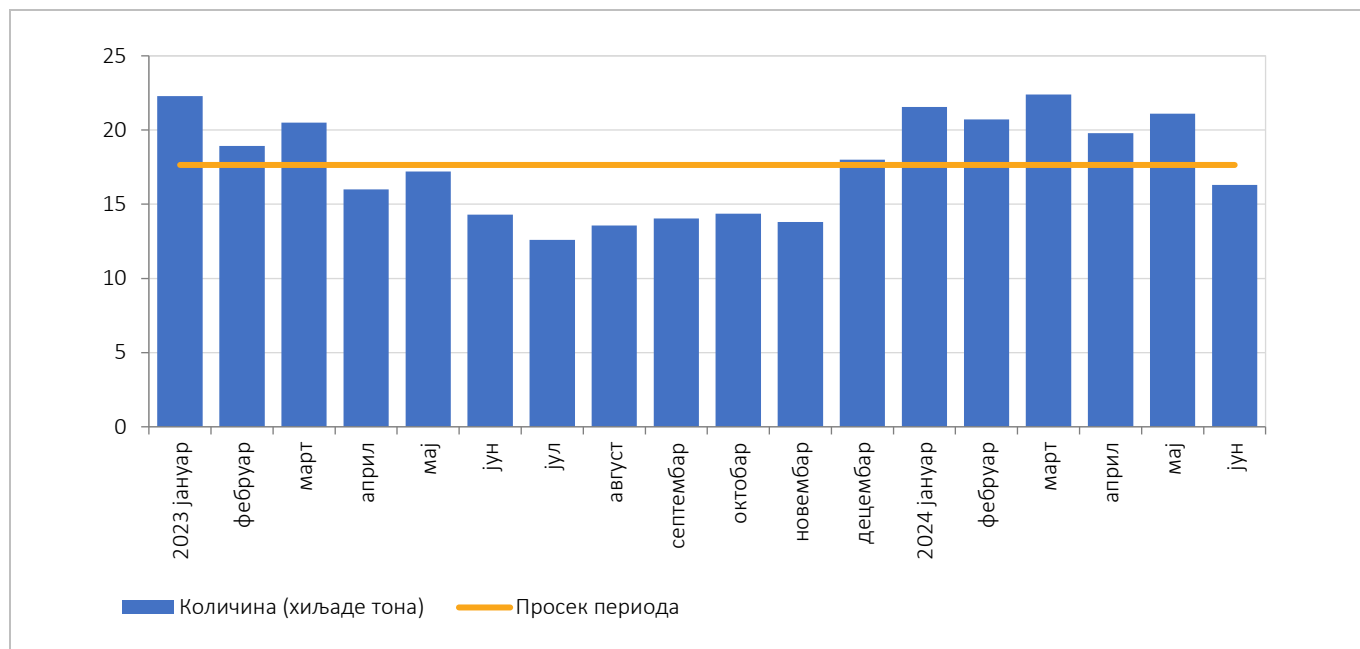
- сточарску производњу (производња конзумног крављег млека у млекарама и клање стоке у кланицама),
- цене пољопривредних производа и репродукционог материјала,
- спољнотрговинску размену пољопривредних производа,
- очекивану производњу најзначајних ратарских култура.

13.1. ПРОИЗВОДЊА И ЦЕНЕ МЛЕКА, ЖИТА И СТОКЕ

Процене показују да пољопривредна газдинства која се баве производњом крављег млека дистрибуирају откупним станицама (млекарама) око 59% од укупне производње¹⁶. Од количине крављег млека које остаје на газдинству (око 41%) за исхрану чланова газдинства и стоке на газдинству искористи се око 10%, око 22% се преради у млечне производе (углавном сир и кајмак), а остатак (око 9%) прода се непосредним потрошачима. Према истом извору, губици на газдинству су незнатни (до 0,1%).

Заступљеност крављег млека у укупној производњи млека на газдинствима износи око 97%, а остало чине овчије и козје млеко. У периоду јануар–јун 2024. године производња конзумног крављег млека у млекарама је повећана за 11,6% у односу на исти период претходне године. Посматрано квартално, у II кварталу 2024. године дошло је до пада у производњи конзумног крављег млека од 20,4% у односу на II квартал 2023. године.

Графикон 13.1. Производња конзумног крављег млека у млекарама (у хиљ. тона)

¹⁶ Анкета о пољопривредној производњи – сточарска производња, 2022.

Откупне цене крављег млека смањене су за 6,3% у периоду јануар–јун текуће године у односу на исти период претходне године¹⁸. У поређењу са просечном ценом млека претходне године, у првој половини текуће године забележен је пад цена млека за 2,5%.

Потрошачке цене крављег млека смањене су за 3,7% у периоду јануар–јун текуће године у односу на исти период претходне године. У поређењу са просечном ценом млека претходне године, у првих шест месеци текуће године забележен је пад цена млека за 3,2%.

На основу упоредног приказа и претходне анализе, можемо закључити да су откупне цене крављег млека, као и потрошачке, остале на стабилном нивоу у првој половини текуће године.

Како су у овом издању *Трендова* предмет анализе, поред сточарских производа, и поједине културе из биљне производње, као и одређене категорије стоке, неопходно је приказати и њихове откупне цене.

У периоду јануар–јун **индекс цена жита** износио је 75,3%. У овом периоду дошло је смањења откупне цене пшенице за 28,3% и кукуруза за 28,2% у односу на исти период претходне године. У првих шест месеци текуће године цене **индустријског биља** забележиле су пад од 10,6% у односу на исти период претходне године.

Посматрано **по категоријама стоке**, у периоду јануар–јун текуће године дошло је до повећања откупне цене говеда од 7,1% и свиња од 19,9% у односу на исти период претходне године.

Табела 13.1. Упоредни приказ откупних и потрошачких цена крављег млека

Месец	Цена млека, дин./лит.	
	откупна цена	потрошачка цена ¹⁷
Јануар 2023.	65,0	150,9
Фебруар	63,0	150,8
Март	60,5	151,2
Април	57,6	150,9
Мај	54,8	150,1
Јун	53,5	151,1
Јул	53,3	150,4
Август	53,6	148,7
Септембар	54,1	148,2
Октобар	54,8	148,2
Новембар	55,6	149,7
Децембар	55,9	150,3
Јануар 2024.	55,5	145,3
Фебруар	55,6	145,2
Март	55,5	144,9
Април	55,5	145,6
Мај	55,3	145,6
Јун	54,9	144,7

Табела 13.2. Индекси цена произвођача производа пољопривреде и рибарства

	$\frac{VI\ 2024}{VI\ 2023}$	$\frac{I-VI\ 2024}{I-VI\ 2023}$	$\frac{I-VI\ 2024}{\emptyset\ 2023}$
Жита	101,7	75,3	95,3
Пшеница	101,5	71,7	88,4
Кукуруз	101,6	71,8	96,5
Индустријско биље	117,2	89,4	102,0
Стока и живина	104,0	111,7	109,0
Говеда	104,7	107,1	104,4
Свиње	105,4	119,9	114,4

¹⁷ Потрошачке цене се односе на кравље млеко масноће 2,8%.

¹⁸ Реч је о ценама произвођача производа пољопривреде и рибарства – ценама по којима се врши откуп од породичних газдинстава и ценама по којима правна лица у области пољопривреде продају своје производе.

13.2. РЕПРОДУКЦИОНИ МАТЕРИЈАЛ

Стабилна и успешна производња у пољопривреди зависи од много фактора. У биљној производњи, поред правилне обраде земљишта, за високе и стабилне приносе од изузетне важности су инпути који се користе. Ту се, пре свега, мисли на семе и садни материјал, ђубрива, као и средства за заштиту. Када је реч о другој грани пољопривреде, тј. сточарској производњи, велики значај за здравље и прираст животиња има њихова адекватна исхрана, као и објекти у којима се држе. За обезбеђење свих ових услова, поред људског рада, велику улогу имају средства за рад, опрема, односно пољопривредна механизација. Због тога, пољопривредници морају да поседују одговарајућу механизацију, машине или пак за ове потребе да ангажују друге (ђубрење, прскање, жетва и сл.). Сви ови фактори чине укупну међуфазну потрошњу (која чини скоро 60% укупне вредности пољопривредне производње), а њихови индекси цена приказани су у табели 13.3.

Укупна међуфазна потрошња, односно цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у II кварталу 2024. смањени су за 6,2% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по групама производа, највећи пад цена у II кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је у групама: Минерална ђубрива (пад од 29,6%) и Средства за заштиту биља (28,3%).

Цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у II кварталу 2024. године, у односу на I квартал 2024. године, у просеку су повећане за 1,0%.

Табела 13.3. Индекси цена репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди

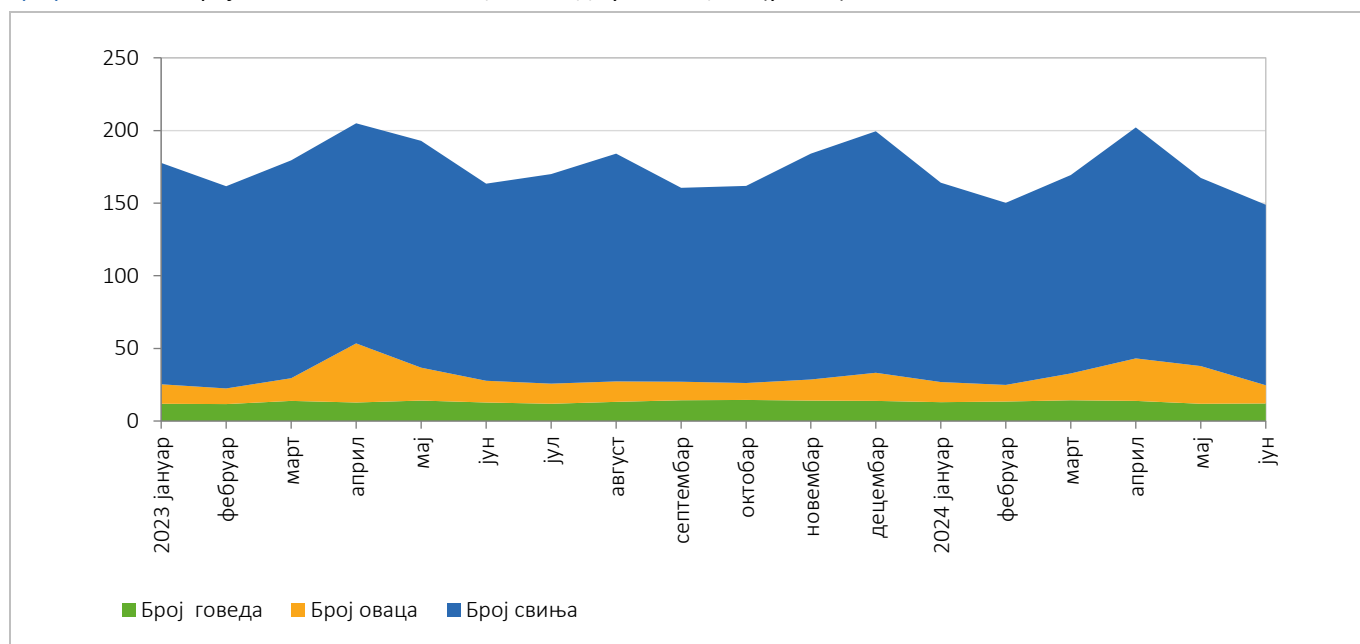
	<u>II квартал 2024</u> II квартал 2023	<u>II квартал 2024</u> I квартал 2024	<u>II 2024</u> Ø 2023
Укупно	93,8	101,0	96,3
Производи и услуге за текућу употребу у пољопривреди	93,7	101,0	96,2
Семе	90,6	96,2	98,4
Енергенти	109,3	102,2	107,2
Минерална ђубрива	70,4	99,4	79,2
Средства за заштиту биља	71,7	87,7	74,8
Храна за животиње	89,9	101,3	91,7
Одржавање опреме	105,5	103,3	105,3
Одржавање објеката	108,5	103,2	108,0
Остали производи и услуге	102,5	102,1	103,3
Производи и услуге за инвестиције у пољопривреди	101,0	100,2	101,1
Машине у пољопривреди	101,0	100,2	101,1

13.3. КЛАЊЕ СТОКЕ

У Републици Србији, клање стоке се обавља у регистрованим кланицама и ван кланица, тј. на газдинствима. Кад је реч о говедима, клање у кланицама износи око 57% од укупног клања ове врсте стоке, док је код свиња и оваца претежно заступљено клање ван кланица, респективно око 60% и 83%. Подацима о клању стоке у кланицама обухваћено је клање у свим регистрованим кланицама на територији Републике Србије, којих је на дан 30. јуна 2024. било 367. У овом издању *Трендова* предмет анализе биће стока заклана у кланицама.

У првој половини 2024. године, укупан број закраних говеда у кланицама износи 79 хиљада. У овом периоду, забележен је раст броја закраних говеда у кланицама у износу од 2,5%. Категорија закраних говеда која је у првих шест месеци текуће године забележила највећи раст у укупном клању ове врсте стоке јесу говеда старости 1–2 године (раст од 5%). Ова категорија говеда у периоду јануар–јун 2024. године бележи и највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке – од 80,7%.

Графикон 13.2. Број закраних свиња, оваца и говеда у кланицама (у хиљ.)

Број свиња закраних у кланицама у првих шест месеци текуће године (811 хиљ.) нижи је за 8,2% него у истом периоду претходне године. Категорија закраних свиња која је у првој половини 2024. године забележила највећи пад у укупном клању ове врсте стоке јесу свиње тежине 25–50 kg (пад од 13,8% у односу на исти период претходне године). Од укупно закраних свиња у кланицама највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке у првих шест месеци текуће године има категорија свиња преко 50 kg, чак 89,9%.

Од укупног броја закраних оваца на територији Републике Србије само око 17% се обавља у кланицама. У првој половини 2024. године број оваца закраних у кланицама износи око 111,4 хиљаде, што је за 6,9% мање у односу на исти период претходне године. Од укупно закраних оваца у кланицама у првих шест месеци текуће године највеће учешће (90,5%) у укупном клању ове врсте стоке има категорија јагњади до шест месеци.

13.4. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

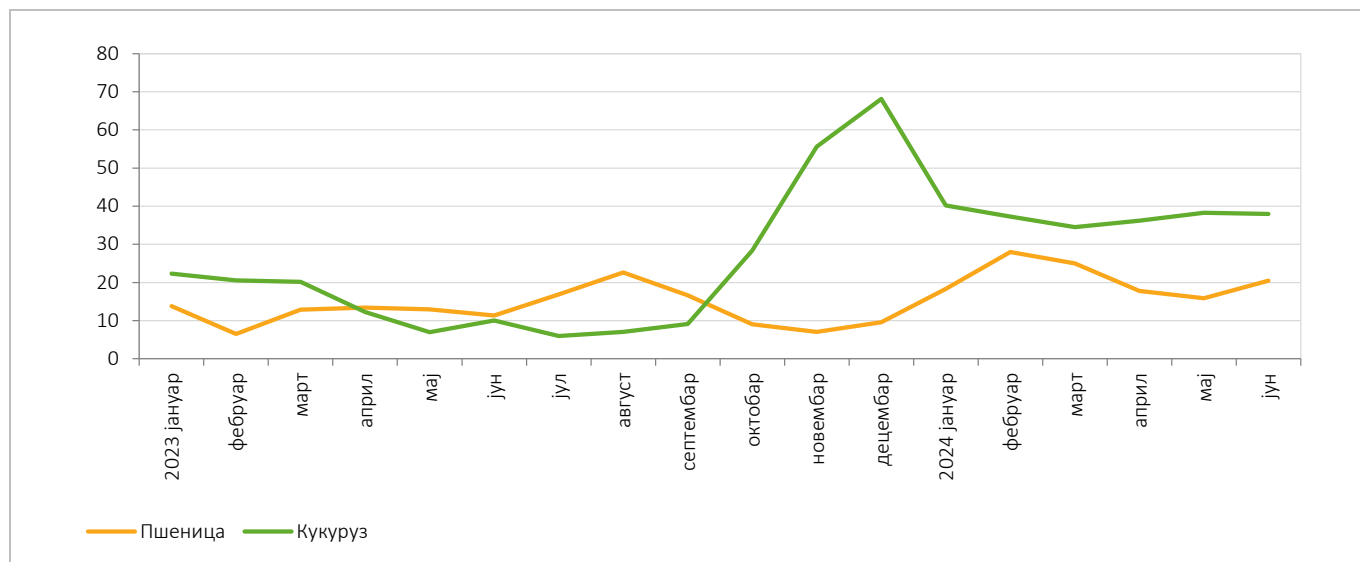
У првих шест месеци 2024. године, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство¹⁹ остварио је позитиван спољнотрговински салдо у износу од 61,9 мил. евра. Извоз овог сектора износио је 636,9 мил. евра, што је за 51,4% више у односу на исти период 2023. године, а учешће у укупном извозу у посматраном периоду повећано је са 2,9% на 4,4%, колико је забележено у првој половини текуће године. Увоз сектора у првих шест месеци текуће године износио је 575,1 мил. евра, што је за 5,6% више него у истом периоду претходне године, а учешће у укупном увозу повећано је са 2,9% на 3,0%.

Раст извоза у првих шест месеци текуће године највећим делом је последица кумулативног раста од 89,0% у извозу жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, најзаступљеније групе у овом сектору (учешће од 66,4%). Насупрот извозу, најзаступљенија група на страни увоза у сектору Пољопривреда, шумарство и рибарство јесте Гајење поврћа, коренастих и кртоластих биљака (учешће 22,2%), која је остварила кумулативни раст 3,2% у првих шест месеци текуће године.

Извоз пшенице у првих шест месеци 2024. године износио је 125,3 мил. евра, што представља раст од 76,8% у односу на исти период претходне године. Посматрано вредносно, у првој половини текуће године највише пшенице се извезло у Румунију (61,7% од укупног извоза пшенице), затим у Италију, 16,9%, а потом следе Босна и Херцеговина, Северна Македонија и Албанија, са учешћем у укупном извозу ове културе од 7,1%, 5,2% и 4,2%.

Извоз кукуруза у периоду јануар–јун текуће године износио је 224,4 мил. евра, што представља раст од 143,2% у односу на исти период претходне године. Највише кукуруза, посматрано вредносно, извезено је у Румунију, 39,5% од укупног извоза ове културе. У Италију је извезено 23,1%, а затим следе Босна и Херцеговина, Аустрија и Албанија, са 10,0%, 7,5% и 3,0% од укупног извоза ове културе.

Графикон 13.3. Извоз пшенице и кукуруза по месецима (у мил. евра)

¹⁹ Према КД (2010).

13.5. ОЧЕКИВАНА ПРОИЗВОДЊА ПШЕНИЦЕ, КУКУРУЗА И СУНЦОКРЕТА

На основу података о засејаним површинама на крају пролећне сетве, добијених из редовних статистичких истраживања и процена које пружају Пољопривредне стручне саветодавне службе (ПССС), тренутно очекивана ситуација у области пољопривреде за 2024. годину у погледу најважнијих ратарских култура приказана је у следећој табели.

Табела 13.4. Очекивана површина, принос и производња најважнијих ратарских култура, 2024.

	Површина, ха	Просечан принос t/ха	Очекивана производња, хиљ. тона	Стопа раста 2024/2023
Пшеница	549.032	5,3	2.901	▼ -15,9%
Кукуруз	961.268	5,6	5.425	▼ -18,2%
Сунцокрет	248.000	2,7	677	▼ -1,2%
Соја	219.000	2,7	580	▼ -3,3%
Шећерна репа	47.000	48,6	2.274	▲ 11,5%

Сам почетак године, односно почетни период давања првих процена просечних приноса у мају и јуну месецу, давао је оптимистичне резултате у погледу приноса ратарских култура. Код пшенице, прве процене биле су идентичне последњим, где је забележен благи раст просечног приноса, те у 2024. години очекивани просечан принос пшенице износи 5,3 t/ха. Међутим, временске прилике у јуну, јулу и августу месецу, праћене веома дугим интервалима високих температура, изазвале су велику сушу, те су самим тим утицале и на квалитет зрна и мањег процењеног приноса код осталих ратарских култура (кукуруза и сунцокрета).

Према последњим извештајима пољопривредних саветодавних служби (крај августа текуће године), процењено је да ће укупна производња пшенице бити мања за око 15,9% и износити око 2,9 мил. тона, док ће се укупна производња кукуруза такође драстично смањити (међугодишњи пад од око 18,2%) и у овој години износити око 5,4 мил. тона. Процене показују да ће се и производња сунцокрета смањити за око 1,2% у односу на претходну годину и износити око 677 хиљ. тона.

Једина ратарска култура код које је забележен раст површине и производње у текућој 2024. години у односу на претходну јесте шећерна репа. Код ове ратарске културе у 2024. години забележен је раст производње од 11,5%.

На основу свега наведеног можемо закључити да је 2024. година била изузетно неповољна за ратарску производњу, пре свега због суше изазване дугим интервалима топлих дана са минималним падавинама у летњим месецима. Такође, на основу расположивих података и процена експерата РЗС-а и других институција, очекује се да ће код готово свих ратарских култура, како код озимих биљних врста, тако и код јарих, доћи до смањења производње у текућој години у односу на претходну годину.

14. ПОСЛОВНЕ УСЛУГЕ

Кључни фактор за покретање економије засноване на знању су управо пословне услуге јер се оне истичу по својој радно интензивној природи, што указује на њихов потенцијални значај као пружаоца нових послова и радних места у будућности. Пословне услуге су категорија економских делатности, које у пословању имају помоћни карактер и код којих не постоји испорука робе и производа у материјалном смислу. Крајњи „производ“ ових делатности није могуће ни складиштити нити транспортовати. Делатност из обухвата пословних услуга карактерише пружање техничке или интелектуалне услуге.

Предузећа, из обухвата пословних услуга, креирају услужне системе и испоручују их својим корисницима. У пословне услуге се убраја широк спектар делатности као што су: саобраћај, информационе, комуникационе и остале пословне услуге (нпр. инжењеринг, правна помоћ, услуге запошљавања, управљање обејектима), али не и финансијске услуге.

Приказ података који следи обухвата услуге чији су крајњи корисници махом друга предузећа и/или јавна управа, али и физичка лица и/или домаћинства. Пословне услуге укључују:

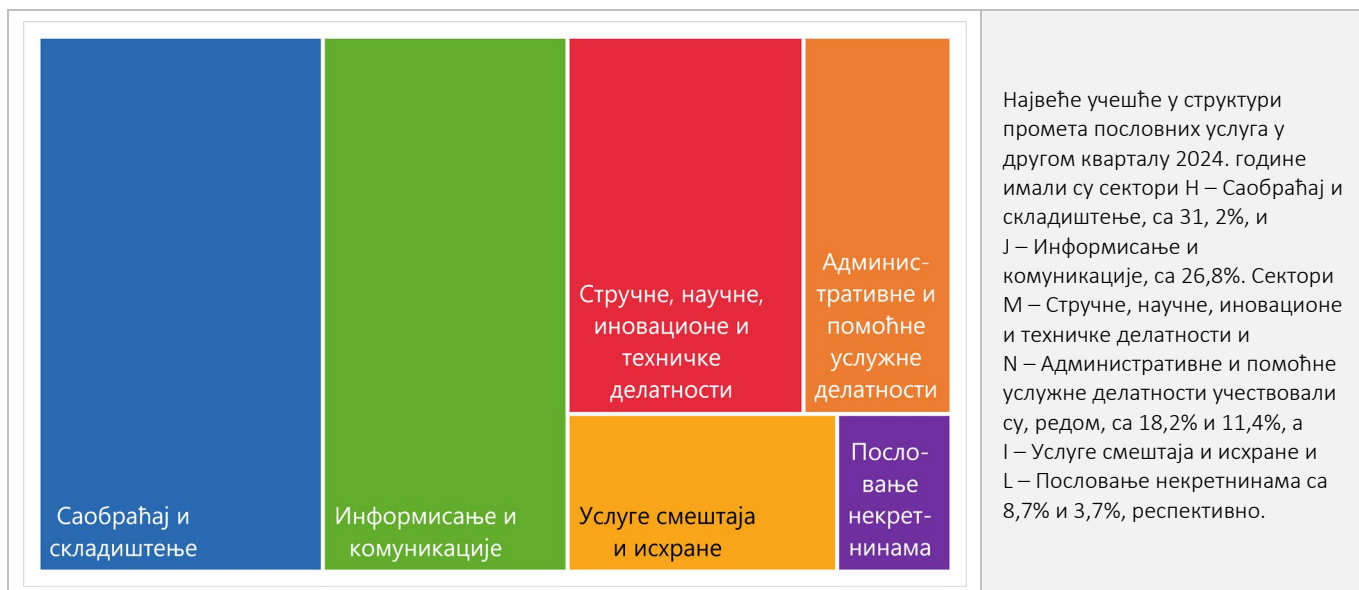
- транспортне услуге, као што су: друмски и железнички саобраћај, складиштење и поштанске/курирске услуге;
- техничке услуге, као што су: инжењеринг, архитектура и техничке студије;
- компјутерске услуге, као што су: дизајн софтвера и управљање базама података;
- друге професионалне услуге, као што су: правне, рачуноводствене, консултантске и менаџерске услуге.

Многе од ових услуга могло би да обавља сâмо предузеће, али њихова куповина (спољно ангажовање) од добављача услуга омогућава предузећу да се фокусира на обављање своје претежне делатности и искористи предности специјализације коју нуде пружаоци услуга. Као такав, ефикасан и успешан сектор пословних услуга може допринети укупној конкурентности привреде.

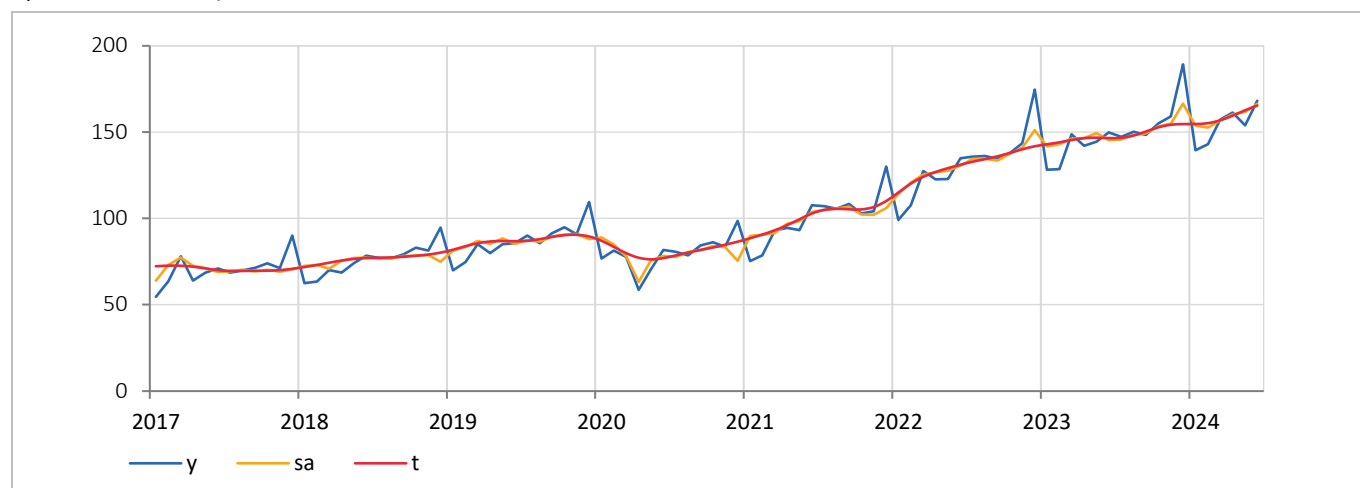
Индекс промета услуга је један од најважнијих показатеља развоја услужних делатности. Користи се за анализу трендова пословног циклуса у услужном делу привреде и као инпут за статистику националних рачуна.

Пословне услуге подразумевају услужне делатности нефинансијске економије, и то делатности, према званичној Класификацији делатности (2010), из сектора: Н – Саобраћај и складиштење (области 49–53); I – Услуге смештаја и исхране (области 55 и 56); J – Информисање и комуникације (области 58–63); L – Пословање некретнинама (област 68); M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (области 69–74, изузев 72 и 75) и N – Административне и помоћне услужне делатности (области 77–82).

Графикон 14.1. Структура промета по секторима пословних услуга

Графикон 14.2. Компоненте временске серије индекс промета у услужним делатностима (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Током кризе изазване пандемијом COVID-19, која је почела крајем првог квартала 2020. године, значајно се променио развојни тренд који је био присутан у серији промета пословних услуга. У другом кварталу 2020. године промет услуга опао је за око 16% у односу на исти квартал 2019. године. Од трећег квартала 2020. године, уследио је период опоравк, да би се, након скоро годину дана, у другом кварталу 2021. године, ниво промета вратио на нивое пре кризе. Пост-пандемијски дугорочни тренд је стабилан и благо растући.

14.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

Промет пословних услуга у другом кварталу 2024. године бележи раст од 10% у односу на претходни квартал. Овај раст је највише условљен растом оствареног промета у секторима J – Информисање и комуникације (раст од 6,6%) и N – Саобраћај и складиштење (раст од 4,2%).

Највећи раст промета остварен је у секторима M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности и N – Административне и помоћне услужне делатности, 23,0% и 20,6%, редом. Пад је забележен само у сектору L – Пословање некретнинама, и то од 0,3%.

Табела 14.1. Промет пословних услуга, индекси (претходни квартал = 100)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Услуге – укупно	99,1	113,9	106,8	112,2	89,0	107,6	102,1	113,0	87,3	110,0
N – Саобраћај и складиштење	110,1	110,1	109,5	111,9	98,5	95,8	103,8	104,8	92,1	104,2
I – Услуге смештаја и исхране	125,8	119,7	111,1	105,0	96,5	110,3	106,4	105,3	98,6	110,2
J – Информисање и комуникације	91,4	110,2	109,2	114,1	89,3	111,7	101,4	120,9	83,7	106,6
L – Пословање некретнинама	103,0	120,6	99,0	112,1	96,2	109,0	100,4	112,4	90,0	99,7
M – Стручне, научне, иновац. и техн. дел.	89,8	118,7	97,9	120,6	70,5	122,0	96,5	128,8	78,4	123,0
N – Административне и помоћне усл. дел.	91,6	120,0	108,4	101,4	83,4	116,2	105,4	101,9	89,4	120,6

14.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

Табела 14.2. Промет пословних услуга, индекси (исти квартал претходне године = 100)

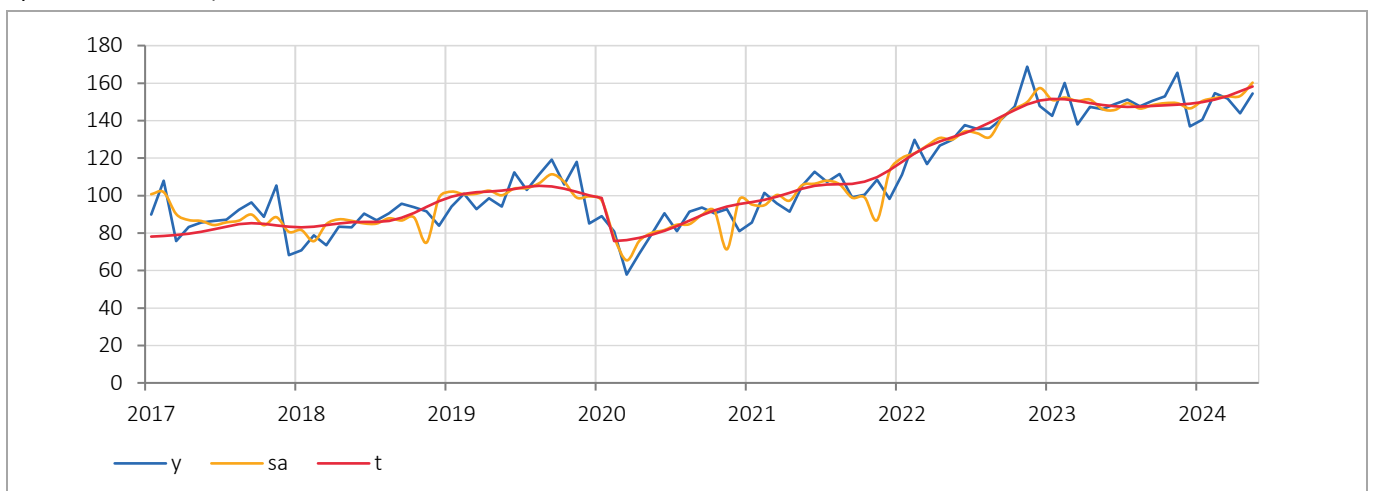
	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Услуге – укупно	135,4	128,8	126,5	135,3	121,4	114,7	109,7	110,4	108,4	110,8
Н – Саобраћај и складиштење	126,5	127,6	123,4	148,5	132,8	115,6	109,5	102,6	95,9	104,3
И – Услуге смештаја и исхране	185,9	169,1	155,2	175,8	134,8	124,2	118,8	119,2	121,8	121,7
Ј – Информисање и комуникације	132,6	122,1	128,9	125,5	122,6	124,2	115,4	122,3	114,6	109,4
Л – Пословање некретнинама	126,2	146,3	133,8	137,7	128,7	116,4	118,0	118,4	110,7	101,3
М – Стручне, научне, иновац. и техн. дел.	147,5	124,1	117,2	125,8	98,8	101,5	100,1	106,9	118,8	119,8
Н – Административне и помоћне усл. дел.	133,2	131,3	127,8	120,9	110,1	106,5	103,6	104,0	111,6	115,8

Промет пословних услуга у другом кварталу 2024. године био је већи за 10,8% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по секторима, највећа стопа раста у другом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом 2023. године, забележена је у секторима Услуге смештаја и исхране и Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, 21,8% и 19,8%, редом.

14.3. САОБРАЋАЈ И СКЛАДИШТЕЊЕ (сектор Н)

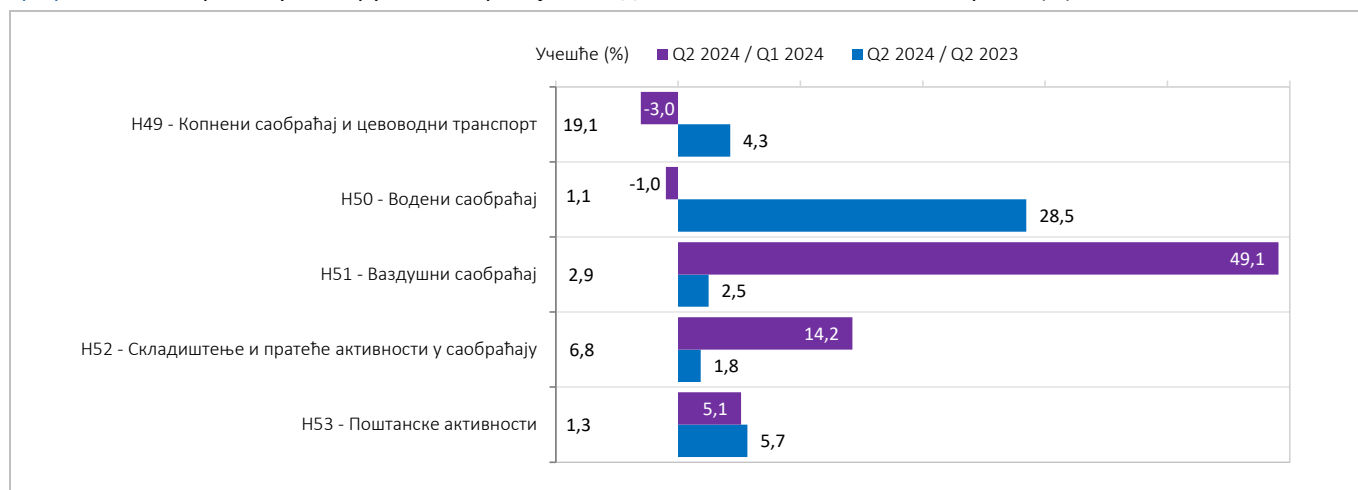
(учешће од 31,2% у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године)

Графикон 14.3. Компоненте временске серије сектора Н – Саобраћај и складиштење (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Услуге Саобраћаја и складиштења снажно су погођене пандемијом – забележен је пад од 30% у периоду од фебруара до априла 2020. године. У другој половини 2020. године и током већег дела 2021. године ове делатности су се прилично позитивно развијале, а интензиван тренд раста је настављен све до прве половине 2023. године, након чега је уследио период успореног раста који је прешао у стагнацију.

Графикон 14.4. Промет у сектору Н – Саобраћај и складиштење по областима, стопе раста (%)

Учешће представља процентуални удео промета области делатности у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године.

Промет у сектору Саобраћаја и складиштења у другом кварталу 2024. године бележи раст од 4,2% у поређењу са претходним кварталом. Највећи раст остварен је у областима H51 – Ваздушни саобраћај и H52 – Складиштење и пратеће активности у саобраћају, 49,1% и 14,2%, редом. Пад промета у односу на први квартал 2024. године је забележен у областима H49 – Копнени саобраћај и цевоводни транспорт (-3%) и H50 – Водени саобраћај (-1%).

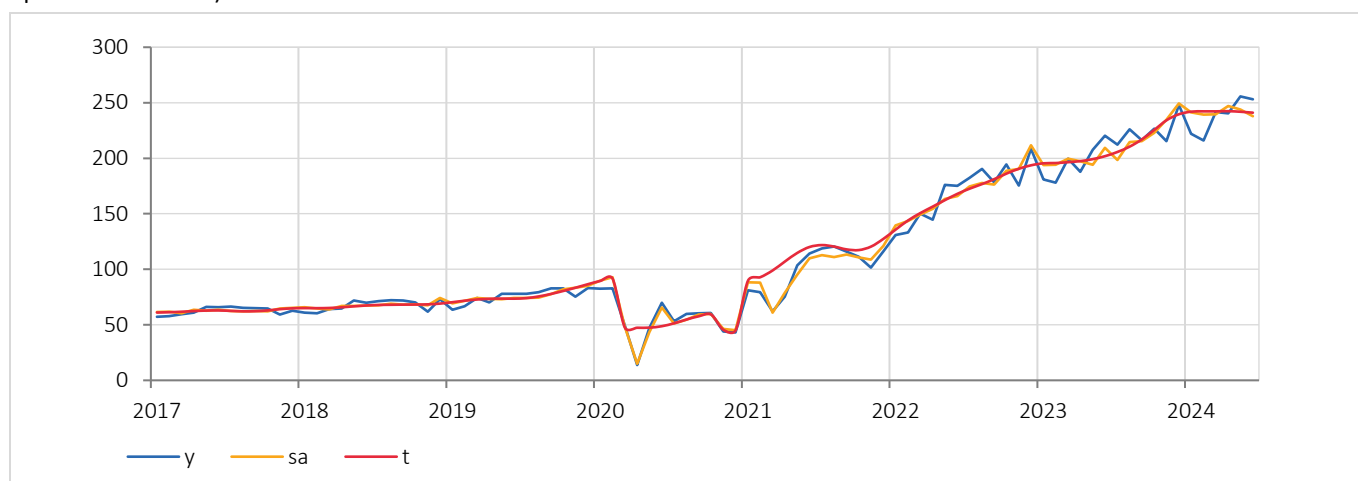
У поређењу са истим кварталом претходне године свим областима овог сектора је забележен раст промета. Највећи раст у другом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал 2023. године, остварен је у H50 – Водени саобраћај (раст од 28,5%), а најмањи у области H52 – Складиштење и пратеће активности у саобраћају (раст од 1,8%).

14.4. УСЛУГЕ СМЕШТАЈА И ИСХРАНЕ (сектор I)

(учешће од 8,7% у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године)

Графикон 14.5. Компоненте временске серије сектора Услуге смештаја и исхране

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Услуге смештаја и исхране биле су посебно погођене пандемијом COVID-19 - у периоду од фебруара до априла 2020. године промет остварен у овом сектору пословних услуга опао је за више од 80%. Осим првобитног економског шока који је настао избијањем пандемије, бржи и значајнији опоравак овог сектора додатно су отежавале и епидемиолошке мере за сузбијање корона вируса које су увођене током 2020. и 2021. године. Остварени промет у сектору Услуге и смештаја се вратио на ниво пре пандемије крајем 2021. године и од тада бележи интензиван тренд раста.

У другом кварталу 2024. године, у поређењу са претходним кварталом, промет остварен у области I55 – Смештај је био већи за 12,0%, док је у области I56 – Делатност припремања и послуживања хране и пића остварен раст од 9,8%.

С друге стране, у другом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал преходне године, забележен је раст промета од 28,3% у области I56 – Делатност припремања и послуживања хране и пића, док је у области I55 – Смештај тај раст 1,3%.

Табела 14.3. Услуге смештаја и исхране, индекси

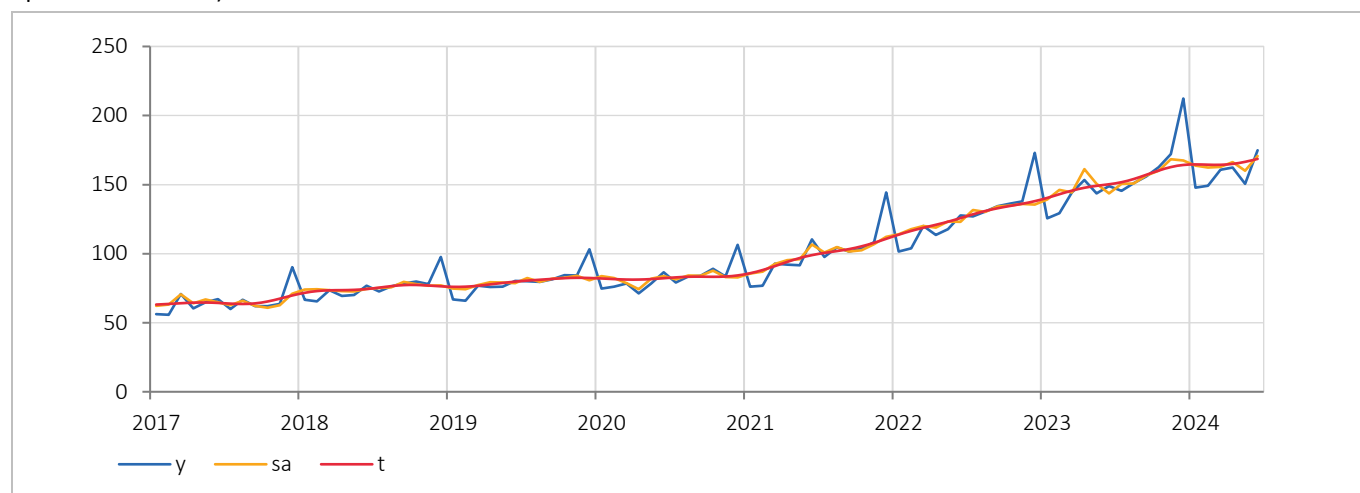
	Q2 2024 Q1 2024	Q2 2024 Q2 2023
Смештај	112,0	101,3
Делатност припремања и послуживања хране и пића	109,8	128,3

14.5. ИНФОРМИСАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈЕ (сектор J)

(учешће од 26,8% у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године)

Графикон 14.6. Компоненте временске серије сектора Информисање и комуникације

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

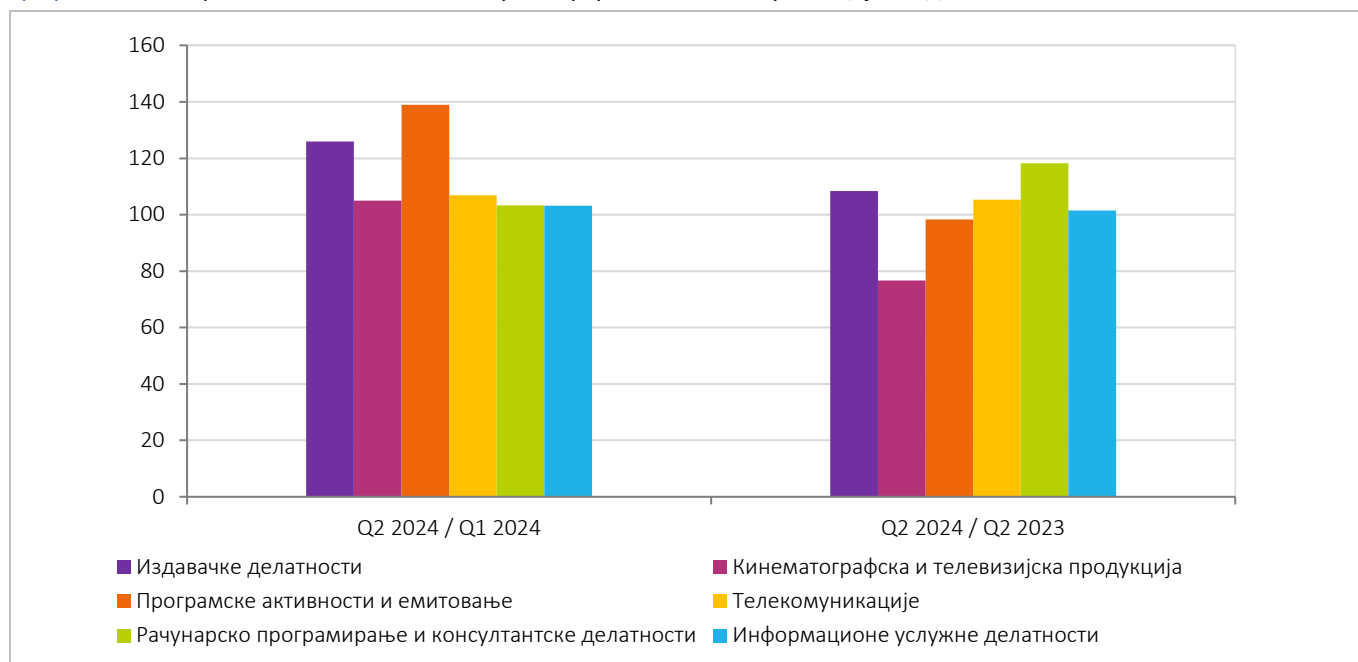

Сектор Информисања и комуникација обухвата производњу и дистрибуцију информација и културних садржаја, делатности којима се пружају телекомуникационе и остале сродне услуге, као и делатности информационе технологије и обраде података и пружање осталих информационих услуга. Ово је једна од ретких области економије која није била погођена кризом коју је изазвала пандемија корона вируса. Сектор информисања и комуникација карактерише стабилан и растући дугорочни тренд, који је присутан од 2021. године.

У поређењу са претходним кварталом, највећи раст промета је остварен у J60 – Програмске активности и емитовање (+ 38,9%) и J58 – Издавачке делатности (+ 25,9%). Најмањи раст је забележен у областима J63 – Информационе услужне делатности и J62 – Рачунарско програмирање и консултантске делатности, редом, 3,2% и 3,3%.

У другом кварталу 2024. године забележен је раст пословања у сектору Информисања и комуникација од 9,4%, у односу на исти квартал 2023. године. Највећи раст промета је забележен у области J62 – Рачунарско програмирање и консултантске делатности (18,3%). Пад пословања је забележен у областима J59 – Кинематографска и телевизијска продукција и J60 – Програмске активности и емитовање, редом, - 23,4% и - 1,7%.

Графикон 14.7. Промет по областима сектора Информисања и комуникације, индекси

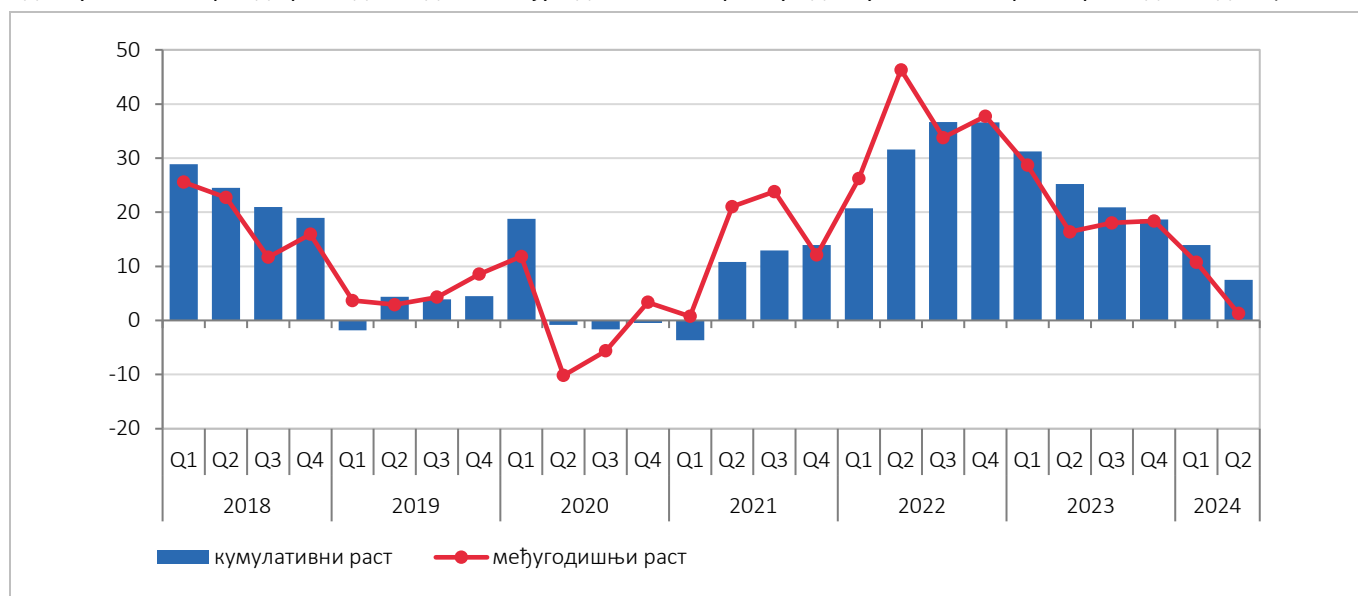

14.6. ПОСЛОВАЊЕ НЕКРЕТНИНАМА (сектор L)

(учешће од 3,7% у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године)

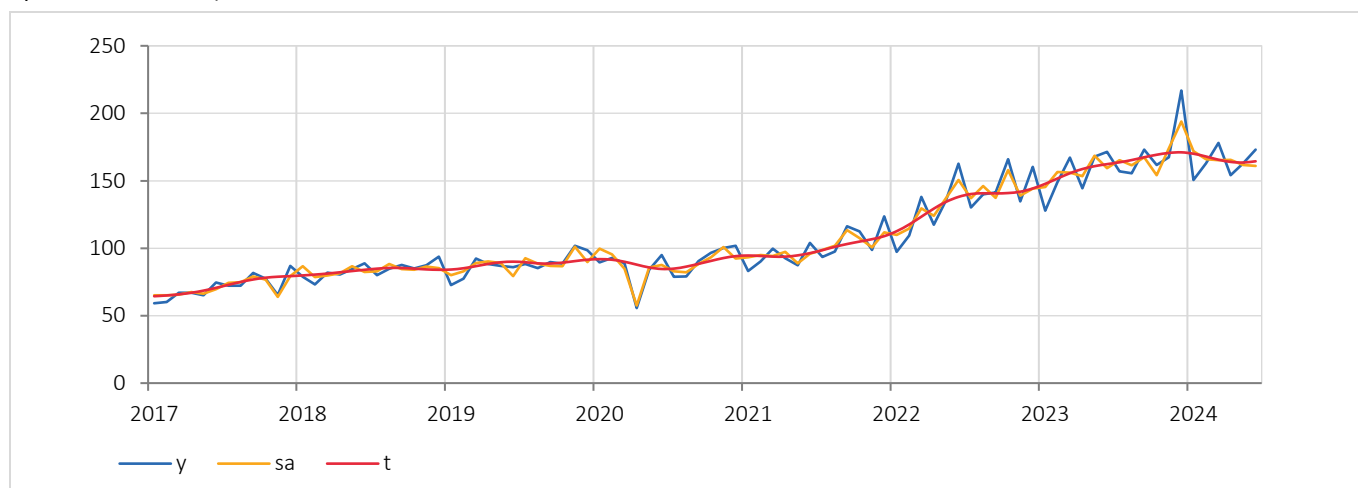
У сектору Пословање некретнинама реализовани промет у другом кварталу 2024. године био је за 0,3% мањи у односу на први квартал, док је у поређењу са истим кварталом 2023. године забележен раст од 1,3%.

Графикон 14.8. Кумулативне и међугодишње стопе раста у пословању некретнинама (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – квартал у односу на исти квартал претходне године)

Криза изазвана пандемијом COVID-19 имала је негативан утицај и на развој делатности пословања некретнинама. Индекс промета пословања некретнинама забележио је пад од 40% у периоду од фебруара до априла 2020. године. Осим првобитног економског шока, остварени промет у овом сектору се убрзо вратио на ниво пре пандемије и од тада бележи интензиван тренд раста.

Графикон 14.9. Компоненте временске серије сектора Пословање некретнинама (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

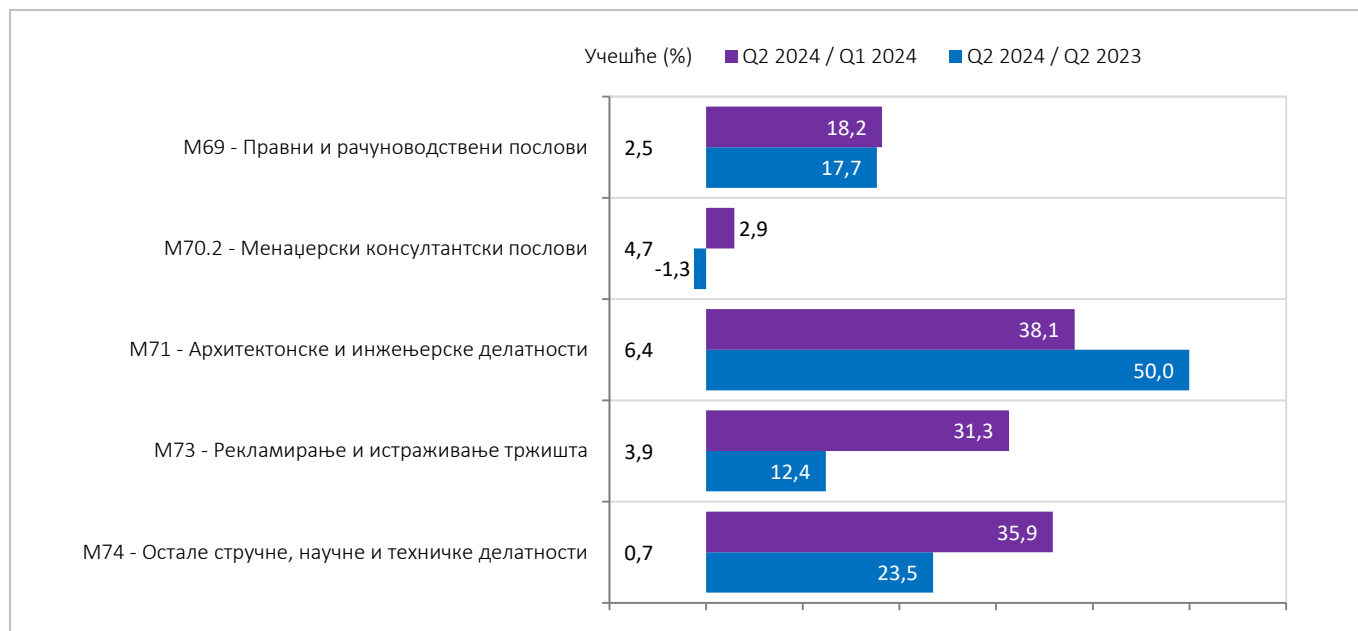

14.7. СТРУЧНЕ, НАУЧНЕ, ИНОВАЦИОНЕ И ТЕХНИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ (сектор М)

(учешће од 18,2% у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године)

Пословне услуге не обухватају све делатности из сектора М — Стручне, научне, иновационе и техничке делатности. Према европској дефиницији²⁰, међу услужне делатности убрајају се области М69 – Правни и рачуноводствени послови, М71 – Архитектонске и инжењерске делатности, М73 – Рекламирање и истраживање тржишта, М74 – Остале стручне, научне и техничке делатности и грана М70.2 – Менаџерски консултантски послови; остале делатности из сектора М нису у обухвату пословних услуга.

Графикон 14.10. Промет у сектору Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, стопе раста (%)

Учешће представља процентуални удео промета области делатности у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године.

²⁰ Избор сектора, области и грана делатности, који спадају у Пословне услуге, прописан је Уредбом о Европским пословним статистикама 2019/2152 Европског парламента и Савета (European Business Statistics (EBS) Regulation (EU) 2019/2152) и Општим имплементационим актом 2020/1197 Европске Комисије о отврђивању техничких спецификација у складу са поменутом уредбом (Commission Implementing Regulation 2020/1197, General Implementing Act).

Сектор Стручне, научне, иновационе и техничке делатности је сектор у којем је забележен највећи раст промета у другом кварталу 2024. године, у односу на промет из претходног квартала (23%), раст је остварен и у поређењу са истим кварталом претходне године (+ 19,8%).

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у другом кварталу 2024. године, у поређењу са првим кварталом, највећи раст је забележен у М71 – Архитектонске и инжењерске делатности (38,1%) и М74 – Остале стручне, научне и техничке делатности (35,9%).

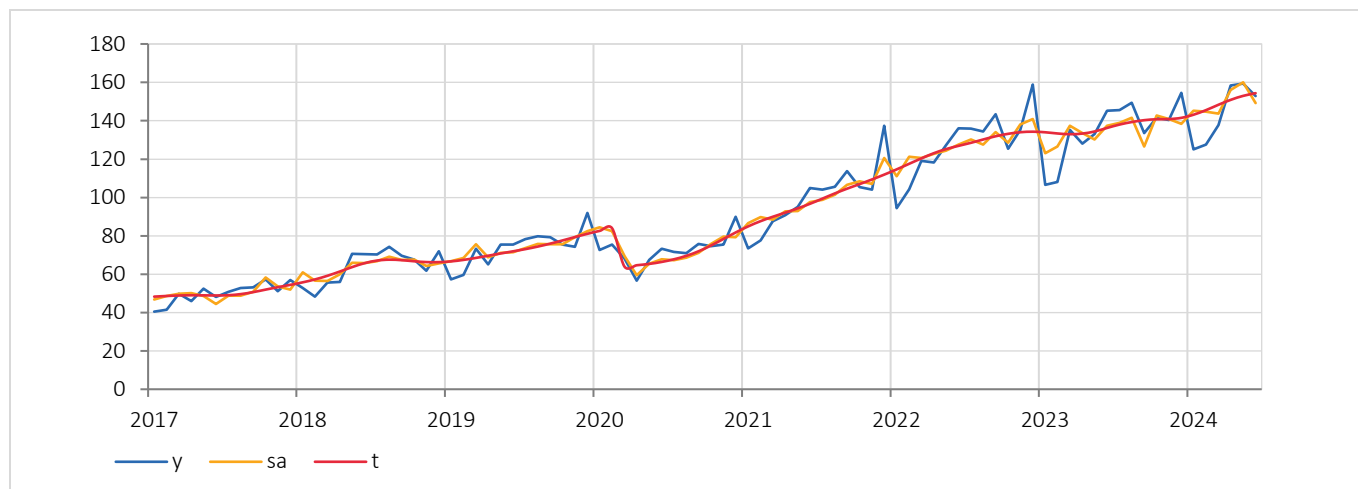
С друге стране, у поређењу са истим кварталом 2023. године, највећи раст је остварен у области М71 – Архитектонске и инжењерске делатности (+ 50%), док је пад забележен у грани М70.2 – Менаџерски консултантски послови (- 1,3%).

14.8. АДМИНИСТРАТИВНЕ И ПОМОЋНЕ УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ (сектор N)

(учешће од 11,4% у укупном промету пословних услуга у другом кварталу 2024. године)

Делатности из сектора N – Административне и помоћне услужне делатности су такође биле јако погођене кризом изазваном пандемијом COVID-19 вируса. Економски утицај пандемије и уведеног ванредног стања средином марта 2020. године је био изузетно негативан – промет у априлу 2020. године је био за 25% мањи него промет у месецу непосредно пре епидемије (фебруар 2020. године). Захваљујући чињеници да су предузећа у овим делатностима брзо прилагодила пословање новонасталим околностима и епидемиолошким мерама, након првобитног шока, дошло је до брзе стабилизације и опоравка овог дела привреде. Већ у трећем кварталу 2020. године остварени промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности се вратио на ниво на којем је био пре почетка пандемије, и у наредном периоду је настављен позитиван тренд.

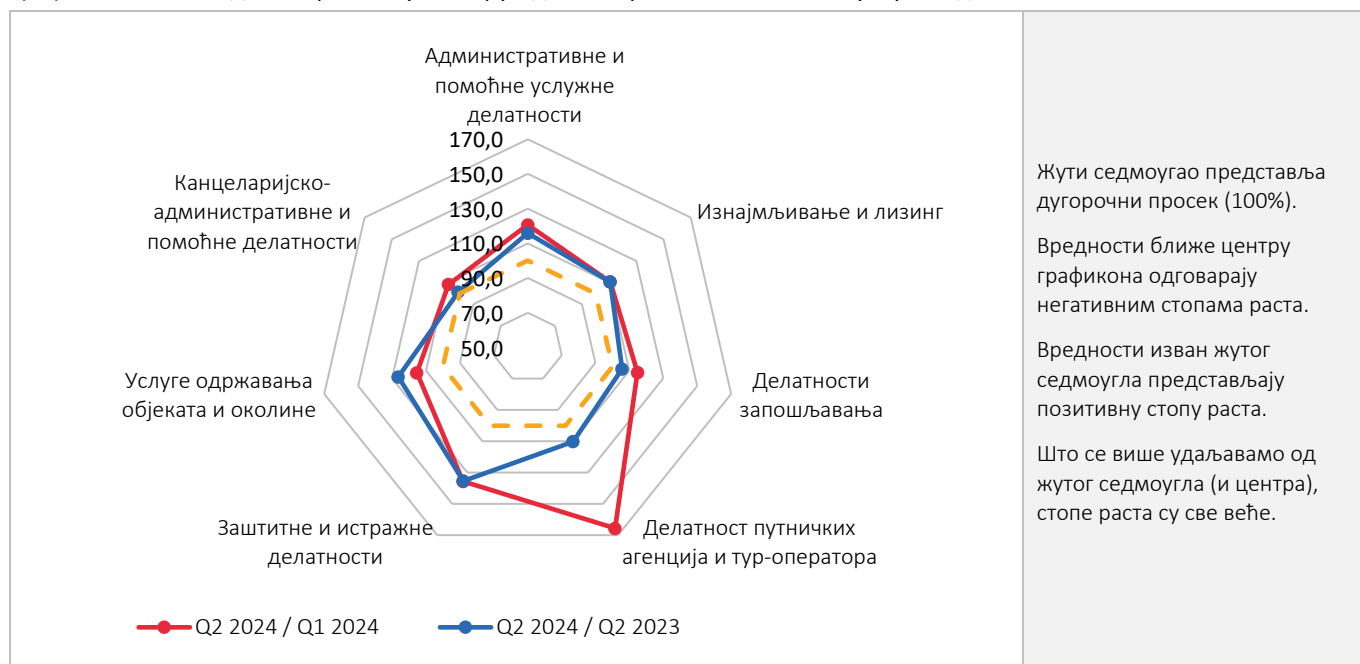
Графикон 14.11. Компоненте временске серије сектора Административне и помоћне услужне делатности (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

У другом кварталу 2024. године, посматрано по областима, сектор N – Административне и помоћне услужне делатности је забележио раст у свим областима у односу на претходни квартал. Највећи раст је забележен у области N79 – Делатност путничких агенција и тур-операатора (65,6%; учешће у сектору N је 7,6%), а најмањи у области N82 – Канцеларијско-административне и помоћне делатности (8,2%).

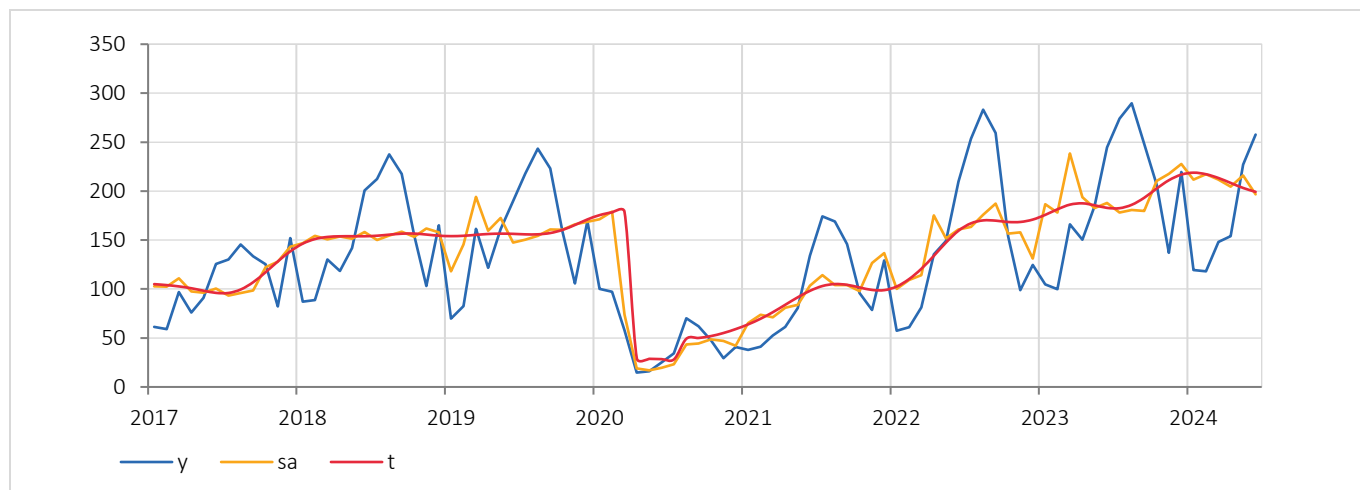
Области у којима су остварени најзначајнији позитивни резултати у другом кварталу 2024. године у односу на исти квартал 2023. године, јесу: N80 – Заштитне и истражне делатности (35,4%) и N81 – Услуге одржавања објеката и околине (26,3%). Област са најмањим растом промета у поређењу са истим кварталом претходне године је N82 – Канцеларијско-административне и помоћне делатности + 1,2%.

Графикон 14.12. Индекси промета у сектору Административне и помоћне услужне делатности

Област N79 је била јако погођена кризом изазваном корона вирусом – негативна међугодишња стопа у кварталима 2020. године након избијања епидемије је била већа од 75%. Период економског опоравка ове области је трајао скоро две године – у другом кварталу 2022. године тренд је коначно достигао ниво на којем је био пре избијања пандемије и од тада бележи стабилан раст са уобичајеном сезоналном природом ове делатности.

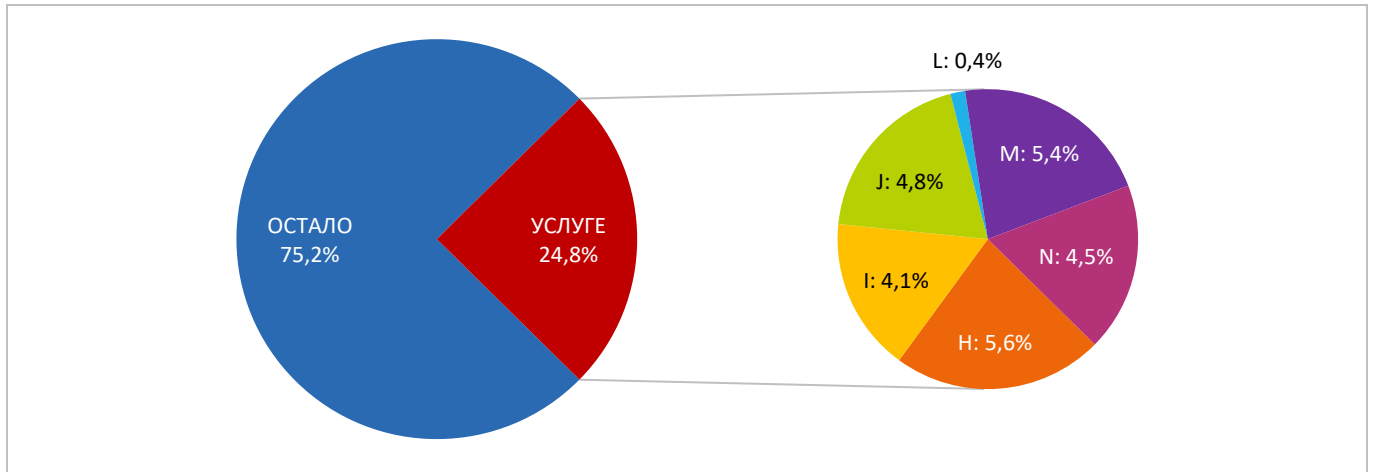
Графикон 14.13. Компоненте временске серије N79 – Делатности путничких агенција и тур-оператора (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

14.9. БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ²¹ У ПОСЛОВНИМ УСЛУГАМА

У другом кварталу 2024. године, преко 574 хиљада лица је било запослено у делатностима пословних услуга у Републици Србији. Другим речима, сваки четврти регистровани запослени (у правним лицима, лица која самостално обављају делатност, предузетници и запослени код њих) обављао је послове из обухвата пословних услуга.

Графикон 14.14. Регистрована запосленост – учешће пословних услуга у укупном броју запослених у Републици Србији

Запослени у услужним делатностима су скоро уједначено распоређени по секторима из обухвата пословних услуга осим сектора L – Пословање некретнинама у којем је запослено само 1,6% (око девет хиљада) од укупног броја регистрованих запослених у пословним услугама. Од осталих, сектори H – Саобраћај и складиштење и M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности запошљавају преко 120 хиљада радника, док у сектору I – Услуге смештаја и исхране ради око 95 хиљада лица.

НАПОМЕНА

Промет у услужним делатностима дефинише се као укупан износ који предузеће обрачунава (фактурише) за продату робу или за обављене услуге, и одговара тржишној продаји робе или услуга које су испоручене трећим лицима.

Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално-правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

²¹ На основу званичне статистике *регистроване запослености* у правним лицима, лица која самостално обављају делатност, предузетници и запослени код њих.

15. САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

Статистика саобраћајних услуга обухвата статистику главних грана саобраћаја: друмски саобраћај, железнички саобраћај, градски саобраћај, саобраћај на унутрашњим пловним путевима, ваздушни саобраћај и цевоводни саобраћај. Најважнији индикатори кретања у статистици саобраћаја су: број превезених путника и број путничких километара (пкм) за превоз путника и количина превезене робе и број тонских километара (ткм) за превоз робе.

Статистика поштанских активности и телекомуникационих услуга обухвата статистику броја пошиљки и уплата, односно броја минута у фиксној и мобилној мрежи, и броја послатих порука.

Да би се омогућило упоређивање превозних услуга између грана саобраћаја, успостављен је индекс физичког обима саобраћајних услуга, и на основу њега се може посматрати развој целе саобраћајне гране или читаве делатности саобраћаја и телекомуникација. **Индекси физичког обима саобраћајних услуга** израчунавају се на основу пондерисаних **путничких (пкм) и тонских (ткм) километара** сваке гране саобраћаја посебно. Рад у свакој грани саобраћаја, исказан у путничким и тонским километрима, различито је пондерисан, у зависности од примењених технолошких и економских критеријума.

Квартални индекс физичког обима саобраћаја бележи раст од 5,8% у другом кварталу 2024. године у поређењу са истим кварталом претходне године, и раст од 21,5% у поређењу са претходним кварталом.

У периоду јануар–јун 2024. године индекс физичког обима саобраћаја је већи за 9,3% у односу на исти период 2023. године.

Табела 15.1. Индекси физичког обима услуга

	Q2 2024 Q2 2023	Q2 2024 Q1 2024	Q2 2024 Ø 2023
САОБРАЋАЈ – УКУПНО¹	105,8	121,5	105,7
Железнички саобраћај ¹	108,5	97,8	112,3
Друмски саобраћај ¹	102,2	101,3	103,1
Градски саобраћај ¹	99,9	98,5	99,2
Цевоводни саобраћај ¹	97,5	83,5	89,3
Саобраћај унутрашњим пловним путевима ¹	86,4	77,8	90,8
Ваздушни саобраћај ¹	109,1	146,7	108,3
Путнички саобраћај ¹	107,7	135,0	107,3
Теретни саобраћај ¹	100,8	95,6	101,6
Поштанске активности²	103,3	104,6	99,9
Телекомуникације²	99,1	100,9	99,7

¹Индекси су израчунати на бази пондерисаних путничких и тонских километара.

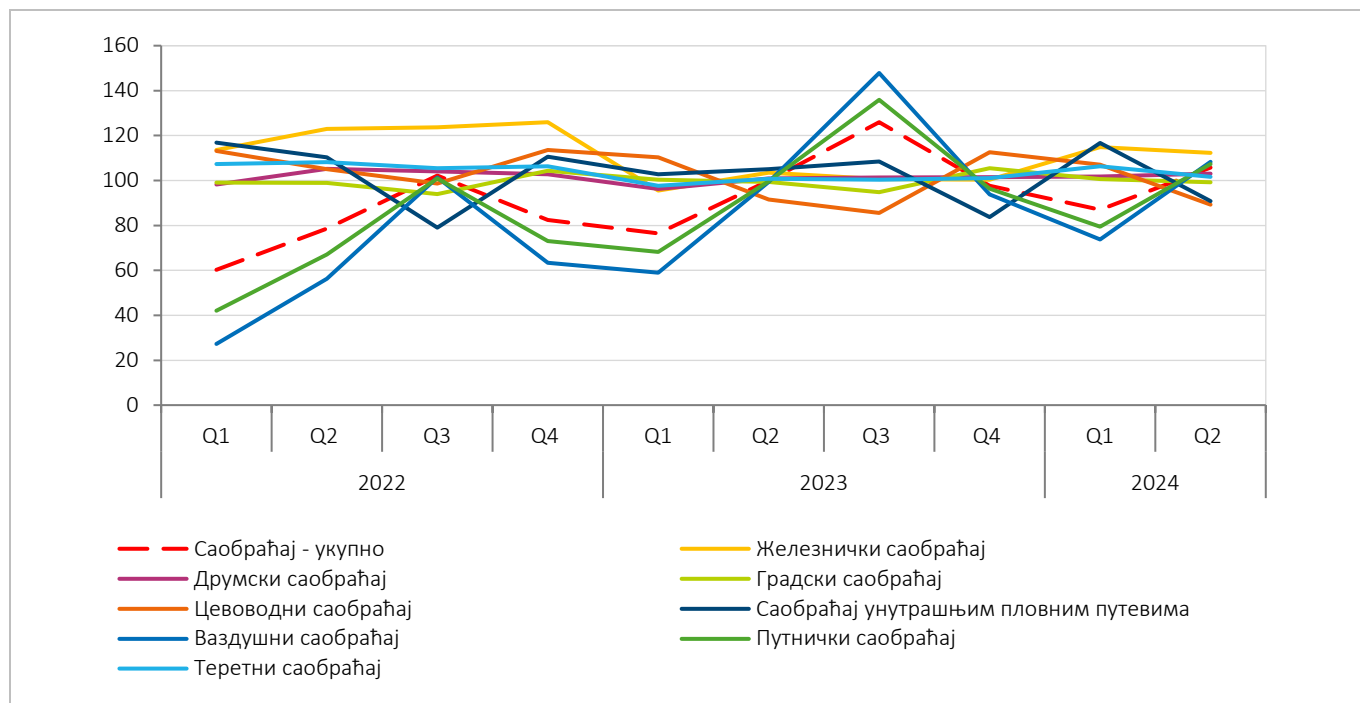
²Индекси су израчунати на бази пондерисаних поштанских и телекомуникационих услуга.

У другом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, индекси физичког обима путничког и теретног саобраћаја бележе раст од 7,7% и 0,8%, редом. У истом посматраном периоду, индекс физичког обима телекомуникационих услуга бележи пад од 0,9%, док индекс физичког обима поштанских активности бележи раст од 3,3%.

Када се други квартал 2024. године упореди са претходним кварталом, уочава се да индекс физичког обима у теретном саобраћају бележи пад од 4,4%, док је у путничком саобраћају забележен раст од 35,0%. У истом посматраном периоду, индекси физичког обима поштанских активности и телекомуникационих услуга бележе раст од 4,6% и 0,9%, редом.

У периоду јануар–јун 2024. године индекс физичког обима поштанских активности је мањи за 2,0%, а индекс физичког обима телекомуникационих услуга је већи за 0,4% у односу на исти период 2023. године. У истом посматраном периоду, индекси физичког обима путничког и теретног саобраћаја бележе раст од 11,4% и 4,7%, редом.

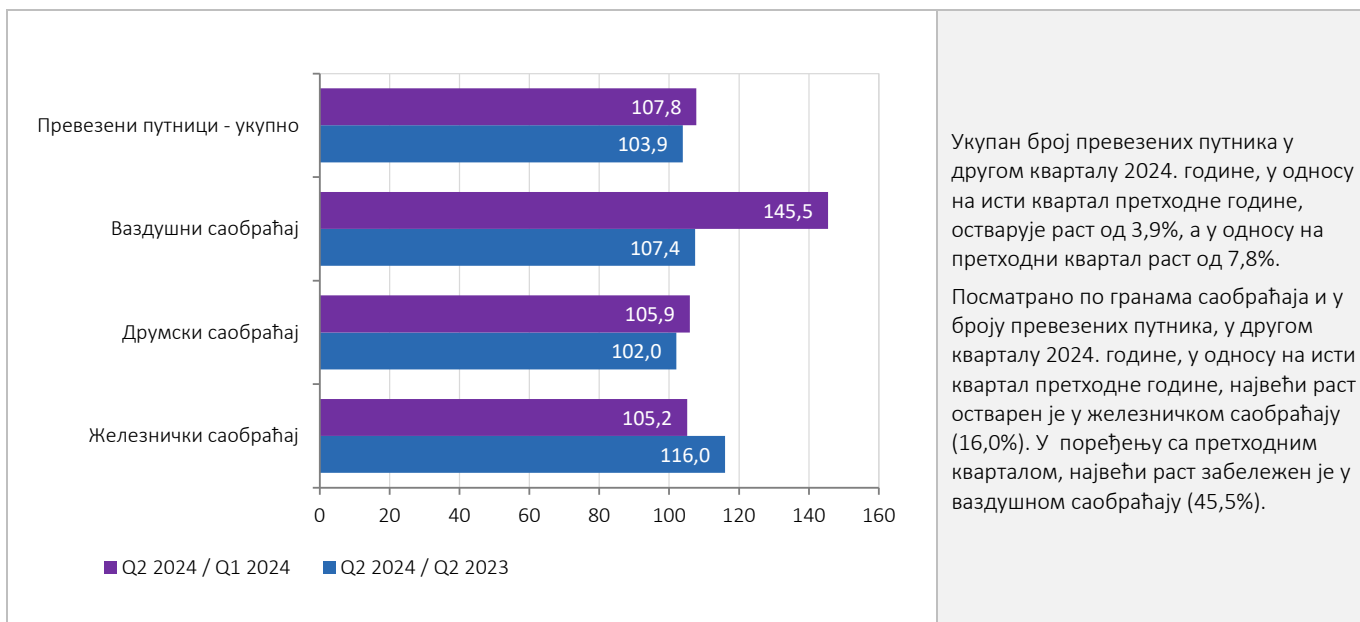
Графикон 15.1. Квартални индекс физичког обима саобраћаја, 2023=100

15.1. ПУТНИЧКИ САОБРАЋАЈ

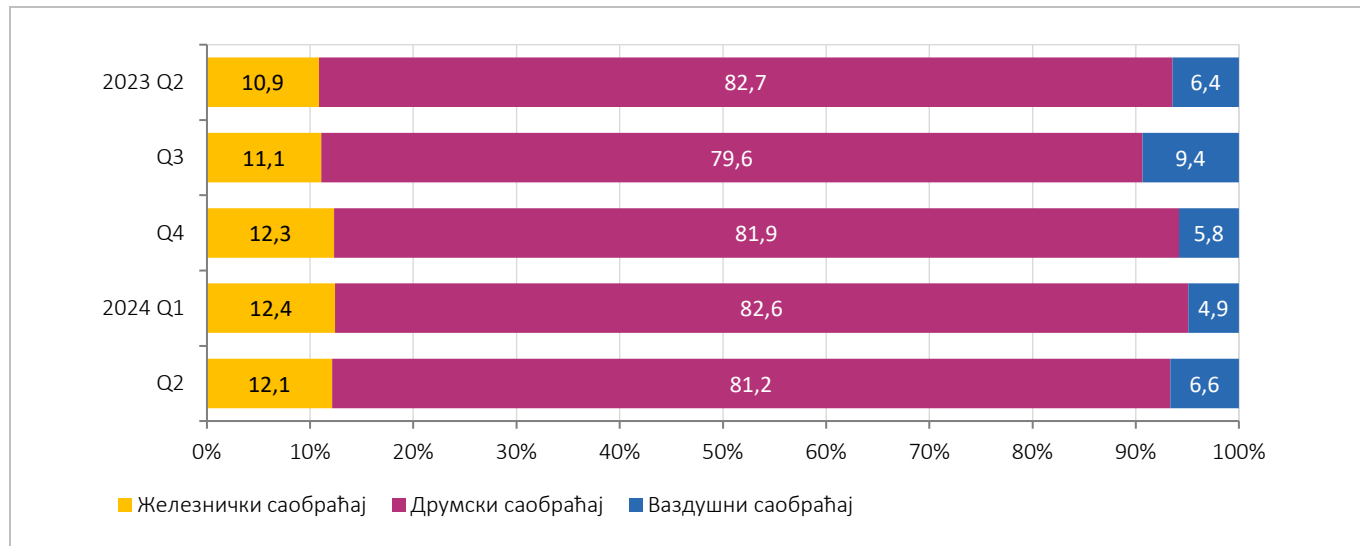
У периоду јануар–јун 2024. године укупан број превезених путника је за 5,3% већи у односу на исти период 2023. године. За исти посматрани период, све гране саобраћаја бележе раст у броју превезених путника. Највећи раст је забележен у железничком саобраћају (19,7%).

Графикон 15.2. Превезени путници по гранама саобраћаја, индекси

Посматрано по гранама саобраћаја, у другом кварталу 2024. године, највећи број путника (81,2%) превезен је друмским, а свега 6,6% ваздушним саобраћајем.

Графикон 15.3. Структура броја превезених путника по гранама саобраћаја (%)

У периоду јануар–јун 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, остварен је раст у броју путничких километара од 10,2%. За исти посматрани период, највећи раст бележи железнички (22,5%), а најмањи друмски (4,8%) саобраћај.

У другом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, све гране саобраћаја бележе раст у броју путничких километара. Највећи раст је забележен у железничком (19,8%), а најмањи у друмском (7,2%) саобраћају.

У поређењу са претходним кварталом, све гране саобраћаја бележе раст у броју путничких километара у другом кварталу 2024. године. Највећи раст је забележен у ваздушном (47,7%), а најмањи у друмском (13,5%) саобраћају.

Табела 15.2. Путнички километри, индекси

	Q2 2024 Q2 2023	Q2 2024 Q1 2024
Путнички километри - укупно	108,7	128,1
Железнички саобраћај	119,8	114,6
Друмски саобраћај	107,2	113,5
Ваздушни саобраћај	109,0	147,7

У периоду јануар–јун 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију већи је за 7,1%, односно 3,8%. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила из Републике Србије мањи је за 1,6%, док је излаз путника из Републике Србије већи за 2,0%.

Укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију у другом кварталу 2024. године већи је за 7%, односно 1,3% у поређењу са истим кварталом претходне године. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила и путника из Републике Србије мањи је за 8,4%, односно 1,5%.

У другом кварталу 2024. године, у односу на претходни период, укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију већи је за 13,6%, односно 22,9%. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила и путника из Републике Србије већи је за 9,1%, односно 20,1%.

Најфреквентније стране регистрације путничких моторних возила на уласку у Републику Србију и изласку из Републике Србије припадају земљама: Немачка, Мађарска, Босна и Херцеговина, Аустрија и Румунија.

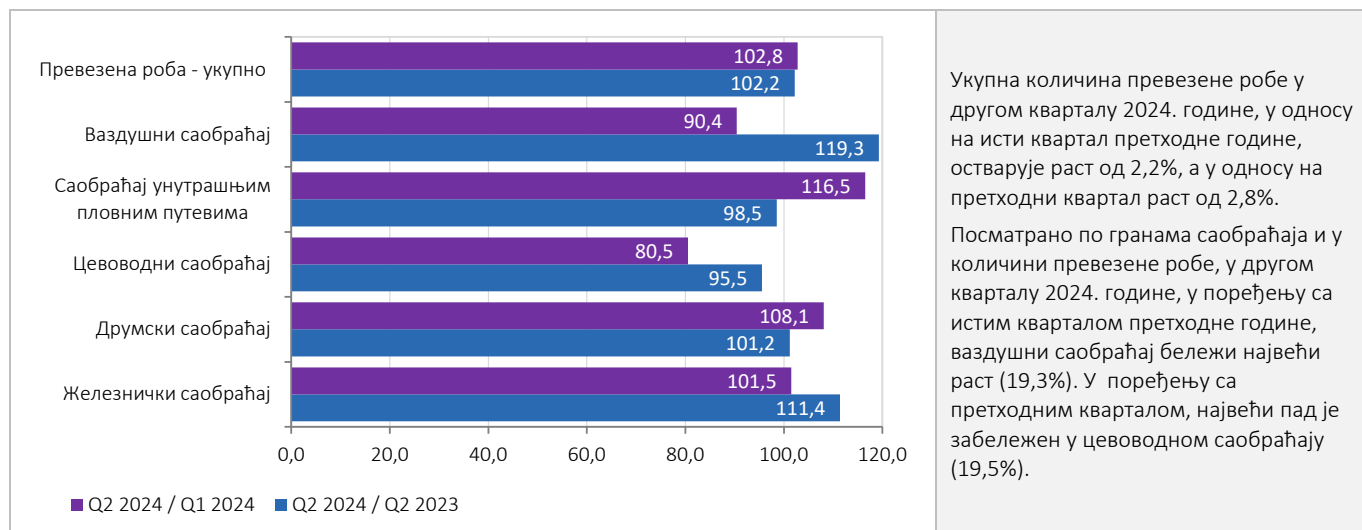
Табела 15.3. Најфреквентније стране регистрације путничких моторних возила на уласку у Републику Србију и изласку из Републике Србије

Улаз		Излаз	
стране регистрације	број путничких моторних возила, у хиљадама	стране регистрације	број путничких моторних возила, у хиљадама
Немачка	75,9	Немачка	69,1
Мађарска	49,4	Босна и Херцеговина	44,8
Босна и Херцеговина	45,7	Мађарска	41,6
Аустрија	44,3	Румунија	38,8
Румунија	43,1	Аустрија	37,2

15.2. ТЕРЕТНИ САОБРАЋАЈ

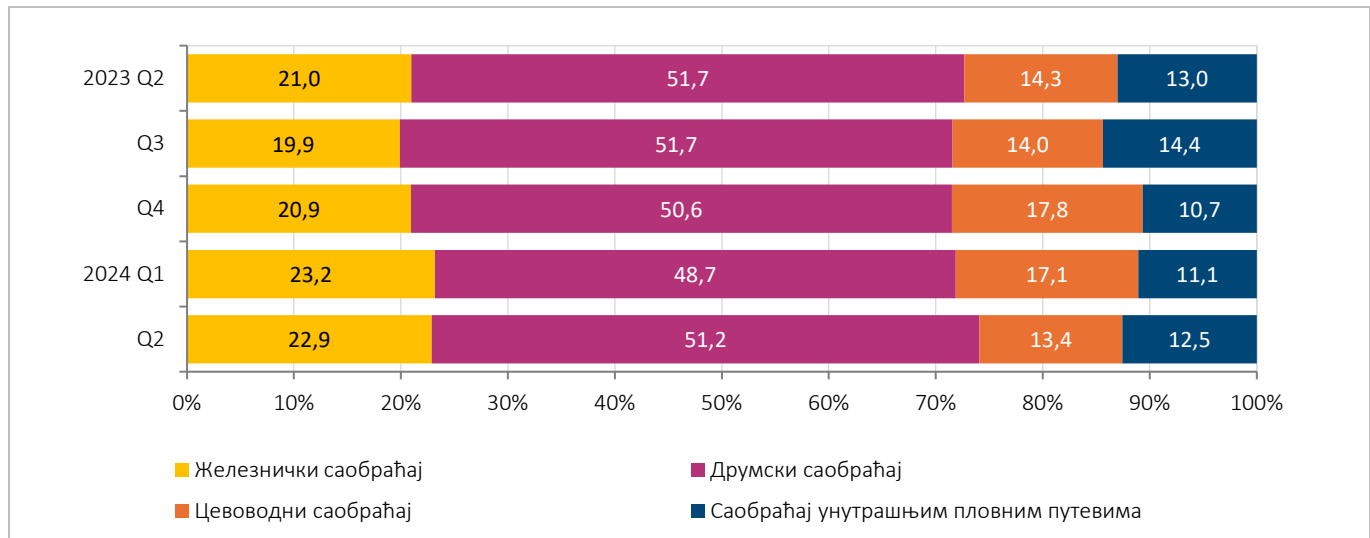
У периоду јануар–јун 2024. године укупна количина превезене робе је за 3,1% већа у односу на исти период 2023. године. За исти посматрани период, пад у количини превезене робе бележе цевоводни саобраћај (1,7%) и саобраћај унутрашњим пловним путевима (8,1%).

Графикон 15.4. Превезена роба по гранама саобраћаја, индекси

Укупна количина превезене робе у другом кварталу 2024. године, посматрано по гранама саобраћаја, распоређена је на следећи начин: 51,2% робе превезено је друмским, 22,9% железничким, 13,4% цевоводним саобраћајем, а 12,5% саобраћајем унутрашњим пловним путевима.

Графикон 15.5. Структура количине превезене робе по гранама саобраћаја (%)

⚠ Подаци о ваздушном саобраћају су изостављени на графикону због малих вредности.

У периоду јануар–јун 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, остварен је раст у броју тонских километара од 4,2%. За исти посматрани период, највећи раст бележи ваздушни (45,7%), а највећи пад цевоводни (2,8%) саобраћај.

У другом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, саобраћај унутрашњим пловним путевима бележи највећи пад у броју тонских километара (13,5%), док је највећи раст забележен у ваздушном саобраћају (14,1%).

С друге стране, у другом кварталу 2024. године, у односу на претходни квартал, све гране саобраћаја бележе пад у броју тонских километара. Најмањи пад је забележен у друмском саобраћају (2,8%).

Табела 15.4. Тонски километри, индекси

	Q2 2024 Q2 2023	Q2 2024 Q1 2024
Тонски километри – укупно	99,5	93,5
Железнички саобраћај	105,9	94,2
Друмски саобраћај	100,4	97,2
Цевоводни саобраћај	97,4	83,4
Саобраћај унутрашњим пловним путевима	86,5	77,9
Ваздушни саобраћај	114,1	78,5

Укупна количина претовареног терета у другом кварталу 2024. године смањена је за 9,5% у односу на исти квартал претходне године.

Табела 15.5. Претовар терета (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Претоварене тоне	82,0	111,0	79,4	112,5	94,7	73,7	111,5	92,0	85,3	90,5

15.3. ПОШТАНСКЕ АКТИВНОСТИ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

У периоду јануар–јун 2024. године пакетске и експрес поштиљке бележе раст од 37,2% и 5,3%, редом, а писмоносне поштиљке и услуге платног промета пад од 4,5% и 5,5%, редом, у односу на исти период 2023. године.

Поштанске активности бележе пад од 6,2% у услугама платног промета у другом кварталу 2024. године у односу на исти квартал претходне године. За исти посматрани период, писмоносне, пакетске и експрес поштиљке бележе раст од 3,8%, 55,4% и 6,4%, редом.

Услуга пакетских поштиљки остварила је експоненцијални раст у годинама пандемије коронавируса (2020–2021), и од 2020. године ове услуге узимају примат у поштанским активностима.

Табела 15.6. Поштанске активности, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Писмоносне поштиљке	116,4	89,2	87,1	89,2	74,4	91,4	92,6	106,9	87,9	103,8
Пакетске поштиљке	158,7	115,4	155,6	222,2	190,2	156,4	195,5	119,5	120,7	155,4
Експрес поштиљке	99,1	102,3	100,4	93,9	98,9	96,0	102,0	105,3	104,2	106,4
Платни промет	97,1	88,9	93,4	89,0	95,3	95,5	95,6	94,0	95,3	93,8

У периоду јануар–јун 2024. године забележен је пад од 22,3% у броју остварених минута у фиксној мрежи, раст од 0,4% у броју минута полазних позива и пад од 17,7% у броју кратких порука у мобилној мрежи у односу на исти период 2023. године.

У области телекомуникација присутан је тренд пада броја остварених минута у фиксној мрежи. У другом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је пад од 24,8%. За исти посматрани период, пад је забележен и у мобилној мрежи: у броју минута полазних позива 0,8%, а у броју послатих кратких порука 17,6%.

Табела 15.7. Телекомуникације, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Фиксна мрежа, минути	83,6	82,5	84,7	77,8	78,1	87,3	88,1	92,0	80,0	75,2
Мобилна мрежа – полазни позиви, минути	99,0	97,6	97,8	96,8	97,1	100,4	101,0	100,0	101,7	99,2
Мобилна мрежа – послате кратке поруке	100,9	97,5	90,7	92,1	90,0	88,8	88,4	84,5	82,2	82,4

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 85
Тираж: 20
Периодика излажења: квартална

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ;
одговара Бранко Јосиповић ; уредник Катарина Станчић. -
2004 (март)- . - Београд : Републички завод за статистику,
2004- (Београд : Републички завод за статистику). - 27 cm

Тромесечно.

Доступно и на: <https://www.stat.gov.rs/sr-curl/publikacije/?d=8&r=>

Је наставак: *Економски trend* = ISSN 0354-1401

ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички
завод за статистику

COBISS.SR-ID 114642700

Q2

Трендови 2024 - II квартал

МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

ГРАЂЕВИНАРСТВО

СПОЉНА ТРГОВИНА

УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

ЦЕНЕ

ТРЖИШТЕ РАДА

ЗАРАДЕ

ТУРИЗАМ

ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

ПОЉОПРИВРЕДА

ПОСЛОВНЕ УСЛУГЕ

САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ